

NAFARROAKO PARLAMENTUKO

ALDIZKARI OFIZIALA

X. legegintzaldia

Iruña, 2022ko martxoaren 7a

29. ZK.

A U R K I B I D E A

A SAILA:

Foru lege proiektuak:

—Foru Lege proiektua, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzkoa. Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Batzordeak onetsitako irizpena (2. or.).

A saila:
FORU LEGE PROIEKTUAK

Foru Lege proiektua, Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzkoa.

LANDA GARAPENENKO ETA INGURUMENENKO BATZORDEAK ONETSITAKO IRIZPENA

Legebiltzarreko Erregelamenduko 138.3 artikuluan ezarritakoa betez, agintzen dut Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofizialean argitara dadin Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Batzordeak Klima Aldaketari eta Trantsizio Energetikoari buruzko Foru Lege proiektuari buruz onetsitako irizpena. Proiektua hori 2022ko irailaren 20ko 105. Nafarroako Parlamentuko Aldizkari Ofizialean argitaratu zen.

Iruñean, 2022ko martxoaren 2an

Lehendakaria: Unai Hualde Iglesias

IRIZPENA

Landa Garapeneko eta Ingurumeneko Batzordeak honako egun hauetan egindako bileran onetsia: 2021eko abenduaren 2an eta 10ean; 2022ko urtarrilaren 18an, 19an, 25ean eta 26an; 2022ko otsailaren 1ean, 2an, 8an, 15ean, 16an, eta 23an; eta 2022ko martxoaren 2an.

Foru Lege proiektua, Klima-aldaketari eta energia-trantsizioari buruzkoa

ZIOEN AZALPENA

I

Atmosfera eta ozeanoak berotzen ari dira eta, horren ondorioz, klima-aldaketa gertatzen ari da. Horrek ondorio larriak ditu gure ingurumenarentzat eta gure gizartearentzat. 2021eko abuztuaren 7an I. Lantaldeak eman eta Klima-aldaketari buruzko Adituen Gobernuarteko Taldearen 6. txostenean sartuko den txosten batean adierazten denez, aztertu diren agertoki guztien arabera, munduaren azaleko tenperaturak igotzen jarraituko du mendearen erdialdera arte behinik behin. XXI. mendean, munduko tenperaturaren batez

besteko igoera 1,5 °C-tik 2 °C-ra bitartekoa izanen da, hurrengo hamarkadetan CO₂-aren isurketak eta berotegi-efektuko bestelako gasenak nabarmen gutxitzen ez badira.

Klima-aldaketari aurre egitea premiazko erronka da, geroz eta inpaktu larriagoa izaten ari baita ingurune eta sektore guztietan, dela ekosistemetan, dela biodibertsitatean, dela azpiegituretan, dela ekoizpen-sistemetan, bai eta gure osasun eta elikadura sistemetan ere.

Hori dela eta, lan egiteko konpromisoari heldu behar zaio, haren ondorioak arintzeko eta energia eredu berri baterako trantsizioa prestatzeko, karbono gutxiko ekonomia zirkularrean oinarritua, eskura dauden baliabideak efizientzia handiagoarekin baliatzeko gauza izanen dena, eta berotegi-efektuko gasen isurketak eragiten dituzten energia fosilen ordeztu energia berriztagarrien erabilera progresibo proposatuko duena.

Testuinguru horretan kokaturik daude, batetik, moteltze-politikak, hau da, berotegi-efektuko gasen isurketak murriztea eta CO₂-hustubiderako gaitasuna handitzea xede dituzten politikak, eta bestetik, egokitzapen politikak, xede gisa dutenak klima-aldaketak ingurumenari nahiz ekonomia, osasungintza, azpiegiturak eta ekipamenduak bezalako gizarte-sistemei dakartzkien arriskuak murriztea.

Zenbait organismok klima-larrialdiko adierazpenak onetsi dituzte; haien artean Nafarroako Parlamentuak eta Nafarroako Gobernuak 2019ko irailaren 23an eta 24an, Europako Parlamentuak 2019ko azaroaren 28an, eta Espainiako Gobernuak 2020ko urtarrilaren 21ean. Adierazpen horien bidez justifikatzen da Klima-aldaketari eta Energia Trantsizioari buruzko Foru Lege hau izapidetzearen beharra eta urgentzia, jardunaren esparru juridikoa ezarriko baitu.

Gaur egun gizateria atsekabetzen duten mehatxu handietako bik, klima-aldaketak eta COVID19-aren pandemiak, helburu amankomunak eskatzen dituzte: lidergo ausarta eta lankidetzazkoa. Koronabirusaren krisia agertu izanak eta geroko susperraldiak aukera eman behar dute mundua bide jasangarriago eta inklusiboago baterantz eramateko. Bide horretan, klima-aldaketaren arazoari heldu, ingurumena babestu, biodibertsitatearen galerari aurre egin eta gizateriaren osasuna eta segurtasuna epe luzera bermatu beharko dira.

II

Parisko 2015eko akordioan mundu mailako konpromiso bat lortu zen klima aldaketari buruz – Klima Aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Konbentzioaren Aldeen 21. Konferentzian (COP21), hain zuzen-, berotegi-efektuko gasen isurketak murrizteko, batez besteko tenperatura globalaren igoera 2 °C-tik behera mantentzeko xedez, betiere industria aroarekin aurreko mailekin alderatuta, eta ahal bada, baita 1,5 °C-tik behera mantentzeko ere, Klima Aldaketari buruzko Adituen Gobernuarteko Taldeak 2018ko urriko txosten berezian gomendatu zuen bezalaxe.

Meteorologiaren Munduko Erakundearen arabera, 2019an munduko batez besteko tenperatura 1850-1900 epealdiko batezbestekoa baino 1,1°C gradu altuagoa izan zen. Meteorologiaren Estatu Agentziaren arabera, Espainian igoera hori 1,7°C-koa ere izan da.

Meteorologiaren Estatu Agentziak eskualdez eskualde egindako proiektioek adierazi dute tenperaturak oro har igoko direla mende honen bukaerarako. Zehazki, 5°C-ra bitarteko igoera aurreikusi da tenperatura maximoan, eta 4°C-koa, berriz, tenperatura minimoan. Igoera horrek zerikusia dauka bai bero boladen iraupen luzeagoarekin, bai egun eta gau beroen ehunekoarekin, bai izotz egunen kopurua gutxitzearekin. Prezipitazioaren bilakaerak beheranzko joera agertzen du eta, mende bukaeran, % 20ra bitarteko beherakada izan daiteke.

Nafarroako Foru Komunitatean, LIFE IP NADAPTA proiektuaren baitan egin den “Klima aldagarritasunaren azterketa. Nafarroako klima eremuei eta Nafarroan aurreikusitako klimaren baldintza orokorreari buruzko txostena” izenekoan, 0,23°C igo da tenperatura hamarkada bakoitzean 1991-2019 aldian, erreferentziako 1961-1990 aldiarekin alderaturik.

III

Parisko 2015eko Akordioarekin batera, Nazio Batuen Erakundeak Garapen Jasangarriko Agenda 2030 onetsi zuen 2015eko irailean, mundu mailako eta aplikazio unibertsalerako 17 helburu zehaztuta. Haien artean, berariazko helburu bat dago premiazko neurriak hartzearen gainean, klima-aldaketari eta haren ondorioei aurre egite aldera (13. helburua).

Europako Batzordeak, 2019ko abenduaren 11n, “Europako Itun Berdea” onetsi eta hazkunde-estrategia berri bat ezarri zuen, 2050erako klimaneutraltasuna lortzeko helburuarekin, berotegi-efektuko gasen isurketa netorik gabea, eta hazkunde ekonomikoa baliabideen erabilera deskorapilatuko denekoa, eraldakuntza teknologiko, ekonomiko eta sozial justuetan oinarritua, zein funtsezkoak baitira ikerketa eta berrikuntza. Itun Berdeko Inbertsio Plana asmo handikoa da, gutxienez bilioi bat euro mugiaraziko baitu inbertsio berdeetan, eta trantsizio justurako 100.000 milioiko funts bat ere bai, hurrengo hamarkadan klima-trantsizioa finantzatzeko laguntzeko.

Joan zen ekainean onetsi zen Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2021eko ekainaren 30eko 2021/1119 (EB) Erregelamendua, zeinaren bidez ezartzen baita klima-neutraltasuna lortzeko esparrua eta aldatzen baitira 401/2009 (EE) eta 2018/1999 (EB) erregelamenduak.

EB erregelamendu horrek legez finkatzen du Europar Batasunaren helburua, neutraltasun klimatikoa 2050erako lortzea, alegia, eta horrez gain, helburu lotesle bat ezartzen du, 2030erako berotegi-efektuko gasen isurketak, guztira, % 55era jaitea gutxienez, 1990eko isurketekin alderaturik. Horrekin bat, Europar Batasuneko instituzioak eta estatuak elkarrekin beharturik daude behar diren neurriak hartzera.

Ildo horri jarraikiz, Europako Batzordeak «55 helburua» neurri multzoa aurkeztu du (Fit for 55, ingelesez). Proposamen horiek guztiak elkarrekin lotuta daude eta helburu bera lortu nahi dute, hain zuzen ere une honetan hasi eta 2030era arte eta hortik aurrera trantsizio bidezkoa, lehiakorra eta ekologikoa bermatzea. Ahal den heinean, indarreko legeriarentzat helburu handinahiagoak ezarri dira, eta beharrezkoa denean, proposamen berriak aurkeztu dira. Orokorrean, neurri multzoak zortzi legegintza egintza indartzen ditu eta bost ekimen berri aurkeztu ditu askotariko eremu politiko eta sektore ekonomikoetan: klima, energia, erregaiak, garraioa, eraikinak, luraren erabilera eta basogintza.

Estatuan, berriz, Klima-aldaketari eta Energia Trantsizioari buruzko maiatzaren 20ko 7/2021 Legea onetsi da, besteak beste helburu duela, Espainiako ekonomia osoaren berotegi-efektuko gasen isurketak 2030erako %23 murriztea, 1990ekoekin alderatuta, eta klima-neutraltasuna 2050 baino lehen iristea. Lege horrekin batera, Energia eta Klimari buruzko Plan Nazional Integratuak, Trantsizio Justurako Estrategiak, Jasangarritasunerako Ingurumen Hezkuntzarako Ekin-tza Planak eta gisako beste tresna batzuek Energia eta Klimaren Esparru Estrategikoa osatuko dute. Foru lege honen edukia koordinatuta dago eta bat dator lege horren ildo orokorrekin.

IV

Nafarroako Foru Komunitatea, klima-aldaketaren aurkako eta energia-trantsizioaren aldeko estatuko eta nazioarteko konpromisoarekin bat, aurrerapausoak ematen ari da norabide horretan. Horrela, 2015eko abenduaren 6an –Parisko Konferentzia (COP21) egin zenean–, Nafarroako Gobernuak Under2Mou Sarea izeneko ekimena sinatu zuen, mundu zabaleko 100etik gora eskualderekin batera, isurketak murrizteko konpromisoa bere gain hartuta, 2050ean kopurua % 80tik % 95era bitarte apaltzeko, 1990ekoarekin alderatuta. Sareko kide den heinean, Nafarroak hainbat bete-behar ditu; adibidez, urtero informazioa eman behar du berotegi-efektuko gasen isurketen politikei, neurriei eta zenbaketei buruz, betiere datuetan gardentasunez jokatzeko sarearen helburuarekin bat.

Nafarroako Gobernuak, 2018ko urtarrilaren 24ko Erabakiaren bidez, KLINa onetsi zuen, hau da, Nafarroako klima-aldaketaren Bide Orria, betiere Gobernuaren baitan eta gizarte eragile interesdun guztiekin lan, gogoeta eta eztabaida prozesua egin eta gero. KLINa ingurumen-estrategia integratua eta transbertsala da, politika sektorial guztiak bildu eta lerrokatzen dituena, nazioartean eta European klima-aldaketaz lortu diren konpromisoak jasotzen dituena, eta moteltze-helburu gisa finkatzen duena berotegi-efektuko gasen isurketen guztizkoa 2005. urteko isurketen aldean gutxienez %45 murriztea 2030erako, eta %80, 2050erako; eta, moldatze-helburu gisa, Nafarroa lurralde jasangarria eta erresilientea izatea.

KLINarekin batera, data berean, Nafarroako Gobernuak Nafarroako 2030era arteko Energia Plana onetsi zuen, beharrezkoa den energia-trantsizioari buruzko helburuak eta ildoak ezarrita. Energia Planak, plangintza energetikoa ezartzeaz gain, beste plangintza sektorial batzuekin integra-

turik eta koordinaturik aritzea finkatu du, hala nola industria, garraio, etxebizitza, ingurumen edota lurralde plangintzarekin. Nafarroako 2030era arteko Energia Planak ildo nagusiak ezarri ditu energia eredu berri baterako trantsizioaz, honakoak oinarri harturik: energia berriztagarrien garapena, sorkuntza eta kudeaketa energetikoa eta bere azpiegitura energetikoen kudeaketa eta sektore guztietako efizientzia energetikoa; aldi berean, sustapen neurriak eta laguntza publikoak ezarri ditu, bai eta ikerketa eta berrikuntza bultzatzea ere, prestakuntza eta sentsibilizazioarekin batera.

Nafarroan izaniko ekimen nabarmenen artean, hauek dira aipatzekoak: 14/2018 Foru Legea, 2018ko ekainaren 18koa, hondakinei eta haien fiskalitateari buruzkoa, eta Ekonomia Zirkularra garatzeko Agenda; LIFE IP-NAdapta-CC (2018-2025) proiektu integratua klima-aldaketarako egokitzen dena, eta Sustainability proiektua (2019-2023), inbertsioak mugiarazteko, bai energia efizientziaren arloan, bai energia berriztagarrien ezarpenean. Tokiko konpromisoa sustatzen duten ekimenen artean, Egoki proiektua, Alkatetzen Itunarekiko atxikimendua eta Agenda 21ak ezartzea daude. Era berean, Nafarroako Gobernuaren ekimenak, hala nola “Emakumeok Klimaren alde” emakume sarea, Nafarroako Parlamentuan 2018ko urrian egindako Adierazpena zabaltze aldera, edota Agenda 2030 ekimenarekiko atxikimendua, 2019ko martxoan.

Aipatu beharrezkoa da, halaber, Nafarroako Hiri Erabilerarako Uraren Ziklo Osoaren 2019-2030 Plan Gidaria, Nafarroan hornidura nahiz saneamendua eta arazketa antolatzen dituena zerbitzu bakarrean, eta klima-aldaketaren kontrako borroka printzipioak txertatzen dituena, berrikusteko asmoarekin betiere, etorkizunean erabilgarri izanen ditugun ur baliabideei buruzko proiektzioak daudenean.

V

Nafarroako Foru Komunitateko instituzioek eta herritarrek badakite premiazkoa eta garrantzi handikoa dela klima-aldaketari elkarrekin aurre egitea mundu osoan, dela bizitzan, dela ekonomian, dela gizartean, egungoan nahiz etorkizunekoan. Hain munta handikoa izanik, ausardia politikoa eta soziala behar da neurririk eraginkorrenak eta justuenak hartzeko.

Herritarrek, enpresek eta erakundeek –ekoizleak edo kontsumitzaileak diren aldetik– berotegi-efektuko gas isurketak murrizten lagundu beharra daukate, nazioarteko konpromisoen nahiz foru lege honetan aurreikusitako tresnen esparruan, dela energiaren erabileran ahalik eta efizientziarik

handiena bilatuz, dela energia berriztagarrien konsumorantz aldatuz edo ekonomia zirkularra sustatuz.

Ildo berean, Nafarroako Gobernuak, gainerako botere publikoek bezala, baliabide natural guztiak zentzuz erabiltzen direla begiratu behar du, biziaren kalitatea babestu eta hobetze aldera, eta ingurumena defenditu eta lehengoratzeko aldera, elkar-tasun kolektibo ezinbestekoan bermatuta, betiere.

Elkarrizketa bat ezarri beharko da politikaren, eta jakintza zientifiko, teknologiko eta sozialaren artean, gizarte eragileen konpromisoa katalizatuko duena, lankidetzan aritzeko eta proposatutako helburuak lortzen laguntzeko. Era berean, aintzat hartzen dira eskualdeetan eta toki mailan sortzen diren ekintzen nahiz konpromisoen balioa eta garrantzia.

Klima-aldaketaren kontrako ekintzak izaera integrala dauka, eta beharrezko du Nafarroako Gobernuaren eragile izatea politika sektorial koherenteak eta proaktiboak ezartzeko, elkarlanean eta koordinazioan arituta bere departamentu guztien, toki administrazioen eta eragile zein talde publiko eta pribatuen artean.

Klima-aldaketaren izaera transbertsalak administrazio publikoen ekintza behartzen du Foru Komunitatearen beste eskumen batzuen bidez gauzatu izatera, ukituak suerta daitezkeen alorrei dagozkienak. Izan ere, eremu eta esparru hauetan eraginen du modu batera edo bestera: nekazaritza, abeltzaintza, ur baliabideak, energia, etxebizitza, hirigintza, mugikortasuna, osasuna, turismoa, industria sektoreak, azpiegiturak, basoen kudeaketa edo babes zibila. Era berean, esparru horietako bakoitzean garatzen diren politika sektorialekin inpaktuak dute klima-aldaketaren areagotzean edo moteltzean. Eta plangintza sektorialekin dagokienez, Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 56. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Funtsezkoa da energiaren arloko politika, klima-aldaketaren ondorioak moteltzeko; eta haren elementu gakoetako bat da erregai fosilek sortutako energiaren trantsizioa egitea iturri berriztagarrietatik datorren energiarentz. Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren ezarritakoaren arabera, Nafarroako Foru Komunitateak, energiaren esparru honetan, eskumen eskusiboa du energia ekoiztu, banatu eta garraiatzeko instalazioen arloan, garraioa Nafarroako lurraldetik kanpora ateratzen ez bada eta haren aprobetxamenduak Estatuko beste lurralderik ukitzen ez

badu, hori guztia Estatuaren oinarritzako legeria deusetan ukatu gabe meatzaritzaren eta energiaren araubideaz den bezainbatean (44. artikulua). Eta, Estatuko oinarritzako legeriaren esparruan, eskumena du energia eta meatzaritzaren araubidea legez garatu eta betearazteko (57. artikulua).

Lurraldearen antolamenduak, hirigintzak eta etxebizitzak zerikusi zuzena dute bai klima-aldaketara moldatzearekin bai berotegi-efektuko gasen isurketak moteltzearekin. Hiri garapenak klimaren ikuspegitik ezarri eta berritu behar dira, aintzat hartuz hainbat alderdi, hala nola orientazioak, altuerak, azpiegitura berdearen presentzia eta abar. Eraikinek efizienteagoak izan behar dute energiaren aldetik, beren isurketak moteltzeko. Esparru horietan, Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 44. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Nekazaritza eta abeltzaintza dagokienez, posible da klima-aldaketaren moteltzerako nahiz horri moldatzeko lagungarri diren neurri desberdinak hartzea. Neurri horien artean daude ekoizpen ekologikoa sustatzea, abeltzaintza eta nekazaritzako hondakinen kudeaketa optimizatzea, ustiapenetan energia berriztagarriak instalatzea edo abeltzaintzako instalazioetan eskuragarri dauden teknika onenak gehitzea, horrela, sektorearen berotegi-efektuko gasen isurketak gutxituz. Nafarroak eskumen eskusiboa du nekazaritzan eta abeltzaintzan, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 50. artikuluan ezarritakoarekin bat.

Hezkuntza ezinbesteko tresna da herritarrak prestatzeko, gizateriak aurrean duen klima-aldaketaren arazoaz jabetu daitezzen. Beharrezkoa da, horrenbestez, klima-aldaketa eta energia-trantsizioa hezkuntza curriculumetan eta maila guztietako irakasleen prestakuntzan eta gaikuntzan aurreikusteko, bai eta hezkuntza sistemaren kalitatearen ebaluaziorako nahiz eta ebaluazio instituzionalerako prozesuetan ere. Hezkuntzaren esparruan, Nafarroak eskumen osoa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 47. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak eta toki erakundeek ondasun eta zerbitzuen kontsumitzaile diren heinean, energia ereduaren aldaketaren, moteltzearen eta klima-aldaketara moldatzearen gidaritza hartu behar dute. Nafarroak eskumen eskusiboa du toki erakundeekin duen harremanean, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri

rri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 46. artikuluan ezarritakoarekin bat.

Zoritxarrez, pobrezia energetikoa oso erreala da gure gizartean. Alde horretatik, administrazio publikoetan gizarte gaiez arduratzen diren unitateek zaugarritasun ekonomikoan dauden pertsonak eta familia unitateak babesteko bitartekoak ezarri behar dituzte, hornidura energetikoa bermaturik egon dadin edozein dela ere egoera. Eta gizarte laguntzari dagokionez, Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 44. artikuluan aurreikusitakoarekin bat.

Klima-aldaketaren aurkako borrokan funtsezkoak dira garraio publikoaren erabilera sustatuko eta mugikortasun ohiturak beste jasangarriago batzuen mesedetan aldatuko dituzten neurriak. Neurri horietako bat izan daiteke garraio publikoaren zerbitzuak indartzea garraio pribatuaren alternatiba izateko, maiztasun eta estaldura handiagoekin, hiri nahi hiriarteko toki gehiagotara iristeko. Eta hiri barruko espazioetan, ibilgailu motordun bidezko garraio pribatuaren erabilerarako disuasioa ballatzen ahal da, bideak oinezkoentzat bakarrik utziz, zirkulazio murriztuko eremuak edo aparkaleku arautuak ezarriz, bestelako aukera batzuekin, bizikleta publikoen zerbitzuak edo isurketa gutxiago eragiten duten ibilgailuetarako abantailak, esate baterako. Garraioen arloan Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 49.1 artikulua-rekin bat.

Basogintzaren kudeaketa jasangarriak sustatzen du basoen kontserbazioa eta hazkundea, eta isurketak murrizteko eragin garbia du, laguntzen duelako atmosferako karbonoa xurgatzen eta finkatzen, eta are isurketa handiagoak ekar ditzaketen beste arrisku batzuk ere (suteak) ekiditen ditu. Horrez gain, balio handiko baliabide berriztagarria lortzen da isurketa gutxiko eraikuntzarako eta energia sortzen da dendroenergiaren bitartez (basoen biomasa). Arlo horretan Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 50.1.e) artikulua-rekin bat, Nafarroako Foru Komunitatearen edo udalen, kontzejuen eta gainerako erakunde administratiboen titulartasunekoak diren mendiei dagokienez. Halaber, partikularren jabetzako mendien arloan ere, Nafarroari dagokio Estatuko oinarritzko legeria lege bidez garatzea eta betearaztea.

Abeltzaintza estentsiboa sustatzea klima-aldaketaren moteltze eta moldatze neurri garrantzitsua da; izan ere, baso-suteak prebenitzeko eta habitatak kontserbatzeko funtzio garrantzitsua du. Horretarako, abelbideak kontserbatzea derrigorrezkoa da, azpiegitura berde garrantzitsuak baitira. Nafarroak abelbideen eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 49.1.h) artikuluan ezarritakoarekin bat.

Industria eta merkataritzaren sektoreak berotegi-efektuko gasen isurketa eragile nabarmenak dira eta begi bistakoak dira isurketa horiek murriztu edo konpentsatzeko moduak. Horren adibide argia da industria eta merkataritzako eraikinetako teilatuetan milaka metro koadro egotea plaka fotovoltaikoak jartzeko prest. Merkataritzaren eta industriaren arloetan, Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 56 artikulua-rekin bat.

Klima-aldaketaren aurkako borrokan, beharrezkoa bihurtu da larrialdi hau kontuan hartuko duten baldintzak kontratazio publikoan sartzea. Horretarako, Kontratazio Publiko Berderako Plan bat bitarteko egokia izan daiteke, barne harturik foru lege honen xedearekin eta ekonomia zirkularrerako trantsizioarekin koherenteak diren energia- eta klima-arloko irizpideak jasotzen dituzten baldintza-agirien eredu berriak prestatzea. Kontratu publikoen arloan Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 49.1 artikulua-rekin bat.

Nafarroako I+G+b estrategian, lehenasuna behar dute izan klima-aldaketari eta energia-trantsizioari buruzko ikerketak eta ezagutzaren transferentziak. Bereziki energia berriztagarrien sorkuntzan, erabileran eta biltegitratzean, bai eta klima-aldaketarako egokitzapenean ere, hala maila teknikoan nola sozialean. I+G+b arloan Nafarroak eskumen eskusiboa du, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 44.7 artikuluan ezarritakoarekin bat.

Neurri fiskalak ere tresna eraginkorra izan daitezke klima-aldaketaren aurkako borrokan, eta administrazio publikoek aztertu behar dute zein ezarri, isurketen murrizketa eta klima-aldaketara egokitzen lagunduko dutenak, hain zuzen. Fiskalitatearen arloan, Nafarroako Foru Eraentza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 45. artikuluan xedatutakoarekin bat, Nafarroako tributu eta finantza jar-

duera Hitzarmen Ekonomikoaren sistema tradizionalak arautuko du, erkidegoaren foru eraientza dela eta.

Foru lege honetan proposatzen da klima-funts bat sortzea, bitarteko bat izan dadin klima-aldaketa moteltzeko eta hartara moldatzeko politikak eta ekintzak gauzatzeko. Funts hori osatuko dute urte bakoitzeko Nafarroako Aurrekontu Orokorretan atxikipen espezifikoak duten eta "Nafarroako Klima Funtsa" izena duten partidek. Eta, Nafarroako Foru Eraientza Berrezarri eta Hobetzeari buruzko abuztuaren 10eko 13/1982 Lege Organikoaren 11. artikuluan aurreikusitakoarekin bat, Parlamentuak nafarrak ordezkatzeko dituen, legegintzako ahalmena betetzen du eta Nafarroako kontuak eta aurrekontuak onesten ditu.

Klima-arloko ekintzan, emakumeak aldaketaren eragileak dira, ezinbestekoak jasangarritasun-helburuak erdiesteko. Foru lege honetan hala ulertzen da, eta genero ikuspegia printzipio gidarizat hartzen du, gobernantza organoetan emakume eta gizonen presentzia eta ordezkariak orekatu izatea bermatuz, emakumeen parte-hartzea, datu kualitatiboan erregistroak sexuaren arabera bereizita sortzea eta genero ikuspegia duten analisiak eta azterketak egitea sustatuz. Ziurtatzen da komunikazioa inklusiboa eta ez-sexista izatea, eta genero ikuspegia txertaturik egotea foru lege honetan arautzen diren gai guztietan. Aipatutako guztia, betiere, Emakumeen eta Gizonen arteko berdintasunari buruzko apirilaren 4ko 17/2019 Foru Legean ezarritako premisak betez.

Aintzat harturik Nafarroan diharduten sektoreek eta egiten diren jarduerak guztiek duten potentziala bai energia gutxiago kontsumitzeko, bai isurketa energetikoak murrizteko, foru lege honek betebeharrak ezartzen ditu energia berriztagarriaren sorkuntza sustatzeko, ingurumenaren gaineko eragina minimizatzeko, egungo sorkuntza-instalazioen kokalekuak optimizatuta, azalera urbanizatuak aprobetxatuta eta herritarren, erakundeen eta tokiko eragileen engaiamendua bultzatuta, lankidetzazko lanabesen bidez, hala nola autokontsumo partekatuen bidez eta udalerrietan edo eskualdeetan komunitate energetikoak garatuz (energia berriztagarrien komunitateak edo herritarren energia-komunitateak edo tokiko komunitate energetikoak) eta egiten diren proiektu energetikoen bidez, proiektu horiek onura sozialak, ekonomikoak eta ingurumenekoak ekartzen baitituzte.

Foru lege honek kooperatiba energetikoak sustatu nahi ditu tokiko komunitate energetikoetan sartuz. Helburu nagusia da kooperatibako kideei edo jarduerak betetzen deneko herriari onura ener-

getikoak ematea eta, horretatik abiatuz, ingurumenekoak, ekonomikoak eta sozialak ere bai, finantzen errentagarritasunaren gainetik. Gauzatu beharreko jarduerak izanen dira, besteak beste: energiaren sorkuntza, batez ere iturri berriztagarrietatik, energiaren banaketa, hornidura, kontsumoa, agregazioa, biltegiatzea, efizientzia energetikoko zerbitzuak ematea, ibilgailu elektriko birkarga-zerbitzuak ematea edo bestelako zerbitzu energetikoak ematea. Kooperatiba hauetako bazkide diren pertsona juridikoek proiektu energetikoetan parte hartzeko helburua da Nafarroan egin behar dugun energia-trantsizioan laguntzea.

VI

Agerikoa da, beraz, foru lege hau beharrezkoa dela, Nafarroako Foru Komunitatean ekintza klimatikoaren eta beste energia eredu baterako trantsizioaren arau esparrua eta esparru instituzionala eta instrumentala ezartzeko, oinarria karbono gutxi ekonomian, efizientzia energetikoan eta energia berriztagarrietan duen eredu batera, hain zuzen.

Esparru juridiko hori zehazte aldera, foru lege honek hirurogei eta bederatzi artikuluko ditu, eta sei titulutan, hiru xedapen gehigarritan, xedapen indargabetzaile batean eta zazpi azken xedapenetan daude egituratuta.

"Xedapen orokorrak" biltzen dituen I. tituluak jasotzen ditu foru legearen xedea eta helburuak eta Nafarroako Foru Komunitateko ekintza klimatikoa eta energia-trantsizioa gidatu behar duten printzipioak.

"Gobernantza, eta Plangintza" izena duen II. tituluak gobernantza sistema garatzen du, foru legearen eta haren printzipioen aplikazioan eta jarraipenean, estamentu publiko eta pribatu guztien elkarlana bermatuko duena.

Plangintza, ezarpen eta ebaluazio tresnak zehazten dira, eta horien artean nabarmentzekoak dira klima-aldaketaren eta energiaren arloko plangintza estrategikoa, zerikusia duten politika sektorialekin koordinaturik, Nafarroako Klima-aldaketarako Bulegoaren sorkuntza, bai eta Klima Funtssarena ere, plan eta ekimenak kofinantzatzeko tresna gisa, eta karbono-aurrekontuak.

II. tituluaren bukaeran, informazio publikoaren deskribapena dago jasoa, neurri sozialen efektu biderkatzailea nabarmenduta, arauketa hutserako neurriekin batera ageri baitira. Era berean, ingurumen hezkuntza eta ikerketa nahiz berrikuntza sustatzeko neurriak, ahalegina egin beharko baita ezagutza transferitzeko eta ikerketa egiteko, kli-

maren ezagutzen eta sistemen erantzunetan sakontze aldera.

III. titulua, “klima-aldaketa moteltzea eta energia-eredu berria” izenekoak, gakoa da berotegi-efektuko gasen isurketak murriztearen helburuak lortzeko. Energia berriztagarriak bultzatzeko neurriak ezartzen dira, identifikatuta zein diren foru intereseko inbertsioak, enpresa banatzaile energetikoen betebeharrak, energia eolikoaren jardun-esparrua eta elektrizitate sorkuntzaren deskarbonizazioaren jardun-esparrua, energia berriztagarrien erabilera, eta efizientzia energetikoa bai eraikuntzan, bai kanpoko argiztapenean. Aurrerago, mugikortasun jasangarria sustatzeko neurriak ezartzen dira, hala nola mugikortasun jasangarrirako planak, enpresa eta erakundeen lan-garraiako planak, edo zero isurketako mugikortasun elektrikoaren sustapena, eta zehazki deskribatzen dira moteltze-helburuak lehen sektorean eta hondakinenean eta gainerako sektoreetan.

III. tituluaren bukaeran moteltze tresnak daude identifikatuta, hala nola karbono aztarnaren kalkulu eta karbono aztarna hori murrizteko planak egitea.

IV. tituluaren, “klima-aldaketara moldatzea” izenekoan, neurriak eta irizpideak jasotzen dira, klima-aldaketarako moldatze-jarduera arlo guztietan transbertsalki txertatzeko; bereziki, Nafarroako Gobernuaren plan sektorialetan.

Egokitzapen ekintzen helburua izanen da minimizatzea klima-aldaketaren ondorioei lotutako arrisku aurreikusgarriak Nafarroako Foru Komunitateko natura, landa eta hiri inguruneetan, eta aipatu arriskuetatik eratorrita, pertsonen osasunean, biodibertsitatean, baso sistemetan, nekazaritza eta abeltzaintza ekoizpenean, azpiegituretan eta jardueran ekonomiko orokorrean izan daitezkeen ukipenak.

Halaber, foru legeak eta haren erregelamendugarapenak pobrezia energetikoari aurre egin eta bermatu behar dute haren aplikazioak konpentsazio mekanismoak ezarriko dituela biztanleria sektore zaurgarrientzat.

V. titulua, “Administrazio jasangarria” izenekoak, jarraibideak nahiz betebeharrak ezartzen ditu administrazio publikoaren ekintza eredugarria izateko, konpromisoak finkatuta eraikuntzan, mugikortasunean, erosketan publikoan, efizientzia energetikoan eta energia berriztagarrietan, efektu bultzagarria eraginen dutenak nafar gizarteak klima zaindu dezan.

VI. titulua “Ikuskaritza, jarraipena eta zehapen araubidea” da eta foru lege honen eta haren printzipioen aplikazio zuzena bermatzen duten neurriak arautzen ditu. Hasteko, ikuskaritza eta jarraipenaren arloan arautzen dira eskumenak, elkarlanean aritu beharra eta kautelazko neurriak ere.

Bertan garatzen dira zehapen araubidea, zehatzeko ahalmenaren erabilera, arau-hausteak, zehapenak, eta eskumena eta prozedura.

Xedapenetan, xedapen gehigarriak daude foru lege honen garapenaren ebaluazioaz, toki erakunde eta herritarren esku egonen diren bitartekoez, eta egun dauden zentral termikoen erregulazioaz; xedapen indargabetzaile batek indarrak gabe uzten ditu foru lege honen aplikazio efizienterako traba diren araudiak; eta azken xedapenetan indarreko foru legeen aldaketak daude, erregelamenduzko garapenerako baimena eta foru lege honetan aurreikusten diren atalaseen aldaketa.

Azkenik, “Definizioak” izeneko I. eranskinean terminoen eta definizioen glosario bat dago.

Foru legearen aurreproiektua Nafarroako Kontseilari Igorri zitzaion kontsultarako, eta uztailaren 28an eman zuen 25/2021 Irizpena.

I. TITULUA **Xedapen orokorrak**

1. artikulua. Xedea eta helburua.

1. Foru lege honen xedea da arau-, erakunde- eta tresna-esparru bat ezartzea, zehaztekoa zer ekarpen eginen dion Nafarroako Foru Komunitateak jasangarritasunaren aldeko eta klima-aldaketaren aurkako konpromisoari, trantsizioa egiten lagunduz karbono gutxiko eredu sozioekonomiko eta energetiko berri baterantz, oinarritzat efizientzia eta energia berriztagarriak izan dituen, halako moldez non bermatu eginen baita baliabide naturalen erabilera arrazoizkoa eta solidarioa, klimaren alorreko efektuetara moldatua.

2. Klima-neutraltasuna 2050ean erdiestearren, Nafarroako Foru Komunitateak bere gain hartzen ditu Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2021eko ekainaren 30eko 2021/1119 (EB) Erregelamenduan ezarritako helburuak, eta horiek lortzeko lan egiten du. Erregelamendu horrek helburu lotesle gisa ezartzen du berotegi-efektuko gasen isurketa garbiak 2030ean gutxienez ere % 55 murriztea 1990eko mailekin alderatuta.

3. Foru lege honen helburuak lortzeko erantzukizuna partekatzen dute gobernuak, toki era-

kundeek, ekoizpen sektoreek, eragile politiko, sozial eta ekonomikoek eta oro har herritarrek.

4. Foru lege honen helburuak dira:

a) Klima-ekintzarekin eta energia-trantsizioarekin zerikusia duten politika sektorialak koordinatzea, bere plangintzan zehaztutako helburuak lortze aldera, politika publikoetan txertatuz jasangarritasun energetikoaren baldintzak eta klima-aldaketarako moldaketa.

b) Berotegi-efektuko gasak moteltze eta murriztearen helburuetan laguntzea eta, era berean, Nafarroako Foru Komunitatean klima-aldaketarako moldaketa erraztea, bertako herritarren eta lurraldearen zaugarritasuna murriztuz.

c) Nafarroako Foru Komunitatea erreferentzia bihurtzea lurralde jasangarri gisa, arduratsua ingurumenarekiko, efizientea baliabideen erabileran, eta erresilientea klima-aldaketara moldatzearen arloan.

d) Ekoizpen sektoreak egokitzea eta lurralde plangintzan, jardueretan, azpiegituretan eta eraikinetan klima-aldaketarekiko erresilientziaren analisia gehitzea.

e) Hezkuntza, ikerketa, garapena eta teknologia-transferentzia sustatzea eta klima-aldaketarekiko moldatze eta moteltzearen arloko ezagutza hedatzea.

f) Halako mekanismoak ezartzea non informazio objektiboa eta ebaluagarria emanen baitute klima-aldaketarekin, haren denbora-bilakaerarekin eta haren inpaktuekin zerikusia duten alderdi guztiei buruz.

g) Sustatzea herritarrek eta eragile ekonomiko eta sozialek parte har dezaten klima-politiken prestatze- eta ebaluatze-lanetan.

h) Energiaren demokratizazioa sustatzea, honakotzat ulerturik hori:

– Herritarrek energia kontsumitzaile eta ekoizle gisa energia eskuratzeko duten eskubidea eta herritarrek sistemaren parte aktibo gisa duten erantzukizuna.

– Energiaren alorrean kontsumoa eta ekoizpena politika jasangarri eta efizienteetara moldatzeko xedez erabiltzaileek informazioa eta prestakuntza jasotzeko duten eskubidea.

– Energia-sistemak herritarrengan ekonomia-aren, gizartearen eta ingurumenaren ikuspegitik duen inpaktu positiboa.

i) Nafarroako gizartea eta ingurunea klima-baldintza berrien aurrean prestatzea, nazioartean

gai horri buruz emaniko jarraibideekin eta konpromisoekin bat; eta, era berean, Nafarroako Foru Komunitateko pertsonen osasuna eta ekosistemak babestu daitezten lortzea, arreta berezia jarriz gizarte-sektore zaugarrienengan.

j) Sustatzea herritarren, ekoizpen-sektoreen eta ekosistemen plangintza, erresilientzia eta moldaketa, klima-aldaketaren efektuen aurrean.

2. artikulua. Klima-ekintzaren eta energia-trantsizioaren printzipio gidariak.

Nafarroako administrazio publikoen jarduketa printzipioak hauek izanen dira, foru lege honen helburuak lortze aldera:

a) Klima-aldaketaren prebentziorako jarduna.

b) Genero-ikuspegia. Horren arabera, foru lege honetan sartutako planen eta neurrien ezarpenean ikuspegi horrekin jokatu behar da.

c) Ekitatea; pertsona guztiek izan beharko dute beren etxeetan bizi-baldintza duinak izateko behar den energiarako irispidea. Halaber, moldatze-neurrietan jasota egon behar da klima-aldaketaren ondorioz sortu edo areagotutako gizarte-desberdinkerien murrizketa. Halaber, erakundeek modu ekitatiboan jardun behar dute eskudun diren lurralde osoan.

d) Gardentasuna. Behar bezala jokatzeko aldera, herritarrek informazio egiazkoa eta eskuragarria jaso behar dute jasan ditzaketen ondorioen gainean.

e) Aurrea hartzea, ikerketa eta ezagutza sustatuz, klima-agertokiak oinarri hartuta.

f) Habitatakat birgaitzea, batez ere basoetakoak.

g) Agertoki eta horizonteetara moldatzea; jarduera sektore guztietan, praktika berrien analisia, ebaluazioa, definizioa eta zabalkundea egitea, kliman aurreikusten diren aldaketekin bat.

h) Kontuz jokatzeko fenomenoek, produktuek edo prozesuek eduki litzaketen ondorio arriskuetsuen eta gure habitatean eta ingurune naturalean eragina duten arrisku potentzian aurrean.

i) Berrikuntza teknologikoa eta soziala. Izan ere, hala klima- eta energia-problemen diagnosiak, nola haien proposatzen diren konponbideak, funtsaturik dauden ebidentzia zientifikorik onenak eta berrienak hartu behar dituzte kontuan, betiere behar bezalako ebaluazioan, kalkulu objektiboetan eta neurri eraginkorretan oinarrituta.

j) Subsidiarotasuna foru lege honetatik eratorzen diren jarduketan aplikazioan.

3. artikulua. Definizioak.

Foru lege honen ondorioetarako, I. eranskinean bilduta dauden definizioei helduko zaie.

4. artikulua. Genero-ikuspegia klima-aldaketan eta energia-trantsizioan.

1. Nafarroako administrazio publikoek bermatuko dute emakumeek erabaki-hartze, planifikatze eta aplikazio-prozesuetan parte hartzen dutela eta genero-ikuspegia txertatzen dela klima-aldaketaren aurka borrokatzeko politiketan eta horrekin zerikusia duen garapenerako lankidetzakoetan.

2. Pizgarriak emanen dira emakumeek ekarpen intelektual eta aktiboa egin dezaten klima-politiken taxuketan, horiek zuzeneko eragina dutenez gero genero-berdintasunean eta emakumeen ahalduz, eta kontuan izanik klima-aldaketa samurtzeko soluzioetan betetzen duten zeregin behinena.

3. Horregatik, Nafarroako administrazio publikoek genero-ikuspegia sartuko dute ingurumen-politikak diseinatzean, egikaritzean, jarraitzean, ebaluatzean eta horiei buruzko txostenak egitean. Gainera, bermatuko dute emakumeek erabat eta ekitatez parte hartzen dutela erabaki-hartzearen maila guztietan; batez ere, klima-aldaketari dagokionez.

4. Bereziki sustatuko dira landa gunetan bizi diren emakumeen zaurgarritasunaren aurkako jarduketak. Horrez gain, nekazaritza jasangarrirako generoen arabera ezberdindutako inbertsioaren arriskuak jorratzeko beharra azpimarratuko da eta emakumeek lurraren jabe izateko eta lurra erabiltzeko dituzten eskubideak bultzatuko dira.

5. Batez ere guraso bakarreko etxeetako pobrezia egoerak jorratuko dira eta lehentasunak ezarriko dira deitutako laguntza planetan.

6. Generoa kontuan hartzen duten politikak diseinatuko dira, bermatzeko emakumeak energia garbien teknologien ekintzaile eta ezagutza iturri gisa aintzat hartzen direla, eta horretarako, ekimen berritzailea, enpresakoa eta ikerketakoa sustatzeko jarduerak eginen dira.

II. TITULUA

Gobernantza eta plangintza

I. KAPITULUA

Gobernantza

5. artikulua. Gobernantzaren helburuak.

Administrazio publikoen eta Nafarroako gizartearen ekintza, klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren arloan, eraginkorra izatea bermatzeko,

governantza sistema bat ezartzen da, helburu hauek dituen:

a) Nafarroako administrazio publikoen erantzukizun partekatua sustatzea klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren politiken aplikazioan, zein bere eskaletan, eta beharrezkoak diren bitarteko eta tresnak erabiliz, Nafarroako Gobernuaren politika sektorialetan eta toki erakundeengandik plangintza txertatuz.

b) Herritarrek eta eragile sozial eta ekonomikoek klima-aldaketaren, energiaren eta energia-trantsizioaren arloko plangintza-tresnen ezarpenean eta jarraipenean parte har dezaten sustatzea.

c) Espainiako, nazioarteko eta Europako estrategiekiko baterakuntza koordinatzea, eta partaidetza bultzatzea Europar Batasuneko edo nazioarteko sare eta ekimenetan, eta, era berean, nafar entitateek Europar Batasuneko aukeretan parte har dezaten sustatzea.

6. artikulua. Gobernantza, klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren arloan.

1. Klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren arloan, hauek dira Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren organoak:

a) Klima-aldaketaren eta energiaren arloan eskumena duen departamentua edo duten departamentuak.

b) Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren Departamentuarterko Batzordea.

c) Klima Aldaketaren eta Energia Trantsizioaren arloko politikarako Gizarte Kontseilua.

2. Nafarroako Gobernuak Nafarroako Energia Trantsizioarako Agentzia eratuko du, erakunde publiko gisa, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legeak ezartzen duenari jarraituz, foru lege hau indarrean sartzen denetik urtebeteko epean.

7. artikulua. Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren Departamentuarterko Batzordea.

1. Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren Departamentuarterko Batzordeari esleitzen zaio klima-aldaketaren eta energiaren alorreko plangintza aplikatzearen ardura, eta eginkizun hauek ezartzen zaizkio:

a) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari departamentuen eta bere erakunde instrumentalen jarduna koordinatzea klima-aldaketaren aurkako eta energia-trantsizioaren aldeko ekintza.

b) Klima-aldaketari eta energiari dagokienez foru lege honetan ezartzen diren helburuak lortzeko garrantzitsuak diren alderdiez Nafarroan ezarritako helburuen, neurrien eta plan sektorialen jarraipena egitea eta horiek guztiak ebaluatzea.

c) Nafarroako Gobernuari igortzea klima-aldaketaren eta energiaren arloko jarraipen-oroitidazkiak, ebaluazio-txostenak eta plangintza-proposamenak.

d) Lehtasunen proposamena egitea Nafarroako Klima Funtzaren baliabideak esleitzeko, erregelamendu bidez ezarritako irizpideekin bat.

e) Informazioaren transferentzia sustatzea, ezagutzaren ekoizpen zentroetatik kudeaketa arduradunetaraino komunikazio bideak ezarri.

f) Klima-politikak eta sektore planak ebaluatzea, horiek foru lege honen helburu eta printzipioetara egokitzeko.

2. Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren Departamentuarterko Batzordeak lantalde edo lan-batzorde izaera izanen du, eta haren osaera, antolaera, beste organismo batzuekiko koordinazioa eta funtzionamendua Nafarroako Gobernuaren erabaki bidez ezarriko dira, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta Foru-sektore Publiko Institutuzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean ezarritakoari jarraituz, eta irizpide hauek aintzat hartuz:

a) Batzordeburu izanen da Nafarroako Gobernuko lehendakaria edo hark eskuordetzen duen pertsona.

b) Batzordeburuorde izanen da ingurumenaren arloko eskumenak dituen departamentuko titularrak edo hark eskuordetutako pertsona.

c) Batzordeko kideak izanen dira Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioa osatzen duten departamentu guztietako ordezkariak, departamentu bakoitzeko titularrak zuzendari nagusien artean izendatuta.

d) Batzordean emakumeek eta gizonek presentzia eta ordezkaritza orekatua dutela bermatu beharko da.

8. artikulua. Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizio politikarako Gizarte Kontseilua.

1. Ordezkaritza zabaleko gizarte kontseilu baten bidez antolatuko da parte-hartze soziala energia-trantsizioaren eta klima-aldaketaren arloan, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak sustatua eta hari atxikia. Kontseilu hori foru lege hau onesten denetik urtebete igaro aurretik eratu behar da.

2. Jarduera-sektore inplikatu guztien ordezkari diren erakunde publiko eta pribatuetako kideek osatuko dute gizarte kontseilua, administrazio publikoak, enpresak eta gizarte erakundeak, eta elkargoak barne. Ordezkaritza parekatua bermatuko da, Emakumeen eta Gizonen arteko berdintasunari buruzko apirilaren 4ko 17/2019 Foru Legea betez.

3. Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren arloko politikarako Gizarte Kontseiluak eginkizun hauek ditu:

a) Klima-aldaketaren kontrako borrokan dauden helburuen betekizunaren bilakaera eta klima-aldaketaren eta energiaren arloan hartu den plangintzaren aplikazioa aztertzea.

b) Energiaren eta klima-aldaketaren arloko politikak Nafarroako Gobernuko plan sektorial guztietan nola txertatu diren aztertzea.

c) Ekimenak prestatzea berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketa bultzatzeko eta egokitzapen arduratsua sustatzeko klima-aldaketaren ondorioen aurrean, eta Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren Departamentuarterko Batzordeari aurkeztea.

4. Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren arloko politikarako Gizarte Kontseiluak lantalde edo lan batzordearen izaera izanen du, eta haren osaketa, antolaketa, Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren Departamentuarterko Batzordearekiko koordinazioa eta funtzionamendua ingurumenaren arloko eskumenak dituen departamentuko titularrak emandako foru agindu baten bidez ezarriko dira, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean ezarritakoarekin bat.

II. KAPITULUA Plangintza

9. artikulua. Plangintza, ezarpen eta ebaluazioarako tresnak.

Nafarroako Gobernuak eta Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak behar diren plangintza, ezarpen eta ebaluazio tresnak izanen dituzte foru lege honen 1. artikuluan adierazitako xedea eta helburuak betetze aldera, eta genero ikuspegia txertatuko dute horietan. Honako hauek dira tresna horiek:

a) Plangintza estrategikoa klima-aldaketaren eta energiaren arloan, lotura duten plangintza sektorial guztiekin koordinaturik.

b) Nafarroako klima-aldaketarako Bulegoa, klima-aldaketaren arloko planak betearazteko tresna gisa.

c) Karbono aurrekontuak, bai klima-aldaketa bai energia eredu berria plan sektorialetan xertatzeko tresna gisa.

d) Klima Funtsa, bai planak bai ekimenak kofinantzatzeko tresna gisa.

10. artikulua. Klima-aldaketaren eta energiaren arloko plangintza estrategikoa.

1. Klima-aldaketaren eta energiaren arloan nazioartean ezarri diren konpromisoak betetzen laguntzeko, Nafarroako Gobernuak helburu zenbakarriak ezarriko ditu klima-aldaketaren eta energiaren plangintza estrategikoan, berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketari eta energia berriztagarrien bidezko energia hornidurari buruzkoak.

2. Ingurumen eta energia gaitan eskumena duten departamentuei dagokie Nafarroako klima-aldaketaren eta energiaren plan estrategikoak egitea, koordinatzea eta Nafarroako Gobernuari igortzea, onets ditzan.

3. Klima-aldaketaren eta energiaren planak eguneratu edo berrikusten ahalko dira, dela hartutako neurrien eta emaitzen eraginkortasunaren arabera, dela gaiari buruzko helburu nazionalak eta nazioartekoak berrikusten direnean.

4. Nafarroako Gobernuak onesten dituen plan sektorialek edo haien berrikuspenek bat etorri beharko dute klima-aldaketaren eta energiaren arloko planetan zehazten diren printzipio, helburu eta jarduketa-ildoekin. Ingurumen ebaluazio estrategikoa behar duten plan eta programetan, bai eta horiekin lotuta Nafarroako Gobernuak onesten dituen arau proiektuetan ere, klima-txosten bat jaso beharko da, bai moteltzeaz bai moldatzeaz arduratuko dena.

5. Energia, industria, garraio, etxebizitza, nekazaritza eta abeltzaintza, ingurumen, hezkuntza eta osasun politikez arduratzen diren departamentuek informazio-sistemak izanen dituzte, Nafarroan klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren arloan dauden helburuen eta neurri sektorialen jarraipena eta ebaluazioa egiteko beharrezkoak diren datuen berri emateko.

11. artikulua. Klima-aldaketaren Nafarroako Bulegoa.

1. Klima-aldaketaren Nafarroako Bulegoa sortuko da, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuari atxikia, unitate organikoaren izaerarekin, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta Foru-sektore publiko instituzionala-

ri buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean ezarritakoarekin bat.

2. Klima-aldaketaren Bulegoak eginkizun hauek izanen ditu, foru dekretuaren bidez esleitu-ko zaizkionez gain:

a) Klima-aldaketari buruzko arau garapena, estrategiak, planak eta helburuak Nafarroan bultzatu eta koordinatzea, Estatuan eta Europar Batasunaren baitan hartutako konpromisoak oinarri harturik.

b) Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren Batzordeko idazkaritza tekniko eta administratibo gisa aritzea.

c) Aldian-aldian aztertzea berotegi-efektuko gasen isurketen bilakaera eta baliabide naturalek eta sistemek, sektore ekonomikoek eta lurraldeek klima-aldaketaren inpaktuekiko duten zaurgarritasuna, eta klima-aldaketaren arloko politikak Nafarroan zenbatean ezarri diren ebaluatzea.

d) Txostena egitea klima-aldaketari eragiten ahal dioten plan eta programetako ingurumen ebaluazio estrategikoetarako prozeduretan.

e) Gizarte osoa kontzientziatu eta informatzeko jarduerak sustatu eta egitea, bai eta zabalkunde-koak ere, klima-aldaketari lotutako aspektu guztiez.

f) Komunitate zientifikoaren ikerketa-jarduerak sustatzea klima-aldaketaz, klima-sistemaren behaketaz eta eskualde-ereduak sortzeaz.

g) Jarduketak eta proiektuak bultzatzea, klima-aldaketak Nafarroan dituen inpaktuen aurrean, egokitzeko gaitasuna hobetzeko eta politika sektorialetan egokitzapena xertatzeko.

h) Berotegi-efektuko gas isurketen inbentarioaren garapena koordinatzea, hustubideak barne, bai eta isurketa proiektzioen sistemena ere, nazioartean onetsi diren metodologiak oinarri harturik.

i) Berotegi-efektuko gas isurketak kalkulatzeko metodologiak garatzea, erakundeetarako, bai eta haien produktu eta zerbitzuetarako ere.

j) Enpresek, administrazioek eta beste instituzio nahiz erakunde batzuek moteltze eta moldatze arloko borondatezko programa eta proiektuetan parte har dezaten aldeztzea.

k) Berotegi-efektuko gas isurketen gaineko eskubideen Europar Batasuneko merkataritza araubidearen arloko eskumenak erabiltzea.

l) Parte-hartzea sustatzea klimaren arloko Espainiako, Europar Batasuneko eta nazioarteko

batzorde eta sareetan, bai eta beste ordezkariak, lankidetzak nahiz erabakitze-organismo batzuetan ere.

m) Jarduketa eta inbertsio publikoak eta pribatuak sustatzea, karbono-hustubideak babestu eta hobetzeko, eta klima-aldaketara egokitzeko.

n) Udalerriei laguntza teknikoak ematea, klimaren aldeko ekintza planak idatzi, gauzatu eta berrikusteko.

ñ) Jarduketa eta inbertsio publikoak eta pribatuak sustatzea I+G+b arloko proiektuetan, klima-aldaketaren aurkako borrokaren arloan.

o) Klima-aldaketaren arloko berrikuntza sozialeko proiektuen eta negozio eredu berrien alde egitea.

p) 13. artikuluan aurreikusten den Nafarroako Klima Funtsa kudeatzea.

q) Aldian behin Ebroko Konfederazio Hidrografikoekin lankidetzan plubiometriaren bilakaera, inguruko emariak eta nekazaritza, hiri eta industria kontsumoak analizatzea.

r) Herritarrak etengabe informatzea, horrela sentsibiliza daitezen eta egokitzapen eta arintze neurriak susta daitezen.

s) Klima aldaketari buruzko desinformazioaren aurka egiteko ekintzak gauzatzea.

12. artikulua. Karbono aurrekontuak.

1. Karbono aurrekontuen helburua da zehaztea, berotegi-efektu gasen isurketen inbentariotik eta etorkizunerako proiektioetatik abiatuta, Nafarroa osorako isurketak murrizteko helburuaren banaketa jarduera ekonomikoaren sektore guztien artean, eta Nafarroako Foru Komunitateko Administrazio departamentuek hura modu koherentean txertatzea politika sektorialetan.

2. Aurrekontu horiek, gainera, adierazi behar dute zein zati dagokien isurketa eskubideen merkataritza-sistema batek estalitako sektoreei, oro har, eta zein zati dagokien sistema horrek estaltzen ez dituen sektoreei, atmosferara egiten diren isurien eta CO₂-aren ebakuatzaileen inbentarioen kontabilitatearekin bat.

3. Parlamentuak bost urtean behin karbono aurrekontuak onetsiko ditu Nafarroako Gobernuak proposamena egin ondoren, oinarri harturik Klima-aldaketaren Bulegoaren gomendioetan, eta aldezturik Klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren politikari buruzko Gizarte Kontseiluan aurkezturik.

4. Bost urteko epealdiaren erdian, Nafarroako Gobernuak indarrean diren aurrekontuen betebehari buruzko jarraipen txostenak argitaratuko ditu.

5. Karbono aurrekontu bakoitza ezartzeko, besteak beste hartu beharko dira kontuan ezagutza zientifikoa, sektoreen gaineko inpaktuak eta murrizketarako bakoitzak dituen potentzialak, inguruabar ekonomikoak eta sozialak, lehiakortasuna, energia politika, isurketen agertokiak eta nazioarteko itunak.

13. artikulua. Nafarroako Klima Funtsa.

1. Nafarroako Klima Funtsa izaeraz publikoa eta nortasun juridikorik gabekoa da, eta helburu du beharrezko tresna bihurtzea klima-aldaketa moteldu eta hartara moldatzeko politikak eta ekintzak egiteko.

2. Nafarroako Gobernuak erregelamendu bidez ezarriko ditu Nafarroako Klima Funtsa kudeatu, antolatu eta banatzeko irizpideak, kontuan hartuta energia eredu berri baterako trantsizioaren eta klima-aldaketa moteltzea eta hartara moldatzearen arloan proposatutako jarduketak, ekosistemen monitorizatzeko eta lehengoratzeko barne.

3. Nafarroako Klima Funtsak honako bide hauetatik lortzen ditu baliabideak:

a) Foru lege honetan aurreikusitako arau-hausteak egiteagatik ezartzen diren zehapenetatik biltzen den zenbatekoa.

b) Partikularrek, enpresek edo instituzioek berariaz Funtsara bideratzen dituzten dohaintzak, jarauzpenak, ekarpenak eta laguntzak.

c) CO₂ isurketen borondatezko konpentsazioa.

d) Nafarroako Baso Ondareko finketako baso aprobetxamenduetatik heldu diren diru-sarrerak.

e) Funtzionamenduan diharduten haize-parkeak eraginda fauna hiltzeagatik eman beharreko kalte-ordain zenbatekoa, une bakoitzean indarra duen baremoaren arabera. Era berean, energia berriztagarrietako eta linea elektrikoetako proiektuen ingurumen ebaluazioaren arloan arau-hausteak egiteagatik ezartzen diren zehapenetatik biltzen den zenbatekoa, Ingurumen Ebaluazioari buruzko abenduaren 9ko 21/2013 Legearen III. tituluko II. kapituluaren eta Natur Ondareari eta Biodibertsitateari buruzko abenduaren 13ko 42/2007 Legearen VI. tituluan ezarritakoarekin bat.

f) Energia eolikoa ekoizten duten instalazioen ekarpenaren zenbatekoa, faunaren hilkortasunaren jarraipenari eta ingurumen arriskuko egoeren

analisiari buruzko nahitaezko txostena egitera bideratua, 31.2. artikuluan ezarritakoarekin bat.

4. Aurreko apartatuan identifikatutako baliabideak aplikatzearen ondoriozko zenbatekoak urte bakoitzeko Nafarroako Aurrekontu Orokorretan sartuko dira, atxikipen espezifikoa duten eta "Nafarroako Klima Funtza" izena duten partidetan.

Artikulu honetako bigarren apartatuko e) eta f) letrei dagozkien zenbatekoak erabiliko dira energia berriztagarriak ezartzeak biodibertsitatean eragindako ingurumen eraginak konpentsatzeko eta haien jarraipena egiteko. Bestalde, d) letrari dagozkion zenbatekoa baso kudeaketa jasagarriari dagozkion jarduketetara bideratuko da.

5. Zilegi izanen da Nafarroako Klima Funtsetik baliabide ekonomikoak bideratzea Funtzaren beraren kudeaketarako behar diren bitarteko teknikoak eta giza baliabideak paratzeko.

6. Nafarroako Aurrekontu Orokorretan Klima Funtzari dagokion gastua, kasuan kasuko ekitaldian exekutatzan ez den zatian, diruzaintzako soberakin atxikitzen joko da, eta hurrengo aurrekontu-ekitaldietan sartzen ahalko da.

7. Ekonomia eta Ogasunaren arloko eskumena duen departamentuak eta Nafarroako gainerako administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumeneko arloetan eta foru lege honen helburuak egiaz bete daitezzen, aztertuko dute, batetik, zer neurri fiskal ezar daitezkeen isurketen murrizketa eta klima-aldaketarako egokitzapena sustatzeko, eta bestetik, sektore bakoitzean gai horietan ahaleginak egiteko neurri pizgarriak eta sustapenekoak hartzea, bai eta egindako ahaleginak aintzateztekoak ere.

14. artikulua. Analisisirako eta ezarpenerako lanabesak.

1. Ingurumenaren eta energiaren arloko eskumena dituzten departamentuek zehaztuko dute zer lanabes estatistiko eta plataforma teknologiko behar diren Nafarroan klima-aldaketari eta energiari dagokionez izaten ari den bilakaeraren diagnostikoa, jarraipena, ebaluazioa eta kontrola ongi egiteko eta –foru lege hau betetzen dela bermatzearen– planak ongi eta Europako lanabesekin bat gauzatzen ari direla ziurtatzeko. Datu kualitatiboan erregistroak sortuko dira sexuen arabera bereizketa eginez, eta analisisa eta azterketak genero ikuspegiarekin gauzatuko dira.

2. Planen garapenean lanabes berriak beharko direla baztertu gabe, aipatu departamentuek berriazko lanabes hauek prestatuko dituzte:

a) Energiaren arloko eskumena duen departamentuak:

a') Nafarroako urteko balantze energetikoa.

b') Energia eta klima kudeatzeko plataforma.

b) Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentua:

a') Berotegi-efektuko gasen isurketen urteko inbentarioa.

b') Eskualdeetarako klima-agertokiak.

c') Lurralde eta sektore zaurgarritasunaren azterketa.

d') Ekosistemen egoera eta bilakaeraren jarraipena.

e') Karbono hustulekuen egoeraren eta bilakaeraren jarraipena.

f') Ur emarien eta kontsumoen jarraipena.

3. Halaber, klima-aldaketan inplikazioak dituzten plan sektorialeak adierazleen aginte taulak ezarriko dituzte haiekin lotuta, betiere energiarekin, isurketen bilakaerarekin, klima-aldaketaren inpaktuekin eta haien denborazko bilakaerarekin lotutako aspektu guztiei buruzko informazioa lortzea ahalbidetzeko, eta, era berean, horri buruzko politika publikoen jarraipena, hedapena eta ebaluazioa errazteko. Adierazle horiek sexuaren, adinaren, okupazioaren, ikasketa mailaren eta lekuaren arabera bereiziko dira, bidezkoa denean, eta horrela, datu bereizietan oinarriturik, planei, hainbat ikuspegiarekin bat, beste norabide bat ematea ahalbidetuko da.

4. Ingurumenaren eta energiaren arloko eskumena duen departamentuek beste departamentu, toki erakunde eta gizarte eragile batzuk orientatuko dituzte gidak, komunikazio moduak eta informazioa eskuratzeko erak zehazteko, betiere klima-aldaketarekin eta energia-trantsizioarekin lotutako edukietan.

15. artikulua. Klima-aldaketaren Nafarroako Herritarren Batzarra.

1. Aurreko artikuluetan azaldutako plangintza formula irekien eta bide eskuragarrien bitartez egiten da; horiek bermatuko dute gizarte- eta ekonomia-eragile interesdunek eta oro har herritarrek parte hartzen dutela, foru lege honetan eta aplikatu beharreko estatu-legerian jasotako beste partaidetza eta erabakitze formula batzuk albo batera utzi gabe. Aipatu plangintza egiteko Nafarroako Gobernuak sortuta dauden partaidetza mekanismoak indartuko ditu eta bermatuko du herritarrek egituratuta parte hartuko dutela klima

aldaketaren erabakiak hartzeko prozesuan, eta horretarako, Klima Aldaketaren Nafarroako Herritarren Batzarra ezarriko da.

2. Klima-aldaketaren Nafarroako Herritarren Batzarra herritarrek parte-hartzeko foro bat da, oldozpen-ariketa parte-hartzaile bat, hausnarketa egin eta jakintza kolektiboa sortzeko, eta herritarrei modua ematen diena informazioa jasotzeko eta oldozteko, bai eta adosteko ere zein izan behar diren soluzioak 2050. urtea baino lehenago klima-neutraltasuna erdietsi eta Nafarroa klima-aldaketaren inpaktuen aurrean erresilienteagoa bilakatzerantz jorratu beharreko eraldaketa handietarako. Hori guztia, bidezkoa eta solidarioa den era batean.

3. Klima-aldaketaren Nafarroako Herritarren Batzarraren osaera, antolaketa eta funtzionamendua ingurumen arloan eskudun den departamentuko titularraren foru agindu bidez onetsiko dira.

Foru agindu horretan honako hauek ezarriko dira:

a) Osaera. Berdintasun-printzipioari jarraituko dio, zeina bermatuko baita aldagai soziodemografiko gako batzuen (adina, sexua, errenta, prestakuntza profesionala...) araberako zozketa estratifikatua eginez.

b) Funtzionamendua: ordezkariaren, inpartzialtasunaren, independentziaren, gardentasunaren, klima-aldaketari buruzko ingurumen-informazioa parte-hartzearen aurretik eskuragarri egotearen eta informazio-pluraltasunaren printzipioek arautuko dute.

c) Galdera baten inguruan eztabaidatzeko agintzen den agintaldi zehatza.

d) Batzarraren gobernantza tresnak: gutxienez aditu independenteen kontsulta taldea eta koordinazio eta laguntza tekniko-logistikoko taldea egonen dira. Bermatzaileak ere izendatuko dira; horiek gainbegiratzailerik independente gisa jarduten dute eta bermatuko dute prozesua independentzia eta deontologia arauekin bat etorritik betetzen dela.

e) Lan metodologia, erabakiaren iraupena eta lanak bukatzeko epea.

III. KAPITULUA Klima-ikuspegia eta bestelako plangintza neurriak

16. artikulua. Klima-ikuspegia.

1. Foru legeak eta xedapen orokorrak egiteko prozeduretan eta Nafarroako Foru Komunitateko

administrazio publikoek sustatu edo onesten dituzten plangintzetan klima-ikuspegia jaso beharko da, foru lege honetan eta klima-aldaketaren eta energiaren arloko plangintza estrategikoan adierazitako estandarrekin edo helburuekin bat.

2. Aginduzkoa izanen da edozein arau- edo plangintza-ekimen izapidetzeko ardura daukan organoak klima-inpaktuaren ebaluazio bat jaso dezan. Horren xedea izanen da proiektuak klima-aldaketaren moteltzean eta harekiko moldatzean izandako eragina aztertzea.

17. artikulua. Klima-ikuspegia aurrekontuetan.

1. Klima-ikuspegia jaso beharko da Nafarroako Aurrekontu Orokorrei buruzko foru legearen proiektuan eta 5.000 biztanle baino gehiagoko toki erakundeen aurrekontu-proiektuetan. Horretarako, organo eskudunek kasuko oroitidazkietan baloratuko dute aurrekontu-programek klima-aldaketaren eta energiaren plangintza estrategikoaren helburuetan duten inpaktua.

2. Bereziki, urte bakoitzeko Nafarroako Foru Komunitatearen Aurrekontu Orokorren Foru Legeak Nafarroan klima-aldaketa moteltzeko eta horretarako moldaketarako eta energia trantsiziorako partidak jasoko ditu, transbertsalki, departamentu eta menpeko erakunde publiko guztietan, horrela foru lege honen helburuak betetzera bideratutako politika publikoak gauzatu ahal izateko.

3. Halaber, urteko aurrekontu horien oroitidazki atxikian aztertuko da klima-aldaketaren ondoriozko jasanarazpenek sortutakoak diren kalte eta zaurgarritasunei dagokienez aurrekontu horiek duten inpaktua.

4. Nafarroako Gobernuak, urte bakoitzeko Kontu Orokorrei buruzko Foru Legearen gaineko txostenean, Parlamentuan justifikatu beharko ditu partida horien egikaritze ezak, horrelakorik egonez gero.

5. Nafarroako administrazio publikoek eta sektore publikoko erakundeek beren aurrekontuetan klima-ekintza gauzatzeko programak bideratuko dituzte. Foru Komunitateko BPGaren urteko inbertsioen % 2,5eko adierazlea ezarri da, Nafarroako ekonomian klima-ekintzaren neurri publikoak ezartzeko.

18. artikulua. Klima-ikuspegia plangintza tresnetan.

1. Sektoreko plan gidariak, lurralde planak, udal plangintzako tresnak eta ingurumen-ebaluazio estrategikoaren esanetara jarri behar den beste edozein plan berritik egitean, egokitzean edo berrikustean, klima-aldaketaren ikuspegia

txertatuko da ingurumen ebaluazioaren prozesuan. Horretarako, honako hauek gehituko dituzte:

a) Berotegi-efektuko gas zuzenen edo induzituaren inpaktuari buruzko analisia eta inpaktua saihestezina denean, hura murrizteko edo konpentsatzeko neurriak.

b) Egungo zaugarritasunaren eta klima-aldaketaren ondorioak kontuan hartuta aurreikusitakoaren analisia eta zaugarritasun hori gutxitzeko neurriak.

c) Bere jarduketa eremuaren energia beharren ebaluazioa eta horiek gutxitzeko eta energia berriztagarriak sortzen direla bermatzeko neurriak zehaztea.

2. Aurreko apartatuan jasotako tresnak aurreikusten dituzten hirigintza garapen berrietan lurzoruen zati bat gordeko da energia berriztagarria sortzeko eta azalera nahikoa izanen da garapen horren urteko behar energetikoen kopuru baliokidea sortzeko.

19. artikulua. Klimarako eta energia jasagarriko udal ekintza planak.

1. 5.000 biztanle baino gehiagoko Foru Komunitateko udalerriek klimarako eta energia jasagarriko ekintza planak onetsiko dituzte, Europar Batasunaren esparruan ezarritako metodologiarekin bat.

2. Plan horiek koherenteak izanen dira klima-aldaketaren eta energiaren plangintza estrategikoarekin.

3. 5.000 biztanle baino gutxiagoko udalerriek mankomunitatean, eskualdean edo indibidualki onesten ahalko dituzte planak.

4. Planek gutxienez eduki hau izanen dute:

a) Berotegi-efektuko gasen isurketen analisia eta ebaluazioa.

b) Elementu zaugarriak identifikatzea eta ezaugarritzea.

c) Klima-aldaketa moteltzeko eta horretara moldatzeko helburuak eta estrategiak: horietan gehitu beharko dira hirigintza-plangintzaren balizko aldaketa egokiak eta udal ordenantzak.

d) Sentsibilizazio eta prestakuntza ekintzak.

e) Plana ebaluatzeko eta jarraitzeko arauak.

Klimarako eta energia jasagarriko udal ekintza planetan jasotako moldatze-neurrietan eta moteltze-ekintzetan herritarrek parte hartuko dute, bai horiek prestatzen, bai martxan jartzen, bai ekintza planak ebaluatzen.

IV. KAPITULUA

Informazioa, herritarren parte-hartzea, ingurumen hezkuntza, prestakuntza eta ikerketa, garapena eta berrikuntza.

20. artikulua. Informazioaren publikitateak.

1. Nafarroako Gobernuak, ingurumenaren eta energiaren arloan eskumena duten departamentuen bitartez, klima-aldaketa eta energiarako planen garapenaren jarraipena egiteko informazioa jarriko du eragile ekonomiko eta sozial inplikatuena, elkargoen, herritarren eta administrazio publikoen beren eskura, eta haien parte-hartzea eta erantzukizun partekatua sustatuko.

2. Bide egokiak erabiliz, herritarrei honako informazio hau eman beharko diete toki erakundeek: tokiko isurketen bilakaera, klima-adierazleen bilakaera, beren lurraldearen zaugarritasunaz, eta hartan moteltze eta moldatze arloan egindako jarduketak. Halaber, jada sortuta dauden edo sortzen ahalko diren estamentuen bidez, besteak beste udal batzarren bitartez, herritarren parte-hartze aktiboa sustatuko dute.

3. Komunikazioa inklusiboa eta ez sexista dela bermatu beharko da. Horrez gain, kontuan hartu beharko da emakumeen eta gizonen artean dagoen eten digitala, informazioa emakumeengana ere iristen dela ziurtatzeko, komunikaziorako bide desberdinak erabiliz, eta bermatzeko, halaber, informazioa eskuragarri dutela desgaitasuna dutenen pertsonak.

4. Nafarroako administrazio publikoek gauzatuiko dituzten ekintzen xedea klima-aldaketaren arloan herritarrek sentsibilizatzea izanen da. Horri lotuta, herritarrei informazioa eman eta herritarrek sentsibilizatuko dituzte klima-aldaketaren efektuen inguruan eta inpaktu horri buruzko eta inpaktua prebenitzeko, zuzentzeko eta inpaktura egokitzeko komunikazio kanpainak eginen dituzte.

21. artikulua. Estatistika jarduerak klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren arloan.

1. Ingurumen eta energia arloko departamentu eskudunei dagokie foru lege hau betetzeko informazioaren estatistika tratamendua egitea.

2. Ondorio horietarako, toki erakundeek, enpresa publikoek eta foru sektore publikoko gainerako erakundeek klima-aldaketaren arloko datu garrantzitsuak jaso, bildu eta sistematikoki ordenatu dituzte eta departamentuei eskuragarri dute informazioa emanen diete.

3. Klima-aldaketaren eta energia trantsizioaren arloko informazio garrantzitsu horretan honako datu hauek egonen dira, besteak beste:

a) Zerbitzu publikoa ematen duten ibilgailuei buruzkoak.

b) Nafarroan egiten diren ibilgailuen azterketa teknikoei buruzkoak.

c) Eraikuntza eta etxebizitza arloetako energia efizientziari buruzkoak.

d) Emisio eskubideen merkataritza araubidean araututa ez dagoen industria sektorearen energia kontsumoa.

e) Nekazaritza eta abeltzaintza arloan isurketak eta klima-aldaketaren efektuak ebaluatzeko beharrezkoak.

f) Nafarroako Foru Komunitatean onesten diren mugikortasun jasangarriko planei buruzkoak.

g) Erregaien eta energia elektrikoaren kontsumoei buruzkoak.

h) Erregelamenduz ezartzen diren gainerakoak.

4. Erregelamenduz ezarriko dira informazio horren irismena, prozedurak eta kalitate betekizunak, biltegiatzea, tratamendua eta hedapena.

22. artikulua. Informazioa eta herritarren parte-hartzea klima aldaketaren eta energia trantsizioaren politika publikoak diseinatzean.

1. Informazioa eskuratzeari, herritarrek erabakiak hartzeko prozesuetan parte hartzeari eta ingurumen arloan justizia izateari buruzko Aarhus-eko hitzarmenaren esparruan bermatuko da herritarrek klima-aldaketaren arloko informazioa eskuragarri izanen dutela, eta horretarako, Nafarroako administrazio publikoek eta bere menpeko erakundeek arlo horretako informazioa eskuratu eta jasotzeko duten eskubidea egikaritzeko dute; hala, informazioa jasotzeaz gain, hura hedatzeko neurriak ezarriko dituzte.

2. Nafarroako herritarrek izanen dute klima-aldaketaren eta energia trantsizioaren gaiei buruzko lege araudia sortzeko prozesuan modu indibidualan edo kolektiboki parte hartzeko eskubidea.

3. Nafarroako herritarrek izanen dute modu indibidual edo kolektiboan isurketak gutxitzeko eta klima-aldaketara egokitzeko arloetan Nafarroako administrazio publikoei jarduketa proposamenak egiteko aukera, modu horretan, arlo publikoaren eta pribatuaren arteko erantzunkidetasuna eraginkor bihurtzeko.

4. Administrazio publikoek, herritarren proposamenak izapidetzeko bideak ezartzeaz gain, Tokiko Agenda 2030ekin lotutako udalerrietako parte-hartze sareak indartuko dituzte. Halaber,

jada sortuta dauden edo sortzen ahalko diren estamentuen bidez, besteak beste udal batzarren bitartez, herritarren parte-hartze aktiboa sustatuko dute.

23. artikulua. Klima-aldaketari eta energia-trantsizioari buruzko hezkuntza.

1. Hezkuntzaren arloko eskumena duen departamentuak behar diren baliabideak eta tresnak ezarriko ditu, klima aldaketa eta energia-trantsizioa hezkuntza curriculumetan eta maila guztietako irakasleen prestakuntzan eta gaikuntzan aurreikusteko, bai eta hezkuntza sistemaren kalitatearen ebaluaziorako nahiz eta ebaluazio instituzionalerako prozesuetan ere. Curriculum horiek klima-larrialdia transbertsalki eta ikuspegi ekosozial batetik jorratuko dute, eta jasoak izanen dira batxilergoko ikasketen curriculumak, derrigorrezko bigarren hezkuntzako ikasketen curriculumak eta lehen hezkuntzako ikasketena Nafarroako Foru Komunitatean ezartzen dituzten foru dekretuetan, onesten direnak Estatuaren hezkuntza-arloko oinarritzko legeria garatzeko.

2. Hezkuntza-alorrean eskudun den departamentuak, klima-aldaketaren eta energiaren alorrean eskudun diren departamentuekin elkarlanean, ingurumen-hezkuntzarako plan bat prestatuko du, bi ikasturteko epean, esparru formal nahiz ez-formaleko hezitzaileei energiaren eta klima-aldaketaren alorreko oinarritzko ezagutzak emateko, bai eta haiek beharrezkoak diren metodologia-baliabideez hornitzeko ere, xede horrekin ikastetxeetan gehienez ere bi ikasturteko epean abiaraziz jasangarritasun-koordinatzailearen figura, zeina ikastetxe bakoitzeko irakastaldeko pertsonen artetik hautatua izanen baita.

3. Finantzaketa publikoa jasotzen duten ikastetxe guztiek, bi ikasturteko epean jasangarritasun plan bat sortu beharko dute hauek jasoz: energia, garrarioa (mugikortasuna jasangarria, eskola inguruak baretzea), hondakinak murrizteko kudeaketa, hurbileko eta denboraldiko elikadurarako erosketa politika eta elikagai ultra prozesatuak murriztea, airearen kalitatea, CO₂ azterna, ekoauditoretzak ikastetxeetan, eta ikastetxeetan energia efizientzia lortzeko neurri zuzentzaileak eta jarduketak ezartzea. Plan horretan ikastetxeen kudeaketa jasangarria egi bihurtzeko eta jarduketa alor guztietan neurri zehatzak aplikatzeko bitartekoak zehaztuko dira.

4. Orobat sustatuko da hezkuntza proiektu espezializatu eta berritzaileen garapena klimaren eta energia-trantsizioaren arloan, klima-aldaketaren eta energiaren arloko eskumena duten depar-

tamentuek kasuan kasuko hezkuntza erakundee-kin elkarlanean arituz.

5. Ingurumenaren eta energiaren arloetako eskumena duten departamentuek gidak argitaratu eta informazio, komunikazio eta prestakuntza kanpainak egiten dituzte efizientzia energetikoa sustatzeko eta klima errespetatzen duten bizitza-ohiturak bultzatzeko, biztanleriaren sektore guzti-erakundeak zuzenduak. Horrez gain, gai horietan ingurumen arloko boluntariora sustatuko da.

6. Ingurumenaren eta energiaren arloetako eskumenak dauzkaten departamentuek benetako konpromisoa eduki beharko dute ekintzak horiek sustatzeko, errazteko eta koordinatzeko, beharrezko finantza-baliabideak eta langileak jarritz.

7. Genero ikuspegia sartu beharko da diseinuetan eta edukietan. Halaber, sustatuko da emakumeen artean klima-aldaketarekin eta energia-trantsizioarekin lotutako gaiei buruzko prestakuntza akademikoarekiko interesa, ingurumenaren arloko lanbideetara emakume gehiago erakartzeko ahaleginean, non, egun, gizonetzakoak baitira nagusi.

24. artikulua. Lanbide Heziketa, unibertsitateak eta ikerketa.

1. Unibertsitate autonomiaren printzipioaren errespetua albo batera utzi gabe, unibertsitate eta ikerketaren arloan ezarritako neurrien xedea klima-aldaketaren ezagutza sustatzea eta arlo horretako praktikak sendotzea izanen da. Bereziki hauek izanen dira helburuak:

a) Foru lege honek babestutako arloetan unibertsitate ikasketak espezializatuak sustatzea.

b) Klimarekin, klima-aldaketak lurreko eta itsasoko ekosistemetan sortzen dituen efektuekin, energia efizientziarekin, energia berriztagarrie-kin, klima-aldaketaren moteltzearekin eta moldatzearekin eta klima-aldaketaren eragin zuzena edo zeharkakoa duten tresna ekonomikoekin lotuta azterketa, ikerketa edo analisi jarduerak egiten dituzten nazio mailako eta nazioarteko zentroetan unibertsitate praktikak bultzatzea.

c) Etengabeko prestakuntza, presentziala eta ez presentziala, eskaintzea hezkuntza eragina duten profesional guztientzat eta foru lege honek babesten dituen arlo guztietan.

2. Zentro bakoitzaren autonomia albo batera utzi gabe, unibertsitate ikerketaren arloan ezarritako neurrien xedea izanen da klima-aldaketaren ezagutza sustatzea eta arlo horretako praktika onak sendotzea. Honakoetara bideratuko dira:

a) Zuzenean Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren menpeko diren urteko deialdie-tan ikerketako proiektuak sortzea, klima-aldaketa-aren eta horren moteltzearen arloan ezagutza eta teknologia hobetzeko eta Nafarroako gizartearen eta bere ekoizpen sektoreen moldakortasuna hobetzeko eta ikerketa taldeak, goi mailako zen-troak eta ezagutzaren aurrerapenen ondorioz sor-tutako spin-off enpresak sortzea eta sendotzea.

b) Mezenasgo ekintzak, nazio mailako eta nazioarteko kapital pribatua eta ikerketa, garapen eta berrikuntzako aingeru inbertitzaileak (I +D+I) erakartzeko ekintzak sustatzea, finantzaketa publi-koa ziurtatuz.

c) Departamentuarterko ikerketako programa bat ezartzea, Nafarroako ikerketa publikoaren koordinazioa zaintzen duena eta punta-puntako nazioarteko zentro eta institutuekin dauden loturak indartzea sustatzen duena.

d) Ekimen eta patente publiko eta pribatuak sortzea eta ikerketa emaitzak ustiatzea.

3. Unibertsitate eta ikerketa arloan eskuduna den departamentuak bai eta unibertsitateek eta Nafarroako Ikerketa Zentroek unibertsitateen, aipatu zentroen eta enpresen arteko harremanak sustatu eta indartu behar dituzte.

25. artikulua. Ikerketa, garapena eta berrikun-tza sustatzea.

1. Ingurumenari eta energia-trantsizioari buruz-ko ikerketa eta ezagutzaren transferentzia lehen-tasunezko zatiz joko da Nafarroako I+G+b arloko estrategiaren barnean.

2. Kontuan hartuko da emakumeen eta gizo-nen egoerak eta kokapenak desberdinak direla arlo honetan, eta, ekintza positiboaren bidez, bul-tzatu egiten da emakumezko ikertzaileen lana eta parte-hartzea ikerketa taldeetan, bai eta ikertzaile nagusiaren papera bete dezaten ere.

3. I+G+b arloa sustatuko da energia berrizta-garrien sorkuntzan, erabilieran eta biltegitratzearen arloan, bai eta klima-aldaketarako egokitzapenean ere, hala maila teknikoan nola sozialean.

4. I+G+b arloa sustatuko da hidrogeno berdea bezalako erregai alternatiboak sortzeko eta hainbat aplikaziotan erabiltzeko.

5. Era berean, sustatzen ahalko dira CO 2-a eta berotegi-efektuko beste gas batzuk xurgatzea ahalbidetzen duten teknologiak, industriako eta eraikuntzako beste prozesu batzuetan erabiltzeko.

6. Klima Aldaketaren eta Energia Tran-sizioaren Departamentuarterko Batzordearen lana

da arduratzea ikerketa, garapen eta berrikuntza jarduketan eta Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuek klima aldaketaren kontra eta trantsizio ekologikoaren arloan betetzen dituzten gainerako jarduketan arteko koordinazioaz.

III. TITULUA Klima-aldaketa moteltzea eta energia-eredu berria

I. KAPITULUA Energia berriztagarriak bultzatzea

26. artikulua. Energia berriztagarrien sustapena eta kudeaketa.

Nafarroako Gobernuak, energia ereduaren aldaketa bultzatzeko, sistema energetiko demokratiko, soziala eta justua sustatuko du, lurraldearen kudeaketa integrala eginez uneoro, energia iturri berriztagarrien dibertsifikazioarekin, Nafarroako energia beharrei erantzutera bideratuta.

Energiaren arloan eskumena duen departamentuak sustatuko ditu instalazio eolikoak, eguzki instalazioak, termikoak, geotermikoak, gas berriztagarrikoak eta teknologia berriztagarrien gainerako instalazioak, bai eta energia biltegitratzeko sistemak ere, dagozkien laguntzen eta kenkari fiskalen aplikazioaren bidez. Horrekin batera, instalazioen tramitazio administratiboa ahalik eta errazena izan dadin bultzatuko du.

27. artikulua. Kooperatibak, kontsumo taldeak eta hurbileko ekoizleak sustatzea.

Nafarroako administrazio publikoek jarduera ekonomikoa sustatzeko baldintzak erraztu behar dituzte eta zehazki kooperatibak, kontsumo taldeak edo hurbileko ekoizleak, eta hori guztia karbonoan baxua den ekonomia eta kilometro zero delako kontsumoa bultzatzeko. Arreta berezia jarriko zaie despokatze handiena duten eskualdeei, gizarte eta lurralde kohesioaren printzipioak aplikatzeko.

28. artikulua. Foru intereseko inbertsioak.

Energia berriztagarrietan inbertitzeko proiektu hauek joko dira foru intereseko inbertsioetat, betiere enpresa edo lanbide jarduerak abian jartzeko xedearekin administrazioa errazteko neurri buruzko abenduaren 9ko 15/2009 Foru Legearen 4. artikuluan ezarritakoaren ondorioetarako:

a) Energiaren erregulazioa edo biltegitratzea jasotzen duten proiektuak.

b) Izaera esperimentalak duten proiektuak.

c) Haize-parkeen bultzada berria jasotzen duten proiektuak.

d) Energia berriztagarrien instalazioen hibridazioa jasotzen duten proiektuak.

e) Energia sortzekoak, jabetza publikoan gauzatuak, haien partaidetza ekonomikoaren %20, gutxienez, haien eraginpeko toki erakundeena, irabazi-asmorik gabeko erakundeena edo instalazioa kokatu nahi den udalerriko edo udalerrri mugakideetako bizilagunena bada.

f) Energia berriztagarrien komunitateenak, herritarren energia-komunitateenak eta tokiko partaidetza duten sorkuntza berriztagarriko proiektuak, foru lege honen 25. artikuluan ezarritakoarekin bat.

g) Gas berriztagarria sortu eta gas sisteman sartzekoak.

h) Basoko biomasa eta nekazaritzako azpi produktuak erabilera termikoetarako aprobetxatzen duten enpresa txikien edo kooperatiben proiektuak.

i) Tokiko komunitate energetikoen proiektuak eta herritarren energia-komunitateen proiektuak. Toki-erakundeek Klima Funtzaren finantzabide bigunak lortu ahal izango dituzte energia berriztagarrien proiektuetarako.

j) Nekazaritzaren intentsibotasuna murrizten laguntzen duten proiektuak (murrizketa guztirako energia-kontsumoaren gutxikuntzaren arabera kalkulatu da).

k) Basoko biomasa eta nekazaritzako azpi produktuak erabilera termikoetarako aprobetxatzen duten enpresa txikien edo kooperatiben proiektuak.

l) Erakunde publikoek erregai fosilen ordez energia-iturri alternatibo eta jasangarriak erabiltzea sustatzeko edo karbono-hustubideak gehitzeko lehentasunarekin bultzatzen dituzten proiektuak.

m) Ekonomia zirkularreko proiektuak eta ekoizpen eta banaketako ziklo laburreko jarduera ekonomikoaren proiektuak.

n) Hondakinak sorburuan gaika bereizteko, beirazko ontziak berriz erabiltzeko eta materialak berreskuratzeko proiektuak.

ñ) Minizentral hidraulikoak berreskuratzeko, hobetzeko edo haien potentzia handitzeko proiektuak.

o) Sorkuntzarako instalazio esperimentalak edo berritzaileak, eraikinetan edo hiri egituretan txertatuak.

29. artikulua. Energia-banatzailen betebeharrak.

1. Nafarroako Foru Komunitatearen lurralde-eremuan lan egiten duten enpresa energia-banatzailerek energiaren arloko eskumena duen departamentuaren esku jarriko dute, urte bakoitzeko ekainaren 1a baino lehen, produktu energetikoen kontsumoei buruzko informazioa, datu agregatuak.

2. Nafarroako Gobernuak elektrizitatea banatzen duten enpresei jakinaraziko dizkie haien egiturak energia berriztagarrien instalazioen eskakizunen arabera egokitzeko bete behar dituzten betebeharrak, haien inbertsio-planetan kontuan izan ditzaten, erabilgarri dauden aurrekontuen baitan.

30. artikulua. Energia hidroelektrikoa.

1. Ureztatzeko, edateko eta industriarako uraren horniketa-zerbitzua ematen duten urtegiei lotuak diren zentral hidroelektrikoen jardueraren jarraipena sustatuko du energiaren arloko eskumena duen departamentuak, emakida-epea amaitzean. Halaber, dauden ubide eta urtegietan zentral berrien instalazioa sustatuko du, eta orobat aipatutako erabilera horietarako eraikitzen diren ubide nahiz urtegi berrietan.

2. Nafarroako Energia Planaren bidez ezarriko da arestiko planteamendu hori ezartzea bideragarria den gainerako zentral hidroelektrikoetan, lehendik diren zentraletan edo hemendik aitzina sustatzekoak diren zentraletan, kontuan hartuta aprobetxamendu energetikoaren potentziala eta hainbat faktore mugatzaile, besteak beste, ingurumenari, paisaiari eta kultur ondarearen kontserbazioari dagozkionak, hala nola hirigintza antolamenduari, lurzoruaren sailkapenari, naturaren arriskuei eta lehendik dauden egituren edo egitekoak diren egituren zortasunari dagozkien faktoreak.

3. Nafarroako Gobernuak sustatuko du jauzi hidroelektriko itzulgarrien ezarpena lehendik dauden ur-bilketarako azpiegituretan.

31. artikulua. Energia eolikoa.

1. Nafarroako Energia Planean zehaztuko dira haize-parkeak ezartzeko lehentasunezko eta erreserbako eremuak, barne direla esperimentalak eta orain dauden parkeen berreraikuntza edo sustapen berria, kontuan hartuta haizearen baliabidea eta hainbat faktore mugatzaile, besteak beste,

ingurumenari eta paisaiari dagozkionak, kultur ondarearen kontserbazioa, lurralde antolamendua eta hirigintzako plangintza, lurzoruaren sailkapena, naturaren arriskuak eta lehendik dauden egituren edo egitekoak diren egituren zortasuna.

2. Haize-parkeen jabe diren enpresek lagundu beharko dute haien instalazioen gainean faunaren hilkortasunari buruz eta ingurumen arloko arrisku-egoerei buruz ingurumen eskumena duen departamentuak egiten duen jarraipenean. Nafarroako Gobernuak erregelamenduz garatuko ditu lankidetzaren formula horiek.

32. artikulua. Nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategietan erregai fosilak erabiltzeko debekua.

1. 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera, abeltzaintza nahiz nekazaritza ustiategiaren eskaera termiko osoa iturri berriztagarrietatik edo beste instalazio batzuen bero-soberakinak erabilita hornitu beharko da, honako kasu hauetan:

a) 500 AzLU baino gehiagoko abeltzaintza-ustiategiak.

b) 3.000 metro koadrotik goitiko berotegiak.

2. Instalazio bat baino gehiago udalerriri desberdinetan dituzten abeltzaintzako ustiategiaren kasuan, aurreko apartatuko betebeharrak instalazioetako bakoitzari aplikatuko zaio.

33. artikulua. Eguzki-energia.

1. Eguzki-energiaren instalazioak lurraldean modu antolatuan ezartzen direla ziurtatzeko eta balio natural nabarmenen kontserbazioa bermatzeko, baita diskrezionaltasuna saihestu eta espedienteen tramitazioarako baliabideak ahalik ongien erabiltzeko ere, Nafarroako Gobernuak, urtebete epea igaro baino lehen, erregelamenduz irizpideak ezarriko ditu –ingurumenekoak, hirigintzakoak, nekazaritza-ekoizpenekoak eta beste edozein–, energia fotovoltaikoaren instalazioak ezartzeko baimendutako lurzoruak, baimentzen ahal direnak eta debeku direnak zehazte aldera. Ezarritako lurzoru kategoriak azalduko dituen mapa bat erantsiko da.

2. Eraikitzen diren etxebizitza babestu berrietan iturri berriztagarriko energia-instalazioak ipini beharko dira nahitaez. Baldintzak eta ehunekoak erregelamendu bidez zehaztuko dira, eta honen salbuespenak ere bai.

34. artikulua. Dendroenergia.

1. Nafarroako Gobernuak bultzatuko du energia termiko berriztagarria sortzeko, erregulatzen eta biltegitatzeko instalazioak, erabilera partekatutakoak etxebizitza blokeetan, tokiko basogintzako

biomasa baliatuko dutenak, ezarri eta ustiatzea, landa-ingurune tokiko erakundeen eta enpresen partaidetza ekonomikoaren eta biomasaren autokontsumoaren alde eginez.

2. Biomasa baliatzen duten instalazio termikoak aurrera eramateko eta baso biomasaren hornidura egiteko baimenak erraztuko dira erregelamenduz garatu ahala.

3. Eraikinetan, dendroenergiaren instalazioa jasoko da hirigintzako ordenantzetan ezartzen diren eraikuntza-baldintzen erregulazioan.

4. Bizitegi eta zerbitzu erabilera eraikinen biomasaren hornidurak ziurtagiri bat izan behar du, hartan bermatzeko kontsumitzen duten lehengai guztia kontsumo-puntuatik 150 km baino hurbilagotik lortu eta egin dela edo, bestela, lehengai horren garraioaren energia-kontsumoa ez dela iristen lehengaiaren balio energetikoaren %20ra. Energiaren arloko eskumena duen departamentuak garatuko du Nafarroako jatorriko biomasaren ziurtagiria emateko prozedura.

5. Energia-erabilera edo baso-hondakinetarako onartuko dira baso-kudeaketa jasagarritik, baso-suteen prebentziorako kudeaketatik eta basoak klima-aldaketara egokitzeko kudeaketatik heldutako hondakinak, barne harturik mendietako erregai-kargaren eta baso-masen oin-dentsitatearen murrizketa.

35. artikulua. Gas berriztagarriak eta erregai alternatiboak

1. Nafarroako Gobernuak foru komunitatean gas berriztagarriak eta erregai alternatiboak sortzea sustatzeko tresnak prestatuko ditu. Gas berriztagarrien artean interes berezikoak izanen dira hidrogeno berdea, biogasa eta biometanoa, eta erregai alternatiboen artean sorburu sintetikoak dutenak. Sustapen-tresna horiek agenda eta bide-orri egokietan gauzatu dira.

2. Nafarroako Gobernuak lankidetzan ariko da zentro teknologikoekin, unibertsitateekin eta interesa duten gainerako eragileekin gas berriztagarriak eta erregai alternatiboak garatzen eta aurreratzen.

3. Nafarroako Gobernuak gas berriztagarriak sortzeko eta erregai alternatiboak hornitzeko instalazioak sustatuko ditu.

36. artikulua. Sorkuntza berriztagarriko proiektuak tokiko partaidetzarekin.

1. Nafarroako administrazio publikoek pizgarriak emanen dituzte eta sustatuko dute energia berriztagarriko instalazioetan tokiko partaidetza egon dadin eta bultzatuko dute herritarren, ener-

gia berriztagarriko tokiko komunitateen eta gizarte zibileko beste erakunde batzuen komunitateen gaikuntza, energia berriztagarriko sistemen garapenean eta kudeaketan parte har dezaten sustatzeko.

2. Foru lege honen ondorioetarako, sorkuntza berriztagarriko proiektuak, tokiko partaidetza dutenak, izanen dira egiaztatzen dutenak zalan-tzarik gabe parte hartzeko aukera eman dietela instalazioa kokatu nahi den udalerriko edo udalerririk mugakideetako pertsona fisikoei edo juridikoei, publiko edo pribatuei, proiektuaren jabetzaren % 51n gutxienez eta gutxienez % 20ko partaidetza eraginkorra lortu beharko dute.

3. Proiektua merkataritza sozietate baten bidez bideratzen bada, proiektuaren jabetzaren % 40 bideratze-sozietatearen % 51 dela ulertuko da. Proiektu bakar bat sozietate batean baino gehiagotan bideratzen bada, tokiko inbertsioa irekitzen den zatia ez da inoiz izanen proiektua osatzen duten bideratze-sozietateen akzio edo partaidetza guztien balio nominal osoaren % 51 baino txikiagoa.

4. Tokiko partaidetza duten sorkuntza berriztagarriko proiektuak hartuko dira, orobat, herritarren energia-komunitatearen edo energia berriztagarrien komunitatearen izaera duten erakundeek sustatutakoak, ordenamendu juridikoarekin bat.

5. Artikuluko honetako 2. eta 3. apartatuetan aurreikusitako tokiko partaidetzarako eskaintza nahitaezkoa izanen da sorkuntza berriztagarriko proiektua lurzoru publikoan dagoenean. Interesa duten pertsona fisiko edo juridikoen kopurua ez bada % 40ra iristen, eskaintza zabalduko da udalerririk mugakideetako pertsona fisiko edo juridiko publiko edo pribatuentzat. Horrela ere ez bada iristen % 40ra, eskaintza eginen zaie Nafarroako pertsona fisiko edo juridiko publiko eta pribatuei.

6. Nafarroako Gobernuak, urtebeteko epean, ekintza plan bat sustatuko du herritarren energia-komunitateak edo energia berriztagarrien komunitateak ezar daitezen bultzatzeko, toki erakundeekin elkarlanean, energiaren sorkuntza hurbilekoa garatzearen, sorkuntza banatua eta nafarrak prosumitzaile bihurtzea sustatuz.

7. Nafarroako Gobernuak bere kontura edo toki erakundeekin elkarlanean lursailen poltsa bat sortuko du eta lursailen jabeek eskuragarri jartzen ahalko dituzte artikuluko honetan araututako energia berriztagarrien proiektuak garatzeko. Foru lege honen erregelamenduzko garapenak horren irizpideak arautuko ditu, bai eta hori osatu eta bertan sartzeko betekizunak ere.

37. artikulua. Azalera-eskubidea ezartzea.

1. Administrazio publikoek beren titularitateko ondarearen gaineko azalera edo espazio eskubide bat eratzten ahalko dute, herritarren energia-komunitateen edo tokiko komunitate energetikoen alde, horiek legez eratu badira energia berriztagarria sortzeko edo energia biltegitratzeko proiektuak aurrera eramateko edo komunitate horien definizioan azaltzen den xedea duten beste ekimen batzuk garatzeko.

2. Helburu horretarako eraturako azalera-eskubidea emateko, erabili ahalko da erakunde mota horretarako erreserbatuta dagoen lehiaketa publikoa edo doako eta zuzeneko lagapena, eta oinarrietan nahitaez ezarri beharko dira zertzelada hauek:

a) Azalera-eskubidea zein ondasunen gainean eratzten den adierazten duen zehaztapena.

b) Emakidaren eta, kasua bada, luzapenen gehieneko iraupena, ondare publikoari buruzko araudi indardunean aurreikusten den gehieneko eperainokoa.

c) Ordaindu beharreko urtealdi-kanona, edo sortutako energiaren aprobetxamendurako lankidetzabidea, kasua bada.

d) Instalazioan sortu edo biltegitratuko den energia berriztagarriaren gutxienezko potentzia eta haren oinarrizko ezaugarriak.

e) Instalazio horiek lanean jartzeko gehieneko epea.

f) Emakida esleitzen duen administrazio publikoak elkarlanean eta fiskalizazioan jarduteko bideak zein diren.

g) Emakida esleitu duen administrazio publikoaren aldeko itzulketak nola gauzatu behar diren, emakidaren epealdia amaitu ondoren edo emakida suntsiarazi ondoren.

h) Emakida hutsaltzeko eta haren itzulketarako eskubidea, instalazioen mantentze-lanetan edo segurtasunean ez-betetze larriak daudenerako edo haien azpialeraren kasurako.

II. KAPITULUA**Efizientzia energetikoa eraikuntzan eta kanpoko argiterian**

38. artikulua. Sistema termikoak bizitegi-erabilerako eta hirugarren sektoreko eraikinetan.

1. Nafarroako Gobernuak behar diren bitartekoak ezarriko ditu, bizitegi-erabilerako eta hirugarren sektoreko eraikin berrietan 2027ko ekainaren

30etik aurrera ez dadin ezar erregai fosilaren bitarteko sistema termikorik.

2. 2027ko ekainaren 30etik aurrera debekatuta egonen da gas naturala hodi bidez banatzeko azpiegitura duten herrietan kokatuta dauden bizitegi-erabilerako eta hirugarren sektoreko eraikinak gasolioz hornitzea. Nafarroako Gobernuak beharrezkoa den laguntza-sistema ezarriko du jabeek klimatizaziorako energia-iturria aldatu ahal izan dezaten.

3. 2027ko ekainaren 30etik aurrera, eraikin berri guztiek, osoko eraberritzea egiten zaien edo erabilera aldatzen dutenek energia berriztagarrietan oinarritutako berokuntzako edo ur bero sanitarioko sistemak instalatu beharko dituzte, beren eskari bateratuaren gutxienez % 50 asetzekoak.

4. Bizitegi kolektiboko erabilera duten eraikinetako baldar guztien gutxienezko errendimenduak, karga osoan, % 80koa izan beharko du 2025ean, eta % 85koa 2030ean, goiko berotze-ahalmena dela erreferentzia.

5. Debekaturik dago sarrera-ateak etengabe zabalik edukitzea aire-girotze artifiziala duten hirugarren sektoreko erabilerako lokaletan.

6. Espazio irekietan, aire-girotzea baimenduta egonen da bakarrik jarduera orokorraren parte izan eta horretan dagoen energia kontsumo guztia egiten bada autokontsumoaren bidez edo energia berriztagarri ziurtatua kontratatuz.

7. 2023ko urtarrilaren 1etik aurrera, berokuntzako, ur bero sanitarioko edo hozkuntzako instalazio zentralizatua duten bizitegi-erabilerako eraikinetan honako hauek egon beharko dira:

a) Kaloria-kontagailua baldar-gelaren irteeran.

b) Eguzki-instalazio termikoa badago, eguzki-kolektore termikoen ekarpenak erregistratzen dituen kaloria-kontagailua.

39. artikulua. Sistema fotovoltaikoak.

1. Bizitegi-, industria-, merkataritza- eta dotazio-erabilerakoak izanik 500 m² baino gehiagoko estalkia, eraikuntza berriko proiektio horizontalean neurtua, daukaten eraikinek, edo osoko eraberritzea edo erabilera-aldaketa egiten zaien eraikinek, edo beren estalkia konpontzen dutenek, sistema fotovoltaiko individualak edo erabiltze partekatutakoak instalatu beharko dituzte oinplano-okupazioko beren azaleraren % 35ean gutxienez, hegoalde, hego-ekialde eta hego-mendebalderantzko orientazioetan.

2. Eraikineko ondare arkitektonikoa edo kultura-ondarea babesteak artikuluko honen 1. apartatuan xedatzen dena eragozten badu, betebeharroriek betetzat joko dira 5. apartatuan xedatzen denarekin bat etorritik.

3. Eraikitzen diren zuzkidura-eraikinekin, merkataritzako eraikinekin, hirugarren sektoreko eraikinekin eta eraikin industrialekin lotutako lurgaineko aparkaleku-plazen % 20an gutxienez eguzki-energia sortzeko plaka fotovoltaikoak ipini beharko dira.

4. Eraikitako oinplano-okupazioko azaleraren % 50 gutxienez zuzkidura, merkataritza edo industria erabileretarako duten eraikinetan:

a) Eraikitako edo teilatupeko guztirako azalera 4.000 m² baino gehiago, toki bereko eraikin eta instalazio guztiak kontuan hartuta; honelakoetan 2030. urterako plaka fotovoltaikoak jarri beharko dira hegoaldean, hego-ekialdean eta hego-mendebaldean, hain zuzen ere urteko elektrizitate-kontsumoaren % 35ari aurre egiteko beste eta oinplano-okupazioko azaleraren % 35 okupatuta, estalkiek edo fatxadek horretarako aukera ematen badute.

b) Eraikitako edo teilatupeko guztirako azalera 2.000 m² baino gehiago, toki bereko eraikin eta instalazio guztiak kontuan hartuta; honelakoetan 2040. urterako plaka fotovoltaikoak jarri beharko dira hegoaldean, hego-ekialdean eta hego-mendebaldean, hain zuzen ere urteko elektrizitate-kontsumoaren % 40ari aurre egiteko beste eta oinplano-okupazioko azaleraren % 35 okupatuta, estalkiek edo fatxadek horretarako aukera ematen badute.

5. Artikulu honetan ezartzen diren betebeharrak betetzat joko dira eraikinaren jabeak edo energia-zerbitzua egiten duenak honako hauek egiten dituzten:

a) Energia berriztagarria ekoizteko proiektuetan parte hartzen dutenean, artikuluko honetan zehaztutako estalduraren baliokide direnak energia ekoizpenaren eta emisio murrizketaren terminoetan. Gainera, Nafarroako administrazio publikoek, Nafarroako Energia Trantsizioaren Agentziak edo tokiko energia komunitateak sustatu eta kudeatu beharko dituzte.

b) Urteko elektrizitate kontsumoaren % 35 bere instalazioei lotutako bestelako teknologia berriztagarriekin sortzea.

6. Eraikinetako eguzki energiaren instalazioa nahitaez sartuko da hirigintzako ordenantzetan ezartzen diren eraikuntza-baldintzen erregulazioan.

40. artikulua. Efizientzia energetikoa eraikuntzan.

1. 2025eko urtarrilaren 1a baino lehen, bizitegi erabilerako eta hirugarren sektoreko Nafarroako eraikin guztiek izan behar dute kalifikazio energetikoaren ziurtagiria, Nafarroako ziurtagiriaren Erregistro publikoan erregistratua. Horretarako, energia-ziurtagiriaren gaian eskumena duen departamentuak laguntza-ildo bat zabalduko du, ziurtagiriak egiteko 2022an, 2023an eta 2024an.

2. Nafarroako Gobernuak erregelamenduz ezarriko du eraikuntza berrien eta egungoen efizientzia energetikoaren ziurtagiriek jasotzeko informazio osagarria, estatuko oinarriko legeriarekin bat, horiek eskatzen ahal direnean.

3. 2025eko urtarrilaren 1a baino lehen Nafarroako Gobernuak bitartekoak ezarriko ditu 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera Nafarroako bizitegi kolektiboko eraikinek B mailako edo goragoko kalifikazio energetikoa izan dezaten.

4. 2025eko urtarrilaren 1a baino lehen, Nafarroako Gobernuak Nafarroako etxebizitzak birgaitzeko plan bat onetsiko du, aurreko apartatuan aurreikusten den helburua erdiesteko. Plan hori bat etorriko da Eraikuntzaren Sektorerako Birgaitze Energetikoaren epe luzeko Espainiako 2020ko Estrategiarekin eta Energia eta Klimarako Plan Nazional Bateratuarekin (2021-2030).

5. Nafarroako Gobernuak pizgarriak ezarriko ditu efizientzia energetikoa hobetzeko eta iturri berriztagarriko sistema energetikoak ipintzeko Nafarroako eraikin guztietan, bai birgaitzen direnetan, bai eraikitzen diren berrietan.

6. 2025eko urtarrilaren 1etik aurrera eraikin berri guztiek autokontsumo elektrikoa izan beharko dute, estalkiaren azaleraren, orientazioaren eta aurreikusten den kontsumoaren proportzionala. Helburua da ahalik eta estaldura handiena lortzea energia berriztagarrien autokontsumoaren bitartez. Iturri berriztagarrietatik sortutako energia instalazioen baldintzak eta ehunekoak Eraikuntzaren Kode Teknikoan ezarritakoekiko koherenteak eta osagarriak izanen dira eta erregelamenduz zehaztuko ditu energiaren arloan eskuduna den departamentuak bi urteko epean.

41. artikulua. Lizentziak ematea.

1. Ez da eraikin berrietarako lehen okupazioko lizentziarik emanen aurreko artikuluan adierazitako efizientzia energetikoaren ziurtagiria egokiro inskribaturik eduki gabe aurretiaz.

2. Horrez gain, ez da teknikariaren obra bukatutako ziurtagiririk emanen birgaitze, erreforma edo

erabilera aldaketa obretarako aurretiaz zuzen inskribatutako efizientzia energetikoaren ziurtagiririk izan gabe.

3. Aurreko puntuetan ezarritakoa estatuko oinarriko legeriarekin bat efizientzia energetikoaren ziurtagiria izan behar duten kasuetan aplikatuko da.

4. Araudi honek ez die eraginen obren udal lizentziei, lehen okupazioko lizentziei, eraberritze, erreforma edo erabilera aldaketa lizentziei eta foru lege hau indarrean jarri aurretik eskatutako efizientzia energetikoaren ziurtagirien inskripzioari.

42. artikulua. Gainazalean aparkaleku handiak aprobetxatzea.

1. 500 metro karratu baino gehiagoko eremua okupatzen duten, eraikuntza berrikoak diren eta zuzkidura, merkataritza, hirugarren sektore edo industria erabilerei lotutako titulartasun pribatuko aparkaleku guztien plazak eguzki xafla fotovoltai-koekin estali beharko dira, albo batera utzi gabe azalera txikiagokoak ere estaltzeko aukera.

2. Eraikita dauden titulartasun pribatuko aparkalekuen kasuan, 1.500 metro karratu edo gehiagoko eremua okupatzen badute eta, gainera, instalazio guztietan kontratatutako potentzia elektrikoa 50 kW-ekoa edo gehiagokoa izanez gero, gutxienez energia kontsumoaren % 50 estaltzeko energia berriztagarria sortzeko instalazioak gehitu beharko dira, bai aparkalekuan, bai instalazioen estalkian.

3. Elektrizitate fotovoltaikoa sortzeko eguzki xaflekin estaliko dira hiri lurzoruko titulartasun publikoko aparkaleku guztien plazak, gainazalean kokatuta daudenak eta 1.000 metro karratu baino gehiagoko eremua okupatzen dutenak.

4. Babestu gabeko landa lurzoruan kokatutako aparkalekuetan energia berriztagarria sortzeko instalazioak gehitzeko betebeharrak ezartzen ahalko dituzte.

5. Hiri lurzoruko aparkalekuetan kokatutako energia berriztagarria ekoizteko instalazioak eta euskarriak eta elementu osagarriak ez dira hirigintzako okupazioan, eraikigarritasunean, mugekiko distantzian ezta altueran zenbatuko.

6. Betebehar horien eraginpeko titularrek edo, hala dagokionean, ustiatzaileek hirugarrenen bitartez eraikitzen eta kudeatzen ahalko dituzte instalazio horiek.

7. Udallerriek, txosten egokiaren bidez, artikulua honetan jasotako betebeharrak salbuespenak edo aldaketak ezartzen ahalko dizkiete teknikoki bidegarriak ez direlako, ez dagoelako nahikoa baliabide berriztagarririk edo paisaia edo ondarea babesteko. Salbuespen horiek hirigintzako udal planeamenduetan ere ezartzen ahalko dira, baina artikulua honetan jasotakora egokitu beharko dira.

8. Artikulu honetako baldintza, betebeharrak eta salbuespenak erregelamenduz zehaztu eta garatuko dira, baina artikulua honetan araututako betebeharrak zuzenean aplikatu beharko dira.

43. artikulua. Efizientzia energetikoa kanpoko argiztapenean.

1. Nafarroako administrazio publikoek, dagozkie eskumenak egikaritzuz, energia kontsumoa gutxitzen duen argiteria publikoa izanzen dute.

2. Kanpoko argiteriako instalazio berriak, publikoak zein pribatuak, honako helburu hauekin diseinatu eta instalatuko dira:

a) Gaueko orduen baldintza naturalak mantentzea ekosistemen onurarako, bereziki balio astronomiko eta natural handiagoa duten eremuetan.

b) Kanpoko argiteriaren efizientzia energetikoa sustatzea energia aurreztuz eta argiteria kudeatzeko sistema adimendunak garatuz eta instalazio berriztagarrietan sortutako energia hornitzea, lehentasunez titulartasun publikokoak.

c) Etxe inguruetan argiteria intrusioa saihestea, herritarrentzako enbarazuak eta kalteak gutxituz eta osasun publikorako arrisku posibleak murriztuz.

d) Argi-kutsadurak zerua ikusteko sortzen dituen ondorioak prebenitzea eta zuzentzea.

3. Aurreko apartatuko ondorioetarako, Nafarroako administrazio publikoek, beren eskumenak egikaritzuz eta kanpoko argiteriaren efizientzia energetikoaren araudiak ezarritakoarekin bat, honako hauek bermatzeko jarduketak gauzatuko dituzte:

a) Araudian ezarritako betekizun teknikoak eta indarreko erregelamenduetako jarraibide teknikoak betetzea, kanpo-argiteriako instalazioen diseinuari, egikaritzeari, zerbitzuan jartzeari eta mantentzeari dagokienez.

b) Energia-efizientzia eta -aurrezpena kanpo-argiteriako instalazioetan. Horretarako, argiteria publikoko sareak modu arrazional eta arduratsuan diseinatzeko laguntza eta sustapena emanen dira, baita ezarpenerako edo sare horietako ekipo eta instalazio zaharkituak ordezkatzeko ere.

c) Erregelamenduzko betebeharrak betetzea kanpo argiteriako instalazioen kalifikazio energetikoarekin lotuta, gutxienez A kalifikazio energetikoa

izateko sektorearen araudi espezifikoaren arabera.

d) Erregelamenduzko mugak betetzea gaueko argi-distirari eta kanpoko argiteria-instalazioetatik datorren argi sarkor edo gogaikarriari dagokienez.

e) Erregelamenduzko gehieneko argiztapen eta iluminantzia mailak eta kanpoko argiteria moten arabera baimendutako gutxieneko uniformetasuna betetzea.

f) Ezartzen diren kanpoko argiteria instalazioen funtzionamenduko araubideak betetzea.

g) Kanpoko argiteriaren instalazioak hasieran eta aldi-aldi ikuskatzea eta egiaztatzea eta mantentzea egokia dela ikuskatzea.

h) Zehapen araubidea ezartzea administrazio publikoei edota betebeharrak betetzen ez dituzten arduradunei, indarreko legerian jasota daudenak eta horretarako justifikaziorik izan gabe.

4. Nafarroako udalek argi kutsaduraren aurka babeserako maila zorrotzagoak ezartzen ahal dituzte, bakoitzaren udalerrian balio astronomiko edo natural berezikoak diren eremuetan. Bestalde, 4 urteko epean foru lege honen xedape nei eta erregelamenduz ezarriko direnei egokitzeko plan bat onetsiko dute, udalerriko kanpoko argiteria publikoarekin lotuta.

5. Aurreko apartatuan aipatutako egokitzapen planak, beste batzuen artean, alderdi hauek izanen ditu:

a) Udalerriko kanpoko argiteria publikoaren analisia.

b) Argiteria publikoko sareen egokitzapena eta modernizazioa errazteko jarduketa zehatzak.

c) Aipatu sareak egokitzeko jarduketan aurreikusitako egutegia, argi kutsaduraren intzidentzia eta energia kontsumoa murriztea lehenetsiz.

6. Aurreko apartatuak betetzea errazteko, organismo eta administrazio eskudunek prestatu-rik, kasuko zehaztapen teknikoaren laburpen bat argitaratuko da.

7. Kanpoko argiteria instalazio berriek eta jada instalatuta dauden eta handitzen edo aldatzen diren instalazioek beti erabiliko dute merkatuan eskuragarri dagoen teknologia efizienteena energia elektrikoa argi energia bihurtzeko. Modu horretan, aldatzea horiek bermatuko dute argi errendimendua aldatzen denarekin alderatuta berdina edo handiagoa dela.

8. Apaintetarako, publizitaterako edo merkataritzako argiztapen guztiek itzalita egon

beharko dute gauez, jarduera gutxitzen den garaian. Salbuespenak eta ezinbesteko egoerak salbu, ordutegi murriztu hori gauerdia baino lehen hasi beharko da. Salbuespenak erregelamenduz ezarriko ditu energiaren arloko eskumenak dituen departamentuak.

9. 2030eko urtarrilaren 1a baino lehen, instalazio berezi guztietan, esaterako segurtasun-instalazioetan, oinezkoen pasabideen errefortzurako instalazioetan, eta, beharrezkoa denean, hiri arteko bideetako bidegurutzeetako eta autobide nahiz autobietako sarbideetako instalazioetan, horietan guztietan, presentzia detektatzeko gailuak ezarri beharko dira, merkatuan diren sistemarik fidagarrienak erabiliz (eskuzko eragingailuak barne). Instalazio horiek, berez une puntualetan bakarrik erabiltzen direnak, itzalita egon beharko dute, haien erabilera beharrezkoa ez denean. Argiztapeneko arau hauek Nafarroako Errepide Sarean baizik ez dira nahitaez bete beharko.

10. Erregelamenduz ezarriko dira foru lege honek ezartzen dituen betebeharrak betetzeko salbuespenak eta gaueko ordutegia.

11. Artikulu honetan aipatutako helburuak Nafarroa osoan betetzeko, Nafarroako Gobernu departamentuek argiteria publikoko sistemak ordeztu edo egokitzea errazteko laguntzen deialdiak, azterketak, kanpainak eta plan publikoak onetsiko dituzte, eta bereziki baliabide gutxiago edo efizientzia energetikoko edo argi kutsadura arazoak dituzten udalerrientzat.

III. KAPITULUA

Mugikortasun iraunkorra

44. artikulua. Mugikortasun jasangarria bultzatzea.

1. Nafarroako administrazio publikoek, bakoitzak bere eskumeneren esparruan, mugikortasun jasangarria sustatzeko neurriak hartuko dituzte, horien bidez erdietsi ahal izateko zenbait helburu, mugikortasunaren eta garraioaren sektorean, berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketari dagokionez, foru lege honetan jasotzen diren helburuekin bat datozenak.

2. Nafarroako administrazio publikoek mugikortasun eta garraioaren arloan beteko dituzten politiken oinarriko printzipioak hauek dira:

a) Desplazamenduen banaketa modalean mugikortasun pribatu eta motordunaren pisua gutxitzea.

b) Motorrik gabeko mugikortasuna, bereziki hiriguneetan.

c) Hiriko eta hiri arteko garraio publiko kolektiboa eta partikularren artean partekatutako ibilgailuak eta intermodalitatea sustatzea, arreta berezia jarriz landa eremuko herriei.

d) Oinezkoen eta bizikleten mugikortasun aktiboa sustatzea.

e) Bidaiarien eta salgaien errepidetik trenbiderako aldaketa modala sustatzea.

f) Irisgarritasuna hobetzea.

g) Segurtasuna hobetzea.

h) Energiaren kontsumoa murriztea eta zero isurketako ibilgailuetarako trantsizioa.

3. Administrazio publikoek koordinatuta jardunen dute. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari dagokio jarduteko lerro estrategikoak ezartzea eta koordinatzea. Horretarako, Nafarroako Mugikortasun Jasangarriko Plan Zuzentzailea onetsi eta egikaritu du. Plan horretan gehituko dira foru lege honetan ezarritako printzipioak eta isurketak gutxitzeko eta itxaroten diren helburuak betetzeko neurri espezifikoak zehaztuko dira. 10.000 biztanle baino gehiagoko biziguneak bidegorrien bitartez konektatuta egonen dira 10 km-ra arteko distantziara dauden hurbileko biztanleria nukleoekin.

4. Garraio arloan eskuduna den departamentuak bi urtean behin mugikortasun jasangarriko helburuen jarraipen txostena egiten du.

5. Mugikortasun jasangarriari bultzada eman beharko zaio genero ikuspegia kontuan hartuz, hau da, emakumeen eta gizonen mugikortasun pautak desberdinak.

45. artikulua. Mugikortasun jasangarriko planak.

1. 5.000 biztanle baino gehiagoko udalerriek, banaka nahiz beste udalerririk mugakide batzuekin batera, mugikortasun jasangarriko planak egin edo orain dituztenak eguneratuko dituzte foru lege hau indarrean jarri eta bi urteko epean gehienez. Plan horietan edonola ere kutsadura atmosferikoko eta berotegi-efektuko gasen emisioen adierazleak, azpiegituren zaurgarritasuna, horiek gutxitzeko helburuak eta helburuak betetzeko neurri espezifikoak sartuko dira.

2. Iruñerriko bidaiarien garraio publiko erregularraren zerbitzuan sartuta dauden udalerriek, ekainaren 1eko 8/1998 Foru Legean xedatutakoaren arabera, eta Iruñerriko Mankomunitateak, batera eta koordinatuta, mugikortasun jasangarriko plan bat egiten dute, gutxienik ere zerbitzu horren lurralde esparrua hartzen duena, edo orain

dutena eguneratuko dute, bi urteko epean foru lege honek indarra hartzen duenetik.

Betiere, plan hori egin eta onetsiko da inplikatutako administrazioek dituzten eskumenak errespetatuz, eta administrazio bakoitzak aurreikusten dituen neurriak bultzatu eta betetzea kontrolatzeko bideak ezarri beharko dira.

3. Eskualdeek, Nafarroako Toki Administrazioari buruzko uztailaren 2ko 6/1990 Foru Legearen 361. artikulua emandako eskumenen esparruan, eskualdeko mugikortasun planak egiten ahalko dituzte eskualdearen parte diren udalerrietan dituzten eskumenen esparruan, betiere bat etorrita mugikortasun jasangarriko udal planekin, 1. apartatuan xedatutakoari jarraikiz.

4. Mugikortasun jasangarriko planetan jaso beharko dira mugikortasunaren ondoriozko isurketen murrizketarako moteltze-neurriak, gutxienik ere honako hauek bilduko dituztenak:

a) Isurketa gutxiko eremuak ezartzea 10.000 biztanle baino gehiagoko udalerrietan.

b) Oinez eta bizikletaz egiten den mugikortasun aktiboa sustatzeko neurriak.

c) Erabilera orokorreko bidaiari-garraio publikoaren zerbitzuak sustatu eta hobetzeko neurriak, eta intermodalitatea sustatzekoak.

d) Garraio publikoaren zerbitzuak elektrifikatzeko neurriak, bai eta berotegi-efektuko gasen isurketa txikiko erregaiak erabiltzekoak ere, biometanoa barne.

e) Mugikortasun elektrikoa bultzatzeko neurriak.

f) Salgaien banaketan isurketak murrizteko moteltze-neurriak 10.000 biztanle baino gehiagoko udalerrietan.

g) Lanerako mugikortasun jasangarria bultzatzeko neurriak.

5. Mugikortasun jasangarriko planen indarraldia sei urtekoa izanen da eta bi urtean behin betetzearen jarraipena egiten da. Izapidetze prozesua erregelamenduz garatuko dute mugikortasun eta garraio arloan eskudunak diren departamentuek.

Mugikortasun jasangarriko planaren esparrua udalerririk batena baino handiagoa denean, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioeko garraio eta mugikortasun arloko kontsulta organoek txosten ez-loteslea egin beharko dute hura onetsi aurretik.

6. Udalek bermatu eginen dute hirigintzako udal plangintzaren eta mugikortasun jasangarrirako planen arteko koordinazioa.

46. artikulua. Salgaien hiri barneko banaketan isurketak murrizteko plana.

Bi urte igaro aurretik 10.000 biztanle baino gehiagoko udalerrietan salgaien hiri barneko banaketaren isurketak murrizteko plana prestatu beharko da garraio-enpresen elkarteekin eta gainerako eragile interesdunekin lankidetzan. Plan horretan lehentasunez bultzatuko dira ibilgailu elektrikoen edo isurketarik gabeko ibilgailuen bidezko banaketa xede duten jarduketak.

47. artikulua. Enpresa eta instituzioen garraio jasangarrirako planak.

1. Hiru urteko epean, garraio jasangarrirako planak nahitaez egin beharko dituzte enpresa eta instituzio hauek:

a) Lantoki batean 200 langile baino gehiago dituzten enpresa nahiz erakundeek.

b) Azalera handiko saltokiek, Nafarroako merkataritza arautzen duen legediaren definizioaren arabera.

c) 5.000 biztanle baino gutxiago dituzten udalerrietan kokatuta dauden eta 200 langile baino gehiago biltzen dituzten industrialdeek. Haien kasuan, dagozkien udalek eginen dituzte planak, industrialdean kokaturik dauden enpresekin elkarlanean.

2. Enpresa eta instituzio horien garraio jasangarrirako planek zehaztu beharko dituzte lantokira joateko pertsona horien mugikortasun jasangarria sustatzeko behar diren neurriak, joan-etorriak murriztea lortzeko neurriak, eta orobat, erabiltzaileen oinezko joan-etorriak, zero isurketako ibilgailu autonomoen bidez eta garraio publiko kolektiboan egindakoak ahalbidetu eta lehenesteko neurriak. Era berean, neurri eta helburuen jarraitpenerako funtsezko adierazleak jaso beharko dituzte.

3. Gehienez ere bi urteko epean garraioaren arloko eskumena duen departamentuak erregelamendu bidez garatuko ditu enpresen eta instituzioen mugikortasun jasangarrirako planen edukia eta izapidetzea.

48. artikulua. Ibilgailu elektrikorako edo zero isurketako ibilgailurako trantsizioa bidaiarien errepide-garraio publikoan.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, bere eskumenak egikaritzuz eta bereziki kontratazio publikoari dagozkionak, hiriko eta hiri

arteko errepide bidezko bidaiarien erabilera orokorreko garraio publiko ohikoan erabiltzen diren ibilgailuak ordezkatzeko sustatuko du eta egungoen ordezkari ibilgailu garbiak eta emisiorik sortzen ez dutenak erabiltzea. Trantsizio prozesuan erreferentziatzeko helburuak izanen dira kasu bakoitzean aplikatu beharreko Europako eta estatuko araudian zehaztutakoak.

2. Taxien kasuan, dagozkien baimenei atxikitako ibilgailuek, 2022ko urtarrilaren 1etik aurrera, 20.000 bizilagun baino gehiago dituzten udalerrietan edo Prestazio Elkartuko Lurralde Eremuetan, zero isurketako edo ECO katalogazioa izan beharko dute, Trafikoko Zuzendaritza Nagusiaren unean uneko indarreko sailkapenaren arabera, salbu eta eurotaxi ibilgailuen kasuan, Taxiari buruzko uztailaren 6ko 9/2005 Foru Legean ezarritzen denari jarraikiz, eta bost plaza baino gehiagoko taxien kasuan. 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera, berriz, baimenei atxikitako ibilgailuek zero isurketakoa edo baliokidea den katalogazioa izan beharko dute udalerritik edo Prestazio Elkartuko Lurralde Eremu guztietatik; baldintza horren ibilgailu guztientzat edo batzuentzat indarra hartzeko data aurreratzen ahalko da kasuan kasuko ordenantzek xedatuaren arabera.

3. Ibilgailu gidaridunen alokairu-baimenei atxikitako ibilgailuen kasuetan, Nafarroan helbideratutako baimenei atxikitako ibilgailuek, 2023ko urtarrilaren 1etik aurrera, zero isurketako edo ECO katalogazioa izan beharko dute, unean-unean indarra duen Trafikoko Zuzendaritza Nagusiaren sailkapenaren arabera. 2030eko urtarrilaren 1etik aurrera, baimen horiei atxikitako ibilgailuek zero isurketakoa edo baliokidea den katalogazioa izan beharko dute.

4. Artikulu honetako 1. apartatuan aurreikusitako trantsizio-prozesua ibilgailuen ordezte progresiboan jasoko duen plangintza operatibo baten baitan garatu beharko da. Trantsizio-prozesu horretan, gainera, kontuan hartuko da, gehien kutsatzen duten ibilgailuen ordezkari, era progresiboan, tradizionalak baino garbiagoak diren bulkada-teknologiak erabiltzen dituzten ibilgailuak jartzea. Ondorio horietarako, bidaiarien hiri barneko eta hiri arteko errepide-garraio publikoaren kudeaketaren arloan eskumena duten administrazio publikoek eta bidaiarien errepide-garraio publikoan aritzen diren enpresen elkarteek eratu beharko dute, bi urteko epean gehienez, energia-trantsiziorako plan bat, ibilgailuak pixkanaka ordeztzeko, isurketak murrizte aldera, 2050ean zero isurketen helburura iritsi arte.

49. artikulua. Energia-trantsizioa errepideko salgai-garraio publikoan.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, bere eskumenak egikaritzuz, hiriko eta hiri arteko errepideko salgai-garraioan erabiltzen diren ibilgailuak ordezkatzeko sustatuko du, horien ordeztze ibilgailu garbiak eta emisiorik sortzen ez dutenak erabil daitezela. Trantsizio prozesuan erreferentziatzeko helburuak izanen dira kasu bakoitzean aplikatu beharreko Europako eta estatuko araudian zehaztutakoak.

2. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak laguntza emanen du errepideko salgai-garraio publikoko flota berritzeko ekimenetarako, haien helburuak direlarik flota-zahartasuna murriztea, efizientzia energetikoa hobetzea eta isurketak gutxitzea.

50. artikulua. Mugikortasun elektrikoaren eta zero isurketen sustapena.

Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak mugikortasunaren arloko energia-trantsizioa sustatuko du, besteak beste, karga-instalazioen estaldura bermatuz lurraldean, eta ibilgailu elektrikoak eta zero isurketakoak erosteko eta erabiltzeko kanpainak eginez eta dirulaguntzak eta hobari fiskalak eskainiz, partikularrentzat eta enpresentzat. Bereziki sustatuko da taxien, garraio eta zerbitzu publikoaren eta enpresetako ibilgailuen aldaketa eta mugikortasun pertsonaleko ibilgailuak eskuratu eta erabiltzea.

51. artikulua. Tokiko produktuak kontsumitzea sustatzeko kanpainak.

Nafarroako administrazio publikoek kanpainen eta askotariko sektore ekonomikoekin egindako akordioen bidez toki produktuen kontsumoa sustatuko dute, distantzia luzeko salgaien garraioa murrizteko.

52. artikulua. Aparkalekuak erreserbatzea.

1. Nafarroako administrazio publikoek beren titulartasuneko bide publiko eta aparkaleku publikoetan, kudeaketa modua edozein izanda ere, emisiorik gabeko ibilgailuek soilik erabiltzeko plazarak gordeko dituzte.

2. Aparkatzeko zerbitzu publikoaren administrazio titularrek, hala dagokionean, neurri egokiak hertsatuko dituzte enpresa emakidadunak aurreko apartatuan ezarritako betebeharrak bete dezana.

3. Jarduera ekonomiko bati lotutako aparkaleku pribatuek 40 plaza baino gehiago dituztenean, % 5 baino gutxiagokoa ez den plazen ehuneko gordeko dute soilik emisiorik gabeko ibilgailuen

tzat, eta ehuneko hori modu progresiboan gehituko da erregelamenduz ezarritako terminoetan.

IV. KAPITULUA

Klima-aldaketa moteltzea lehen sektorean eta hondakinen sektorean

53. artikulua. Energia-trantsiziorako eta klima-aldaketa moteltzeko jardute-ildoak lehen sektore-rako.

1. Lehen sektoreko nekazaritza-politikek segitu behar dute lagungarri izaten klima-aldaketa moteltzeko eta haren ondorioetara egokitzeko. Halaber, oinarriko baliabide naturalen kudeaketa efizientea bultzatu behar da, besteak beste ura, lurzoru eta airea. Era berean, biodibertsitatea babesteko, zerbitzu ekosistemikoak sustatzeko eta habitatak eta paisaiak kontserbatzeko nekazaritza praktikak bultzatuko dira.

2. Horretarako, honako jarduketa ildo hauek ezartzen dira:

a) Nekazaritzan minda eta gainerako ongarri organikoetatik eratortzen diren metano gasaren eta berotegi-efektua duten beste gasen isurketak murriztea, ekonomia zirkularra bultzatuz.

b) Azienden kopurua egokitzea lurraldearen ingurumen-kargak duen gaitasunaren arabera, eta azizien gorozkietatik sortzen diren isurketak minimizatzea teknika erabilgarri onenak aplikatuz, energia sortzea barne, eta ongarritarako emanaz lurlean.

c) Jatorri organikoko ongarrien erabilera progresibo sustatzea, sintesi kimikoko ongarrien ordeztze.

d) Uraren kalitatea hobetzea, nekazaritzatik heldu diren nutrienteen galerak minimizatuz, kudeaketa jasangarrirako planen bidez, eta ur baliabideen gainerako presioa arinduz, ureztatze-sistemak modernizatuz, uraren aprobetxamendu hobea eta arrazionalagoa lortzeko, efizientzia energetikorik handienarekin eta iragazki berdeen gisara funtzionatuko duten laboreak ezarriz.

e) Lurzoruaren higadura gutxitzea nekazaritza-jardunbide egokiaren bidez, eta Nafarroako lurzoruen mapa lantzea, nekazaritza-lurretan higadura-maila arina edo larria duten eremuak identifikatzeko.

f) Lurzoruen degradazioa saihesten eta karbono lurzoruan atxikitzen laguntzen duten neurriak ezartzea, hobeki kudeatuz materia organikoa, landare-estalkiak eta kontserbazio-laborea. Neurri horien emaitza karbono-hustubide gisa sartuko da karbono-aztarnaren kalkuluetan.

g) Biodibertsitatearen babesa hobetzea, haren eta paisaiaren kontserbazioa edo leheneratzea faboratzen duten kudeaketa-konpromisoei atxikitako nekazaritza-eremuen gehikuntza sustatuz.

h) Laguntzea eta sustatzea baldintza hauek betetzen dituzten nekazaritza ekologikoko ekoizpeneko sistemak: baliabide naturalak zaintzea (ura, lurzorua, biodibertsitatea), zikloak ixtea, isurketak murriztea eta ekoizpen osasungarriak, kalitatekoak eta jasangarriak bermatzea.

i) Berariaz sustatzea nekazaritza eta abeltzaintzako produktu ekologikoak eta hurbilekoak.

j) Lurraldeari lotutako nekazaritza eta abeltzaintzako ekoizpen-sistema estentsiboak sustatzea.

k) Elikadura osasungarria sustatzea, garaian garaiko produktu kalitatekoak eta hurbilekoak baliatuz.

l) Efizientzia energetikoa eta energia berriztagarriak sustatzea nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategietan, ekoizpen-zikloa osatzen lagunduz, hau da, ekoizpenetik banaketaraino.

m) Nekazaritzako makineriaren berrikuntza sustatzea, teknologia berriak baliatzen has daitezten, energia aurreztu eta berotegi-efektua duten gasen isurketak gutxitzen dituztenak eta kutsadura gutxiago sortzen dutenak.

n) Nekazaritzako lur-estalkietan %100 biodegradagarria den plastikoa erabiltzeko neurriak sustatzea, konpostatzeko bilketa egiteko azpiegiturarekin, bai eta ontzi eta garraio-kutxa berrera-bilgarrien erabilera ere.

ñ) Basoko biomasa eta nekazaritzako azpi produktuak erabilera termikoetarako aprobetxatzea sustatzea, baldin eta horrekin karbono aztarna murrizten bada, baliabidearen kudeaketa jasangarria eginez.

o) Eraikin, etxebizitza eta altzari publikoetan zuraren erabilera sustatzea, eta basoko biomasa-rena, energia iturri gisa.

p) Basoen kudeaketa jasangarria sustatzea, suteen arriskua murrizten eta karbonoa atzitzen laguntzeko, eta orobat, enplegua sortzen landa-inguruetan, basoek iragazki berdearen lana betetzen, eta ekonomia zirkularra bultzatzeko.

q) Genero ikuspegia txertatzea nekazaritza-proiektuetan, kontuan hartuz emakumeek eta gizonen esparru honetan dituzten eginkizun, erantzukizun eta inguruabar desberdinak.

3. Nafarroako Gobernuak, bi urteko epean, gehienez, laguntza lerro bat ezarriko du, lehen

sektorean hartzen diren konpromiso klimatikoetarako, orain dauden programa komunitarioen osagarriak izanen direnak. Laguntza horien helburua izanen da hartzen diren konpromisoetan harago joatea, eta nekazaritza eta ingurumenaren aldetik nahitaezkoak diren baldintza egokien araudiak eta kudeaketaren legezko baldintzak gainditzea; laguntzak banatzeko aintzat hartuko da nekazaritza-abeltzaintzako ustiategi bakoitzaren tamaina, ustiategi txikiak ere aukera izan dezaten konpromiso klimatikoari aurre egiteko, bitarteko faltak kalte gabe.

54. artikulua. Basoetako zuraren eta biomasa-ren erabilera sustatzeko plana. Karbono hustubideak

1. Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak bi urteko epean Baso kudeaketa jasangarriko plan bat landuko du basoetako zuraren, biomasa-ren eta gainerako produktuen erabilera sustatzeko, eta bertan jasoko ditu planaren ezarpenak berotegi-efektuko gasen murrizketan lortu nahi dituen helburu zenbakarriak. Planean jasoko da, halaber, baliabidearen aprobetxamendurako eta oinarrizko eraldaketarako enpresa txiki eta ertainen sarea sortzea, batez ere despoblazioak zuzenean jo dituen eskualdeetan eta langile teknikoaren prestakuntza sustatzea, lanbide heziketa bereziki bultzatuz.

2. Gainera, planean karbono hustubideak kudeatzeari lotutako jarduketak jaso beharko dira hauek lortzeko:

a) Karbonoaren finkatze gaitasuna sustatzen duten landarediari lotutako ekintzak gauzatzea.

b) Basoen kudeaketa jasangarria sustatzea, hustubide-efektua moldatzeko eta hobetzeko, eta bertako espeziak erabiltzea basotzeetan.

c) Narriatutako lurzorua berreskuratzea basoberritzeko edo tokiko abeltzaintza larreetan erabiltzeko.

d) Lurzoruan dagoen karbonoaren bilakaeraren kontrola, atzipena handitzeko neurriak sustatuz, esaterako nekazaritzako jardunbide jasangarriak ezarri.

e) Suteak prebenitzeko eta basoak garbitzeko programak hobetzea.

f) Plangintza tresnetan txertatzea klima-aldaketa kontuan hartzen duten ekosistema naturalen kontserbazio eta lehengoratzeko irizpideak.

g) Higaduraren, lixibiazioaren eta lurzoru gale-raren aurka lan egitea, estalki eta hesi begetalak erabiliz gunen maldatsuetan, edo lurzoruaren gai

organikoa kontserbatzeko aukera ematen duen beste edozein estrategia.

3. Nafarroako Gobernuak baso eta baso kudeaketari buruzko neurriak ezarriko ditu Nafarroako baso kudeaketaren zaugarritasuna gutxitzeko eta hustubide gisa duen egungo gaitasuna hobetzeko, bereziki hauek kontuan hartuta:

a) Baso masen klima-aldaketaren inpaktuen aurreko erresistentzia eta erresilientzia gehitzeko baso kudeaketa definitzea eta sustatzea.

b) Klima-aldaketaren arriskuak eta bere kudeaketa ebaluatzea.

c) Sute arriskua gutxitzea eta nekazaritza eta baso mosaikoak eta larreak berreskuratzea ahalbidetzen duen baso kudeaketa erraztea.

d) Baso kudeaketa aktiboko neurriak egikaritzea hauek lortzeko: biodibertsitatea kontserbatzea eta baso ekosistemen bizitasuna, eskuragarri dauden baliabide hidrikoetara egokitzeko duten gaitasuna eta ziklo hidroljokoa erregulatzeke eta higaduraren aurka eta euri jasa handien gainerako ondorio kaltegarrien aurrean babesteko duten funtzioa hobetzea.

55. artikulua. Energia berriztagarriak nekazaritza eta abeltzaintzako ustiattegietan txertatzea.

1. Foru lege hau onetsi eta bost urteko epean, urtean 1.000 kWh-tik gorako kontsumoa duten nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategi guztiek energia berriztagarriak ezarri beharko dituzte beren instalazioetan edo eraikinetan, gutxienez haien kontsumo elektrikoaren % 15 autokontsumoa dela bermatzeko moduan.

Titularraren ohiko etxebizitza barne hartzen duten instalazioetan edo eraikinetan urteko kontsumoa 4.000 kWh baino gehiagokoa izan beharko da auto-kontsumoko iturrietatik sortutakoa dela bermatu behar izateko.

2. Artikulu honetan ezartzen diren betebeharrak betetzen direla ulertuko da nekazaritza eta abeltzaintzako ustiategiaren jabeek, edo kasua bada, haien energia-zerbitzuen hornitzaileek, energia berriztagarriak ekoizteko proiektuetan parte hartzen badute, proiektu horiek, energia-sorkuntzaren eta isurketen murrizketaren arloetan, artikulu honetan eskatzen den estaldurak lortuko lituzkeen emaitzen baliokideak lortzen badituzte, eta Nafarroako administrazio publikoek edo, kasua bada, Energia Trantsizioaren Nafarroako Agentziak edo ekimen pribatuak sustatu eta kudeatzen dituztenean.

3. Foru lege honek indarra izanen duen lehenbiziko bost urteetan, Nafarroako Gobernuak

laguntza lerro bat ezarriko du, energia berriztagarriak nekazaritza eta abeltzaintzako ustiattegietan integratzea errazteko.

56. artikulua. Lurzoruaren nutrizioa.

1. Lurzoruari ongariak eta nutrienteak edo onuragarriak zaizkion beste ezaugarri batzuk zuzenean nahiz zeharka ematen dizkioten bestelako materialak erabiltzean, laborearen beharrei zorrotz egokitzen zaizkien kantitateak erabili beharko dira, haien jardueran eragin dezaketen berotegi-efektuko gasen isurketak eta, eguratsean bezala, lurpeko uretan eragin dezaketen kutsadura murrizteko.

2. Bi urteko epealdian, nekazaritza eta abeltzaintzaren gaineko eskumena daukan departamentuak honako hauek arautzen dituen erregelamendua garatuko du: lurzoruaren ongarritzea, abereen gorozkiak eta lurzoruari ematen zaizkion gainerako materialak kudeatzeko baldintzak, kudeaketa hori optimizatzeko eta izan ditzakeen ondorio kaltegarriak minimizatzeko; neurriak garatuko dira bereziki babesteko ur-ibilguak eta hezeguneak, eta neurri bereziak hartuko dira nitratoen pilaketak kutsatutako alubioi-lurra leheneratzeko.

57. artikulua. Hondakinen sektoreko motel-tzea.

1. Nafarroako Gobernuak Ekonomia Zirkularrarako Agenda bat izanen du, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak egina, funtsezko tresna izanen dena arlo honetako plangintzarako eta bat etorriko dena Europar Batasunak ezarritako printzipio eta helburuekin.

Ekonomia Zirkularrarako Agendak abian jarri beharko du bertan jasotzen dituen neurrien ezarpena, bereziki kontuan hartuz zenbait arlo, besteak beste, baliabideen kudeaketa efizientea, ekoizpena, kontsumoa, hondakinak, ekoberrikuntza eta ekodiseinua, berrikuntza sustatzeko ekimenak eta ezarritako helburuak lortzeko aplikatu beharreko mekanismoak.

Jardun esparrua ezagutzeko edo sentibilizazio kanpainak diseinatzeko egiten diren azterketetan genero ikuspegia txertatuko da analisiaren kategoria gisa, ondoren presentzia izan dezan hondakinak gutxitu eta kudeatzeko ekintzetan, batez ere etxean, hondakinen sorburu nagusietako bat baita.

2. Ekonomia zirkularraren agendan hondakinen arloan jasotako neurrien xedea izan behar da herritarren zaugarritasuna eta berotegi-efektuko gasen isurketak gutxitzea, zero hondakinen estrategia lehenetsiz materiala aurrezteko eta prozesamendua gutxitzeko, eta bereziki, erregai fosil asko

erabilita ontziratutako produktuak murriztea eta zigortzea; zehazki, xedea izan behar da honakoak lortzea:

a) Hondakinen kudeaketako berotegi-efektuko gasen isurketak ebaluatzea. Urtean behin hondakinen kudeaketa hobetzearen ondorioz sortutako berotegi-efektuko gasen emisioen gutxitzeen jarraipena eginen da.

b) Europako hierarkia aplikatzea hondakinak kudeatzeko aukerei dagokienez.

c) Jatorrian gaikako bilketa ezartzea, materia organikoa aprobetxatzea eta horren balorizazio materiala digestio anaerobikoaren eta konpostajearen bitartez egitea, horrela saihesteko zabortegietan uztea.

d) Zabortegietako berotegi-efektuko gasen isurketak gutxitzeko eta hondakinetatik sortutako erregaia erabiltzeko neurriak aplikatzea.

e) Eraikuntzaren arloan neurriak ezartzea jarduera horretako hondakinak gutxitzeko, eta bereziki agregakinen eskaria gutxitzea sustatzeko eta eraikuntza materialak berrerabili eta birziklatzea bultzatzeko.

3. Ekintza gako gisa, lehenasuna emanen zaio ekonomia zirkularreko berrikuntza proiektuen sustapenari, era berezian bultzatuz produktuen ekodiseinua, teknologien erakuspena, ekoizpen-prozesuen ekoberrikuntza eta osagai eta materialen berrerabilpena. Horretarako, berrikuntzarako laguntza ekonomikorako zehaztuko diren programetan, garapenaren eta heldutasun teknologikoen askotariko mailak kontuan hartuko dira.

4. Berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketak gidatuko ditu Foru Komunitateko legerian aurreikusitako Hondakinen Plana eta hondakinen arloan hartzen diren neurriak, ekonomia zirkularren garapena oinarri hartuta”.

V. KAPITULUA

Klima-aldaketa moteltzeko tresnak

58. artikulua. Karbono aztarnaren kalkulua eta energia eta karbono aztarna murrizteko planak.

1. Nafarroako Gobernuak foru lege hau indarrean jarri eta hamazortzi hilabeteko epean ezarriko du zer enpresa motak, Foru Komunitatean jarduera dutenen artean, kalkulatu eta argitara eman beharko duten beren karbono aztarna, oinarritzko araudian ezarritakoaren osagarri, eta, era berean hasierako zer kopurutatik aurrera exijitzen ahalko den betebeharrak, zer maiztasunarekin eta betebeharra eratzeko beharrezkoak diren beste elementu guztiak. Erregelamenduzko garapen horre-

tan aintzat hartuko da genero ikuspegia, eta aztertuko dira emakumeen eta gizonen kontsumo ohiturek atxikiak dituzten karbono aztarna desberdinak, maila sozioekonomikoa, bizilekua eta talde demografikoa.

2. Orobat, aurreko apartatuan xedatutakoaren arabera, karbono aztarna kalkulatu behar duten subjektuek berotegi-efektuko gasen isurketak murrizteko plan bat prestatu eta eman beharko dute argitara.

3. Berotegi-efektuko gasen isurketak murrizteko planean horretarako helburu kuantifikatu bat jaso beharko dute bost urteko epeari begira, bai eta hori lortzeko neurriak ere. Enpresek beren karbono aztarna konpentsatzen ahalko dute hala nahi badute.

4. Murrizketa plan horietan, oinarritzko araudian ezartzen denaz gain, honakoak ere zenbatzen ahalko dira isurketen murrizketa gisa:

a) Energia berriztagarriak ekoizteko proiektuetan egindako inbertsioei atxikitako murrizketak, proiektu horiek Nafarroako administrazio publikoek edo, kasua bada, Nafarroako Energiaren Bulegoak edo foru lege honetan jasotako tokiko energia komunitate batek edo ekimen pribatuak sustatu eta kudeatutakoak badira.

b) Martxoaren 14ko 163/2014 Errege Dekretuaren bidez sortutako karbono aztarnaren erreregistroan erregistratu eta ziurtatu diren konpentsazioak.

59. artikulua. Produktu eta zerbitzuen karbono aztarnaren erreregistroa.

1. Nafarroako produktu eta zerbitzuen karbono aztarnaren erreregistroa sortu da. Ingurumen arloan eskuduna den departamentuari atxikita dago eta bere xedea modu boluntarioan produktu eta zerbitzuen karbono aztarna inskribatzea izanen da. Erregistroa produktu edo zerbitzu bati lotutako berotegi-efektuko gasen emisio guztiak kalkulatu eta jakinarazteko tresna izanen da. Karbono aztarnaren kalkulua arautuko dute nazioartean onartutako estandarrek.

2. Erregistroan inskribatzen ahalko dira Nafarroako Foru Komunitatean produktu edo zerbitzuren bat ekoizten, banatzen edo merkaturatzen duten pertsona fisiko edo juridiko publikoak eta pribatuak.

Enpresak erreregistroan inskribatuko dira eta guxtienez honako datuak jasoko dituzte bertan, erregelamenduz zehaztuko diren terminoetan:

a) Nafarroan gauzatzen dituzten jardueren karbono aztarnaren urteko kalkuluak.

b) Nafarroan egikaritu beharreko emisio murrizketa planei buruzko datuak.

c) Isurketak konpentsatzeko mekanismo boluntarioari lotutako karbono dioxidoa xurgatzeko proiektuak.

3. Erregelamenduz zehaztuko dira erregistroaren antolaketa eta funtzionamendua. Inskribatze prozedura eta produktu eta zerbitzuen kategorien arabera erregistroko altak eta bajak ebazteko departamentu eskudunak ere arautuko dira.

4. Erregelamenduz arautuko dira logotipoa eta erabilera baldintzak, erabilerari lotutako betebeharrak, ziurtagirirako betekizunak, produktuaren kategoria araurako betekizunak, karbono aztarna kalkulatzeko metodologia eta berritze edo kentze prozedura.

5. Erregistroan inskribatzean, establezimenduaren edo produktuaren etiketan karbono aztarnaren logotipoa erabiltzeko eskubidea jasoko da.

6. Produktuen etiketan eta bilgarrietan karbono aztarnaren ebaluazioa jaso beharko da. Aztarnaren emaitzak irakurgarriak eta erraz ikusteko modukoak izanen dira. Erregelamenduz zehaztuko dira zerbitzuaren edo erakundearen etiketek edo merkataritza publizitateak produktua fabrikatzeko edo zerbitzu prestazioa egiteko sortu den karbono aztarna erakusteko bete beharreko baldintzak.

7. Erregistroko inskribatzeak gutxienez bi urteko baliozkotasuna izanen du eta erregelamenduz ezarritakoaren arabera luzatzen ahalko da.

8. Ingurumen arloan eskuduna den departamentuak bi urte igaro aurretik Nafarroako karbono aztarna sortu beharko du berotegi-efektuko gasen emisioen inbentarioan oinarrituta.

60. artikulua. Produktuen, zerbitzuen eta horniduren karbono aztarna kontratazio publikoan.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak eta foru sektore publikoaren gainerako erakundeek egindako lizitazioetan, administrazio-klausula partikularren agirietan gehitzen ahalko da lizitazioen xede diren produktu, zerbitzu eta horniduretan karbono-aztarna izatearen beharra, kontratazio publikoaren araudian adierazitako zentzuan. Ondorio horietarako, lizitatuak karbono aztarna justifikatzen ahalko dute Nafarroako produktu, zerbitzu eta erakundearen karbono aztarnaren erregistroan inskribatu izanaren indarraldia ziurtatuz edo ingurumen kudeaketako neurri balioak gainerako frogabideak erabiliz.

Administrazio-klausula partikularren agiriak zehaztuko dute karbono-aztarna kalkulatzeko zer

tresna izanen diren onargarri, edo zein jo litezkeen horiei homologaturikotzat.

2. Aurreko apartatuan xedatutakoa nahitaez bete beharrekoa izanen da foru lege hau indarrean sartu eta bi urte igarotakoan.

IV. TITULUA

Klima-aldaketara moldatzea

61. artikulua. Klima-aldaketara moldatzea.

Nafarroako Gobernuak, Klima-aldaketara Moldatzeko 2021-2030 Plan Nazionalaren baitan, nafar gizartea eta haren ingurunea prestatuko ditu klima-baldintza berrietara egokitzeko, eta horretarako:

a) Aldaketen jarraipena egiteko eta, ahal den neurrian, haien aurretik joateko eta izan dezaketen inpaktua gutxitzeko mekanismoak ezarriko ditu.

b) I+G+b jarduera sustatuko du, klima-aldaketak ingurumenean, azpiegituretan, jarduera ekonomikoan, osasunean eta ongizatean dituen inpaktuak hobeki ezagutzeko eta jarduketa efizienteagoak eta berdintasun handiagokoak diseinatu ahal izateko.

c) Administrazioen arteko koordinazioa ezarriko du, klima-aldaketaren ondorioen aurkako borrokan.

d) Inpaktuak minimizatzeko neurriak aplikatuko ditu.

e) Gizarte eragileei informazioa, sentibilizazioa eta laguntza emanen die haien eraldaketarako, Nafarroako Komunitatea lurralde erresilienteagoa izan dadin.

f) Jarduera-sektoreen planen berrikuspenera ezarriko du, klima-aldaketara egokitzeko neurriak jaso ditzaten.

g) Uraren kontsumoa gutxitzeko neurriak sustatuko ditu.

62. artikulua. Klima-aldaketara egokitzea ingurune naturalean.

1. Nafarroako Gobernuak eta, oro har, Nafarroako administrazio publiko guztiek koherentziaz jokatu dute, aintzat hartuz prebentzio eta zuhertasun irizpideak, eta lehenetsiz Nafarroako biodibertsitatearen eta baliabide naturalen kontserbazioa klimaaldaketaren inpaktuaren ondorioak minimizatzeko eta hori guztia ingurune naturala eta biodibertsitatea ingurumen politikaren egiturazko elementu gisa babestea erraztuz.

2. Nafarroako Gobernuak koordinatu eta bermatuko ditu bere lurralde plangintzaren finantzazioa, babes zibilerako planak, naturaguneak eta espezie mehatxatuak kudeatu, babestu eta leheneratzeko planak, suteen eta beste hainbat arriskuren prebentzio planak, eta laguntza eta ikerketa lerroak, klima-aldaketara egokitzeko irizpideak jasotzen dituztela bermatuz, eta hauek laboratuz:

a) Klima-aldaketarako prestatzea eta aurreratzea, ekosistema zaurgarrienak, espezie inbaditzaileak, klima-aldaketara hobekien egokitutako espezieak eta sentikorrenak monitorizatzeko eta haien jarraipena eta identifikazioa egiteko sistemak erabiliz, espezie edo ekosistema horietako bakoitzean izan dezakeen inpaktua saihesteko eta ahalik eta gehien gutxitzeko neurriak sustatuz.

b) Ekosistemak kontserbatzeko eta leheneratzeko ahaleginak areagotzea, barne direla basosistemak eta baso-nekazaritza sistemak, lurzoruen eta hezeguneen kontserbazioa aintzat hartuz, karbonoaren bahiketarako funtsezko portaera den aldetik.

c) Uretako ekosistemen kontserbazioa eta leheneratzea, ibai-gune, ibaiertzen eta ibaien uholde-lautadak leheneratzeko lanak bultzatuko ditu, nekazaritzaren sektorearekin ahalik adostasun zabalena lortuta, laboreen aldaketak eta ureztatzeko azpiegituren egokitzapena sustatuz, uholdeek nekazaritzan eragiten dituzten kalteak minimizatzen.

d) Emari ekologikoen diseinu egokia egitea, prozesu biologiko naturalei ongi eustea bermatu dezaten, arroken erakundeekin lankidetzan.

e) Hezeguneen erregimen hidrikoa mantentzea haien ziklo espazial eta denbora-ziklo osoan, beharrezkoa bada arriskuan jartzen ahal dituzten beste erabilera batzuk murriztuz, biodibertsitatean eta migrazioan nola karbonoa atzitzean duten garrantzi estrategikoagatik.

f) Klima-larrialdien aurrean prebentzioa hobetzea, hala nola lehortekak, udako idorraldi luzeagoak, uholdeak, bero-boladak edo suteak, horretarako lehenetsiz naturan oinarritutako konponbideak.

g) Lurraldeko osagai desberdinen arteko interakzioa ahalbidetzen duen lurralde-eredua, konektibitate ekologikoa errazten duena, azpiegitura berdea eta korridore ekologikoak ezarriz, sare ekologiko integral eta koherente bat osatzea sustatzeko helburuarekin, iragazkortasun ekologikoa zainduz eta habitatak eta sistema naturalak zatikatu gabe eta lurralde intzidentzia duen

plangintzan habitaten eta sistema naturalen arteko konektibitatea bermatuz.

h) Basoen kudeaketa jasangarria sustatzea eta dinamizatzea, lagundu dezan baliabide berriztagarriak identifikatzen eta eskuratzen, lurzoruen kudeaketa moldakorrean eta karbonoaren bahitze-potentziala handitzen, ahal den neurrian.

i) Basogintzako ziurtagiriak sustatzea eta, horrekin batera, basogintzako espezie tolerantetagoen eta iraunkorragoen ikerketa, klima-aldaketari, izurriari eta gaitzei aurre egiteko; basogintzako jarduketan hobekuntza eta ikerketa, zaintza, detekzioa eta ikerketa, basoko izurriari eta gaitzei aurre egiteko tratamenduetan.

j) Inpaktua minimizatzen neurriak espezie bakoitzari, bere babes kategoriaren eta onetsitako ekintza planen arabera, dagokion plangintzan oinarrituta, ex situ kontserbazioa barne, posible denean.

k) Nafarroako biodibertsitate aberatsarentzat eta toki ekosistemen funtzionamenduarentzat arriskutsuak izaten ahal diren espezie exotiko inbaditzaileak ingurune naturalean ugaritzea saihesteko beharra.

i) Klima-aldaketaren inpaktuen ebaluazioa babestutako espazio naturalen eta Natura 2000 Sareko espazioen planifikazioan eta kudeaketan, biodibertsitatearen kontserbazioa bermatzeko.

3. Bermatze aldera ezen energia berriztagarriko iturrietatik abiatuz energia ekoizteko instalazio berriek ez dutela biodibertsitatean eta beste balio natural batzuetan inpaktu gogorrik eragiten, ingurumen-alorrean eskudun den departamentuak, foru lege honen indarraldia hasten denetik urtebeteko epean, sentsibilitate- eta eskusio-lurraldeen mugak zehaztuko ditu, haiek biodibertsitatearako konektibitatearako eta zerbitzu-emate ekosistemikorako daukaten garrantziaren arabera, bai eta beste ingurumen-balio batzuen arabera ere. Horretarako, departamentuak aldi behin zonifikazio hori azaltzen duen tresna kartografikoa sortu eta eguneratuko du eta zainduko du energia berriztagarrien proiektuen hedapena eremu horretatik kanpoko lekuetan egiten dela.

63. artikulua. Klima-aldaketara moldatzea landa ingurunean.

1. Landa ingurunearen arloko eskumena duen departamentuak klima-aldaketak lehen sektorean duen eraginaren monitorizazioa eta jarraipenerako sistemak ezartzea laboratuko du, planak eta estrategiak berbideratzeko aukera izateko, klimaren bilakaeraren arabera eta esposizioa eta zaurga-

rritasun azterketen arabera, eta inpaktua apaltzeko neurriak ezartzeko, kasua bada.

2. Nafarroako Gobernuak, bere plangintza estrategikoaren bidez, ur baliabideen erabilera efizientea bultzatuko du, honako hauek barnean hartuta: doitasunezko nekazaritza sustatzea, tenperatura aldaketak eta lehortea hobeki jasaten dituzten laboreak ikertzea lehorreko laborantzian, nekazaritzako jardunbideak hobetzea lurzoruei dagokienez, ongarrien erabilera arautzea, aurrea hartzea lurzoruaren degradazioari (higadura, gazitzea...), lurzoruko mikrobiotaren kontserbazio egokia, aberen elikadura arauak, barietate eta arraza autoktonoak kontserbatzea eta nekazaritzako dibertsitatea hobetzea etorkizuneko klima baldintzei ongi egokitutako espeziekin, eta, orobat, azaltzen diren izurri edo gaitzen jarraipena egitea.

3. Nafarroako Gobernuak, bere eskumenen esparruan, administrazio eta sustapen neurriak ezarriko ditu 2030ean Europako Hitzarmen Berdean finkatutako helburuak lortzeko "Baserritik mahaira" estrategiaren esparruan, hau da, Nafarroako nekazaritza lurren % 25 nekazaritza ekologikoaren bitartez lantzea. Abeltzaintza ekologikoa eta hurbileko merkatuak ere sustatuko dira.

4. Nafarroako Gobernuak, urtebeteko epean, gehienez, nekazaritzako jardunbide egokien gida bat eginen du, doakoa eta etengabe eguneratua, bertan biltzeko berotegi-efektuko gasen murrizketan laguntzen duten nekazaritzako jardunbideak, eta horrekin batera adierazteko zein diren gutxiu edo desagertu behar direnak.

64. artikulua. Klima-aldaketara moldatzea hiri ingurunean.

1. Nafarroako Gobernuaren jarduketak, hiri ingurunean, hauetara bideratuko dira:

a) Zaintzako eta alerta goiztiarreko sistemak hobetzea, bai eta muturreko gertakarietan jarduteko protokoloak, hala nola uholde edo bero-boladetarakoak, bai eta klima-aldaketatik eratorritako beste hainbat arrisku egoeratarakoak ere, aurreikusirik gaixotasun inbaditzaileen bektoreak, polinizazioa, airearen kalitatea edo patogeno agertu berriak. Protokolo horiek aintzat hartuko dituzte desgaitasuna duten pertsonen behar bereziak.

b) Klima-aldaketarekiko esposizioa murriztea, klima-agertoki berrietara egokitutako hirigintza eta hiri plangintza bultzatuz.

c) Lurralde eta hirigintza plangintzarako tresnek, haien esparruaren arabera, zedarritu beharko dituzte hiri periferiako nekazaritza-lurzoruaren eremuak, nekazaritza paisaiaren kalifikazioa duten zonak eta hirietako mugetan dauden baratze eta

ibar eremuak, babestu behar direnak, non lurzoru artifiziala handitzeko mugak egonen baitira.

d) Zerbitzu publikoen eta azpiegituren zaurgarritasuna gutxitzea, batez ere garraio, eraikin eta, oro har, hiri-sistemari dagozkionak, adibidez, diseinu bioklimatikoko konponbideak eta naturan oinarritutakoak bilatuz, esate baterako orientazioak, itzalpean jartzea, azpiegitura berdea eta drainatze jasangarriak, espero diren klima-baldintza berrietara egokituz.

e) Bermatzea urbanizazio berriek eta berrurbanizazio proiektuek hiri espazioa birnaturalizatzeko neurriak eta drainatze sistema jasangarriak sartu beharko dituztela erregelamenduz ezarritako terminoetan.

f) Sustatzea 5.000 biztanle baino gehiagoko toki erakundeek (horretarako komunitate konpostajeko tokiak lotuz) hirian edo hiri inguruan alokairu erregimenean baratza publikoen sistema bat izatea.

g) Hiri ingurune handietan bero-uharte efektua murrizteko ekimenak sustatzea. Horretarako, laguntza lerro bat ezarriko da, eraikin berrietan edo zaharberritzen diren eraikinetan estalki laua, berdea eta ibiltzeko modukoa jartzeko.

h) Neurriak ezartzea bero-uhartearen efektua txikitzeko Nafarroako esparru handietan, hiriaren berokuntza murrizten duten zoladuren eta gainazalen bidez, esate baterako.

65. artikulua. Sektore-plangintza eta klima-aldaketa.

Nekazaritza, abeltzaintza, baso-kudeaketa, arrantza, energia, garraioa, hondakinen kudeaketa, baliabide hidrikoen kudeaketa, turismoa, hiri-eta landa-lurraldearen antolamendua, edo lurzoruaren erabileren sektore arloetako plangintzaren sustatzaileek eta Nafarroan garatzen diren azpiegitura berrien, lurreko eta trenbideko garraioaren, energiaren, hondakinen eta uraren eraikuntza-proiektuen sustatzaileek, planen ingurumen-ebaluazio estrategikoaren esparruan eta proiektuen ingurumen-inpaktuaren ebaluazioaren esparruan honakoak gehitzea:

a) Egungo ezagutza zientifikoarekin bat, klima-aldaketaren inpaktuen aurrean duten zaurgarritasunaren analisia. Zaurgarritasunaren analisiak hala zehazten duenean, planen ingurumen azterketa estrategikoek eta proiektuen ingurumen inpaktuaren azterketek klima-aldaketaren inpaktuei egokitzeko neurriak eta jarraipen eta monitorizaziorako neurriak aurreikusi beharko dituzte. Azpiegitura berrien eraikuntza proiektuen kasuan, analisi horrek gutxienez muturreko fenomeno

meteorologikoen maiztasunaren gehikuntzak azpiegitura berrian sortutako inpaktua ebaluatu behar du, bai eta, azpiegituraren tipologiaren arabera beharrezkoa denean, hornidura faltaren inpaktua ere.

b) Berotegi-efektuko gasen emisioari egiten dion ekarpenaren ebaluazioa, karbono stock-ean duen inpaktua eta eraginpeko lurraldearen ebaluazio gaitasuna barne. Ebaluazio horrek kontuan hartutako irtenbide bakoitzerako berotegi-efektuko gas emisioen estimazio bat jaso beharko du. Azpiegitura berrien eraikuntza proiektuei dagokionez, ebaluazio horrek kontuan hartu behar ditu eraikuntza eta ustiapen faseak.

c) Nafarroako lurraldearen barneko irismena duten planen kasuan, planetan erreferentziatzko oinarri-urtearekin alderatutako berotegi-efektuko gas emisioen murriztapen helburua ere jaso beharko da. Betebehar hori lurralde irismen txikiagoa duten, baina aldi berean Nafarroa osoko emisioetan ekarpen handia egiten duten planetan ere aplikatu behar da.

66. artikulua. Klima-aldaketara moldatzea uraren ziklo integralaren plangintza eta kudeaketaren arloan.

1. Nafarroako Gobernuak ur baliabideen arloan hartzen diren neurrien gidari izanen da klima-aldaketa txertatzea planifikazio hidrológicoan, horien zaurgarritasuna gutxitzeko. Aintzat hartu beharrezko alderdiak, gutxienez, hauek izanen dira:

a) Klima-aldaketak ur baliabideetan dituen ondorioek sortutako inpaktu eta arrisku ekologikoak eta sozialak ebaluatzea.

b) Klima-aldaketa kudeaketa eta plangintza hidrológicoan txertatzeko lana areagotzea, bereziki lehenetsiz muturreko gertaeren kudeaketa, hala nola lehorteena edo uholdeena.

c) Egokitze jardunbide jasangarriak identifikatu eta sustatzea, uraren erabileraren eta kudeaketaren arloan helburu askotarikoak dituztenak, bai eta muturreko gertaeretan ere.

d) Klima-aldaketak ziklo hidrológicoan eta uraren erabileran dituen inpaktuen jarraipenerako funtsezkoak diren parametroen bilketa indartzea.

e) Uraren zikloa kudeatzeko eta ekosistemen eraberritze progresibo eta osorako neurri ekonomikoak aplikatzea.

f) Aurrezpen eta efizientzia neurriak hobetzearen bitartez lortutako baliabide hidrikoak lehentasunez deribatzea ur ekosistemetakoa kalitate helburuak lortzeko, eta muturreko lehorte kasuetan, hiri hornidurarako.

g) Nitratoz kutsatutako alubialen hiri uren iturriak berreskuratzea lehenestea ongarrien erabilerara kontrolatzearen bitartez eta industria helburuetarako erabiltzea sustatzea.

h) Azterlanak eta ikerlanak egiten dira klima-aldaketak uraren kudeaketan eta herritarrengan edukiko dituen ondorioei buruz.

2. Nafarroako Gobernuak, toki erakundeekin elkarlanean, sustatu beharko du hiriko ur-zikloak lagundu dezan garapen ekonomiko eta sozialean, zaindu dezan giza osasuna eta ekosistemen gaineko inpaktua txikiena izan dadin murriztu dezan, klima-aldaketa kontuan hartzen duten konponbide sendo eta dibertsifikatuak emanez, eta bereziki lehenetsiz hornidura eskariaren kudeaketa, bere murrizketan oinarrituta.

3. Plangintza hidrológicoaren eta hiriko erabilerarako uraren ziklo integralaren kudeaketaren arloko eskumena duen departamentua arduratuko da Hiri Erabilerako Uraren Ziklo Integralaren Plan Gidaria prestatu, haren jarraipena egin eta eguneratzeko lanaz, helburu nagusi batekin, alegia, hornidura eta saneamenduko oinarritzko zerbitzu egokia izatea, Nafarroako bizilagun guztien eskubide unibertsala delako. Plan horretan kontuan hartuko da Itoizko urtegitik hasten den 60 hektometro kubikoko erreserba (bere titulartasuna Herri horniduraren erabiltzaileen partzuegoak du Nafarroako ubidearen bitartez) estrategikoa dela, eta ezin izanen da lehentasun gutxiagoko bestelako erabileretarako bideratu.

Oinarritzko beharrak betetzeko giza konsumorako ur bolumen jakin baten prestazio eta eskuratze eskubidearen (eskuratzea unibertsala da, etxekoa eta prezio onargarri eta unitarioan) baldintzak eta saneamendua izateko baldintzak erregelamenduz garatuko dira. Administrazio xedapen horretan jasoko dira hiri erabilerarako uraren ziklo osoa osatzen duten zerbitzuak ematen dituzten erakundeen eta erabiltzaileen arteko harremanak.

4. Nafarroako Gobernuak jarraipen eta monitorizazio sistema bat ezarriko du toki erakundeekin elkarlanean, bertan jasotzeko, batetik, Hiri Erabilerako Uraren Ziklo Integralaren Plan Gidariaren inguruan, estatistika nagusiak eta jarraipen adierazleak, gauzatutako ekintzak eta haren betetze-maila, eta, bestetik, plan gidari hori gauzatzeko zailtasunak, jatorritzko jarduketa planean aldaketa edo egokitzapen teknikoak egitea proposatzeko, batez ere klima-aldaketara egokitzeari dagokionez.

67. artikulua. Baliabide hidrikoak.

1. Uraren arloko neurrien xedea izanen da Nafarroako sistema hidrikoaren zaurgarritasuna gutxitzea, eta bereziki kontuan hartuko dira honako hauek:

a) Nafarroako barne arroetako ibai ibilguetan emari ekologikoak ezartzea eta horiek berrikustea klima-aldagaien bilakaeraren arabera. Erkidego barneko arroetan, neurriak dagozkien arro organoekin erabakitako terminoetan garatuko dira.

b) Uraren zikloa kudeatzeko ekosistemen eraberritze progresibo osorako neurri ekonomikoak aplikatzea.

c) Hornidura sareak elkarrekin konektatzea; neurri horrek hornidura sistemari segurtasuna, malgutasuna eta sendotasuna ematen dio.

d) Aurrezpen eta efizientzia neurrien bitartez lortutako baliabide hidrikoak lehentasunez deribatzea ur ekosistemetak kalitate helburuak lortzeko, eta muturreko lehorte kasuetan, hiri hornidurarako.

e) Askotariko ur masa kontinentalen eta lur azpikoen zaurgarritasuna ebaluatzea kudeaketa hidrologikoko planen inpaktuen eta presioen agiriaren diagnostikoan oinarrituz eta behar diren ekogitzapen neurriak ezartzea.

2. Administrazio publiko eskudunak Nafarroako lurzoruen askotariko erabilerak eta ziklo hidrologikoa osatzen duten prozesuekin dituzten loturak aztertzea sustatuko du, azterketa horien emaitzak etorkizuneko planetan, proiektuetan, programetan, inpaktu azterketetan eta lurraldeari lotutako antzeko plangintza tresnetan kontuan har daitezzen.

3. Klima-aldaketaren ondorioz baliabide hidrikoak gutxitzetik eratorritako ondorioak murriztu eta moteltzeko, Nafarroako administrazio publikoek, dagozkien eskumen mailetan, hiru urtean behin berrikusiko diren lehorte planak sortuko dituzte.

4. Nafarroako lurralde osoko giza kontsumorako goi-presioko hornidura giza eta herritar eskubidetzat joko da, eta publikoa eta lehentasunezkoa izan beharko da bestelako erabilera alternatibo batzuen aldean.

5. Nafarroako araudia halako moduz berrikusi eta eguneratuko da non haren helburuek barne hartuko baitituzte ibai erregulazioko, hornidurako eta arazketako politikak, testu berriak prestatze aldera, Nafarroako proiektzio klimatologikoak eta Nafarroako klima-agertoki posibleekin bat datozen eskariak jasoko dituztenak.

68. artikulua. Pobrezia energetikoa.

1. Administrazio publikoek zaurgarritasun ekonomikoan dauden pertsonak eta familia unitateak babesteko bitartekoak ezarri behar dituzte edateko ura, elektrizitatea eta gasa hornitzen duten enpresekin, hornidura horien jarraipena bermaturik egon dadin edozein dela ere egoera. Bitarteko horiek hornidura enpresen beraien ekimenez ezartzen ahalko dira, eta, halakoetan, administrazio publiko eskudunak baliozkotu beharko ditu. Ulertuko da pertsonak eta familia unitateak zaurgarritasun ekonomikoan daudela erregelamendu bidez ezarriko denaren arabera errenta eta ondare ekonomiko nahikorik ez dutenean.

2. Nafarroako Gobernuak foru lege hau onetsi eta urtebeteko epean onetsiko du gizarte gaien eta energiaren arloko eskumena duten departamentuek proposatuta eta toki erakundeekin elkarlanean, erregelamenduzko garapen bat, zeinean ezarriko baitira populazioaren sektore zaurgarrienen pobrezia energetikoari aurre egiteko beharrezkoak diren konpentsazio eta berme bitartekoak. Pobrezia energetikoaren ezaugarriak zehazterakoan aintzat hartu beharko dira bai haien egoera ekonomikoa dela-eta kontsumoa ordaindu ezin dezaketena bai neurri gabeko gastu energetikoaren kasuak, eraikuntzako akatsen ondoriozkoak.

3. Energia elektrikoa, edateko ura eta gasa banatzen eta merkaturatzen dituzten enpresek ezin izanen diete hornidura eten zaurgarritasun ekonomikoan dauden familiei, aurretik erreferentziazko gizarte zerbitzuen aldeko txostena eduki ezean, aurreko apartatuan aurreikusitako erregelamenduzko garapenean ezarritako baldintzetan.

4. Energia elektrikoa merkaturatzen duten enpresek, autokontsumoko kontratuen konpentsazio sinplifikatua aplikatu ondoren, soberako energia erabiliko dute klima-funtsean, pobrezia energetikoko egoeran dauden pertsonen energia beharrei erantzuteko.

69. artikulua. Moldatzea osasunaren eta gizarte-sektore zaurgarrien arloan.

1. Nafarroako Gobernuak beste plan eta estrategia batzuekiko sinergiak ezarriko ditu, esaterako zahartze aktiboko eta gizarte eta genero arloetako politikekiko, hau da, zaurgarrienak izan daitezkeen populazio sektoreei eragiten dietenekin, neurriak bideratuz hauetara:

a) Klima-aldaketak pertsonen osasunean eragiten dituen ondorioak identifikatzea, ebaluatzea eta prebenitzea.

b) Klima-aldaketak osasunean dituen eraginen prebentziorako behar diren neurriak hartzea, espezifikoki, tenperatura altuek bizilagun guztien gain duten eraginarena, eta modu berezian, haien lana dela eta ingurunearen eragina gehien jasotzen duten pertsonen kasuan.

c) Patogenoen agerpena dela eta, gaixotasun bektore bihurtzen ahal diren espeziei buruzko ezagutza sustatzea, haien jarraipen espezifiko egiteko eta inpaktu hori saihestu edo apaltzeko behar diren neurriak aurreikusteko. Espezie exotikoak direnean, arloari buruzko legeriarekin bat, haien egoeraren monitorizazioa eginen da eta behar diren neurriak ezarriko dira desagerrarazteko edo, hori ezinezkoa bada, murrizteko.

d) Populazioari informazioa ematea arriskuez eta prebentzio neurriez, desgaitasuna dutenentzat eskuragarriak diren bideak bermatuz.

e) Ingurumen-baldintza txarrek eta klima-aldaketak osasunean dituzten ondorioei buruzko azterketak eta ikerketak bultzatzea. Bien aurka borrokatzeko neurri efizienteagoak ezarri ahal izateko, azterketa horiek emakumeen eta gizonen ezaugarri eta beharrei buruzko analisi bereziak eginen dituzte.

2. Nafarroako Gobernuak urtebeteko epean prestatuko du trantsizio justurako eta klima-justiziarako estrategia bat, energia-trantsizioak ukitzen dituen sektore ekonomikoen eta sozialen diagnostikoa egin eta haren ondorio kaltegarriak arintzeko neurriak ezar ditzan.

Estrategia hori izanen da Nafarroaren egokitzapen sozioekonomikorako tresna, eta trantsizio ekologikotik sortutako ekonomia ereduaren aldaketaren ondorioz eginen da eta xedea zaurgarritasun egoeretan nabarmenki kaltetutako arloak, sektoreak, kolektiboak edo lurraldeak identifikatzea izanen da, une oro justizia klimatikoaren printzipioa eta energia pobrezia egoerak kontuan hartuta. Gainera, behar den plangintza izanen du trantsizio ekologikoak gizarte eta enpleguaren ikuspegitik izaten ahalko dituen inpaktu negatiboak aurre egiteko neurriak jorratu eta ezartzeko.

70. artikulua. Turismoaren arloan egokitzea.

Nafarroako Gobernuak eta toki erakundeek, beren eskumenak egikaritzu eta turismoaren sektorean garatzen diren politikekin eta jarduketekin lotuta, eredu jasangarriagoa, baliabide gutxiago erabiltzen dituen, lurraldea gehiago errespetatzen duena eta klimaren aldaketaren efektuekiko hain zaurgarria ez dena sustatuko dute, beste batzuen artean hauek gehituz:

a) Jasangarritasun irizpideak sartzeko turismoa promozionatzeko estrategian.

b) Klima-aldaketak sektorean eragiten ahal dituen arriskuak ebaluatzea.

c) Turismoaren sektorean lan egiten duten langileen eta turisten sentsibilizazioa eta informazioa klima-aldaketaren inpaktuari eta baliabideen erabilera jasangarriari buruz.

d) Ingurumen ziurtagiriak sustatzea turismoko jardueran eta establezimenduetarako.

e) Birgaitze energetikoa, energia eta uraren kontsumoa murriztea eta turismo instalazio eta jardueretan energia berriztagarrien ekarpena gehitzea sustatzen duten neurriak bultzatzea.

V. TITULUA

Administrazio jasangarria

I. KAPITULUA

Jarduketa orokorrak

71. artikulua. Administrazio publiko eredugarria.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioa, toki erakundeak eta haien organismo publikoak, ondasun- eta zerbitzu-kontsumitzaile izaki, lider izanen dira eredu energetikoaren aldaketan, bai eta klima-aldaketara moldatzeko eta haren eraginak moteltzeko ekimenetan ere. Horretarako, karbono azterna txikiagoko ondasun- eta produktukontsumoa egiteko neurriak hartuko dituzte.

2. Foru lege aurreproiektuen, foru dekretu proiektuen eta lurralde- nahiz sektore-plangintzarako tresnen prestaketarako prozeduretan aginduzkoa izanen da klima-ikuspegia txertatzea, foru lege honetan eta onetsiriko plangintzan adierazitako helburuei jarraituz.

3. Foru legeen aurreproiektuak eta foru dekretuen proiektuak prestatzeko prozeduran, proposatzen diren arau-ekimenen klima-inpaktua ebaluatzeko txostena ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak eginen du.

72. artikulua. Administrazio publikoen betebeharrak eta baliabide-mobilizazioa.

1. Karbonoan neutroa den ekonomia baterako trantsizioa eta klima-aldaketara egokitzea aintzat hartu beharko dira politika publiko guztien diseinuan eta aplikazioan. Horretarako, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, toki erakundeak eta haien organismo publikoek, beren eskumenak eta eginkizunak betetzean, kontuan hartuko dute klima-aldaketari egiten dioten ekarpena, eta halaber, klima-aldaketak haien jardueran izan

dezakeen inpaktua, eta, kasua bada, isurketen murrizketarako eta klima-aldaketara egokitzeko behar diren neurriak hartu beharko dituzte nahi-taez.

2. Foru lege honek ezartzen dituen helburuekin bat datozen helburuak proposatuko dituzte administrazio publiko guztiek, bakoitzak bere eskumenen esparruan, bai eta horiek lortzeko beharrezkoak diren jarduketak. Era berean, klima-aldaketari aurre egiteko ekintza-planen jarraipenerako, beren helburuen betetze maila, ezarritako jarduketak eta dagozkien adierazleak azaltzen dituen informazioa emanen dute.

3. Nafarroako Gobernuak eta haren menpeko erakundeek, bai eta toki erakundeek eta haien menpeko erakundeek ere, ezarri eta onetsi beharko dute dagokion organoaren bidez, bi urteko epean, isurketak murriztu eta konpentsatzeko konpromisoaren bide-orria, haien jardueraren esparruan karbono neutraltasuna 2040ko abenduaren 31rako lortzeko, beranduenez.

4. Toki erakundeek klima-aldaketaren aurkako borrokan duten garrantzia dela eta, klima ekintza txertatu beharko dute beren eskumeneko plangintzan eta jarduketetan. 5.000 bizilagun baino gehiagoko udalerrriak behartuta egonen dira zeinek bere klima-aldaketarako ekintza plana izatera bi urteko epean, foru lege honen xede eta edukiarekin bat, beren jardueraren esparruan karbono neutraltasuna 2040ko abenduaren 31rako lortzeko, beranduenez.

73. artikulua. Karbono-hustubideak.

1. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioak, toki erakundeek eta haiei lotutako organismo publikoek honako ekintza hauek eramanen dituzte aurrera, karbono-hustubideen kudeaketari dagokionez:

a) Landarediari eta lurzoruari lotutako ekintzak, karbonoa atxikitze gaitasuna areagotzeko.

b) Basoen kudeaketa jasangarria, hustubide-efektua moldatzeko eta hobetzeko, eta bertako espeziak erabiltzea basotzeetan.

c) Lurzoru degradatuak berreskuratzea berriz basotzeko.

d) Lurzoruan dagoen karbonoaren bilakaeraren kontrola, atzipena handitzeko neurriak sustatuz, esaterako nekazaritzako eta basogintzako jardunbide jasangarriak ezarriz.

e) Suteen prebentziorako programak hobetzea.

f) Plangintza tresnetan txertatzea klima-aldaketa kontuan hartzen duten ekosistema naturalen kontserbazio eta leheneratze irizpideak.

g) Berdeguneak handitzea hiri eremuetan eta hiri inguruetan, eta haien kudeaketa bideratzea bateragarriak egitera erabilera publikoa eta biodibertsitatearen kontserbazioa, gunen hauen eta gainerako azpiegitura berdeen arteko konektagarritasun ekologikoa bermatuz.

h) Higiduraren aurka lan egitea, estalki eta hesi begetalak erabiliz gunen maldatsuetan, edo lurzoruen gai organikoa atxikitze aukera ematen duen beste edozein estrategia, ekosistema naturalen leheneratzearekin bateragarria bada.

i) Klima-aldaketa jasotzea Natura 2000 Sarearen kudeaketarako tresnetan.

j) Naturagune babestuen eta altxonbideen kudeaketa moldatzailea ezartzea.

k) Aterpe klimatikoak ezartzea, biodibertsitatearen egokitzapena eta migrazioa ahalbidetzeko.

l) Dauden hezeguneak babestea eta hondatu direnak berreskuratzea, uraren ekarpena bermatuz kalitate eta kantitate egokietan, haien isurialde-arroak babestuz eta haien gainean eragina duten erabilerak arautuz.

m) I+G+b arloa sustatzea karbono-hustubideen azterketan.

2. Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuak foru agindu bidez ezarriko ditu isurketen salerosketaren araubideari loturik ez dauden isurketen konpentsaziorako borondatezko mekanismoak, ekarpena egiteko naturaguneen plangintzarako edo ekosistemen berreskurapenerako proiektuei, edo CO₂ xurgatzeko bestelako proiektuei.

74. artikulua. Nafarroako emisioen eta hustubideen inbentarioa.

1. Ingurumen arloan eskuduna den departamentuak urtean behin Nafarroako atmosferako emisioen eta CO₂ hustubideen inbentarioa sortuko du. Bere irismena, edukia eta aplikatu beharreko kalitate irizpideak erregelamenduz arautuko dira. Inbentario horretan jasoko dira gizakien osasun-aren, materialen degradazioan, izaki biziengan eta ekosistemen funtzionamenduan eragiten ahal duten eta iturri natural eta antropogenikoetatik sortzen diren substantzien atmosferarako isurketak.

2. Nafarroako atmosferako emisioen eta CO₂ hustubideen inbentarioan jasotako berotegi-efektuko gasen emisioek eta hustubideek karbono dio-

xidoa jasotzeko duten gaitasunaren bilakaerak osatuko dute Nafarroako berotegi-efektuko Gasen Emisioen Inbentarioa. Inbentario hori Europar Batasunak eta Klima aldaketaren adituen gobernu arteko taldeak definitutako irizpideekin bat sortuko da.

3. Inbentarioa publikoa izanen da eta ingurumen arloan eskuduna den departamentuaren webgunean eta Nafarroako Gobernuaren garden-tasun atarian eskuratzen ahalko da.

75. artikulua. Garapenerako lankidetzeta eta nazioarteko proiektzioa.

Garapenerako lankidetzarako eta nazioarteko proiektziarako Nafarroako Gobernuak dituen planek eta programek, beren lehentasunen artean, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren tresna desberdinen bitartez, hauek jasoko dituzte:

a) Garapenerako lankidetzari dagokionez: garapenerako lankidetzako jarduketa guztiek ingurumen jasangarritasuna jasoko dute, transbertsaltasunez, klima-aldaketaren ondorioak minimizatzeke bitartekoak erantsiz, ekiditearren aurrerapen eta garapenaren ondorioz berotegi-efektuko gasen isurketak areagotzea, ingurumena endekatzea eta populazioaren pobrezia-indizeak handitzea.

b) Nazioarteko proiektziolari dagokionez: energia-trantsizioarako eta klima-aldaketaren aurrean ekiteko nazioarteko sare eta proiektuetan parte hartzea, eta nazioarteko lankidetzarako eta inbertsiorako aukerak.

c) Lankidetzeta ekintzen bidez laguntzea migrazio seguru, antolatu eta erregularerako mundu mailako itunari, klima-justizia babesteko helburuarekin, klima-aldaketa migrazioaren eragile gisa aitortuz, giza eskubideetan oinarritutako ekarpenak eginez eta genero berdintasuna txertatuz, arrazoi horrengatik lekualdatu behar izan diren pertsonen beharrekin bat.

76. artikulua. Inbentarioa eta karbono aztarna.

1. Administrazio publikoek eta haien organismo publikoek, bakoitza bere jardun esparruan eta urtebeteko epean, beren titulartasuneko eraikin, ibilgailu eta azpiegitura publikoen inbentarioa egiten dute, eta orobat, beren energia-kontsumoaren eta hari atxikitako berotegi-efektuko gasen isurketen erregistro bat, energiaren arloko eskumena duen departamentuak ezartzen duen formatuaren arabera, ondoren biztanleria guztiaren eskura egon dadin.

2. Inbentario-prestaketa errazteko, energiaren arloko eskumena duen departamentuak energia-

eta klima-kudeaketako plataforma bat jarriko du Nafarroako administrazio publikoen eskura.

3. Urtebeteko epean, Nafarroako Gobernuak eta haren menpeko erakundeek karbono aztarnaren ebaluazioa egin beharko dute, bakoitzak bere jardueraren esparruan, gutxienik ere 1. eta 2. mailakoak. Karbono aztarnaren kalkulua eta egiazta-pena estandar nazionalekin edo nazioartekoekin bat eginen da, edo Nafarroako Gobernuak zehaztu duen metodologiaren arabera, zehaztu badu.

77. artikulua. Auditoretza energetikoak administrazio publikoetan.

1. Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publikoek eta haien organismo publikoek beren auditoretza energetikoak aurkeztu beharko dizkio- te energiaren arloko eskumena duen departamentuari, hark ezartzen duen maiztasunez eta moduan, ondasun hauei dagokienez:

a) 400 kW baino gehiagoko potentzia termikoko instalazioa duten eraikinak, energiaren edo CO₂ emisioetan C katalogazioa baino apalagoko ziurtagiri energetikoa dutenean.

b) 400 kW baino gehiagoko potentzia termikoko instalazioa duten eraikinak, energiaren edo CO₂ emisioetan B katalogazioa baino apalagoko ziurtagiri energetikoa dutenean.

c) Udalerrietako argiteria publikoak, zeintzuen potentzia agregatuek kontratatutako potentzia elektrikoaren 50 kW gainditzen dutenak.

d) Kontratututako potentzia elektrikoa 50 kW-etik gorakoa duten azpiegiturak. Auditoretzak aurkezteko bi urteko epea izanen dute, gehienez.

a), c) eta d) hizkietan aurreikusitako lehenengo auditoretzak bi urteko epean aurkeztu beharko dira eta b) hizkian aurreikusitakoa lau urteko epean, foru lege hau indarrean sartzen denetik aurrera.

2. Orokorrean, auditoretza energetikoek zortzi urteko indarraldia izanen dute ematen diren egunetik, 10.000 biztanle baino gehiagoko toki erakundeentzat salbu. Horien kasuan, lau urteko epea izanen dute.

Erakunde publikoen jabetza edo okupazioko eraikinen sarreretan modu ikusgarrian jarriko da energia ziurtagiria foru lege hau indarrean jarri eta urtebeteko epean. Ziurtagiriaren eguneraketek energia ratioa eta CO₂ isurketak hobetu beharko dituzte.

3. Auditoretza energetikoek kontuan hartu beharko dituzte, halaber, eraikinetako funtzionamenduko barne baldintza errealei dagozkien

alderdiak eta haien haztaperen errealista egin proposatzen dituzten hobekuntza neurrietan.

4. Nafarroako Foru Komunitateko administrazio publiko bakoitzean ezarriko da kudeatzaile energetikoaren figura, energiaren kontsumoaren jarraipena egin eta hobekuntzak proposa ditzan, eraikinetan efizientzia energetikoa eta energia berriztagarrien ekoizpena lortzeko. Era berean, kudeatzaile energetikoari dagokio auditoretza energetikoek eragindako neurriak ezartzeko proposatzea eta haien jarraipena egitea, eta laguntzea kontratazio publikoan txertatzen kontratazio ekologikoaren printzipioak.

5. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren esparruan, gutxienez kudeatzaile bat egon behar da departamentu bakoitzean eta haren organismo publikoetan. Horretarako, elkarlanean aritzen ahalko dira baliabide nahikorik ez dutenean.

6. Kontsumoa, azalera, eredugarritasuna edo bertaratzen den pertsona kopurua dela-eta gomendagarria denean, administrazio publikoaren eraikinetan, sarreratik gertu eta ongi ikusteko moduan kartel bat paratuko da eraikinetan energia aurrezteko, efizientzia energetikorako eta energia berriztagarriak ekoizteko aplikatu diren neurriak azalduz, energiaren arloko eskumena duen departamentuak xedatzen dituen baldintzekin.

Gainera, eraikinetan esku hartuz gero, kontuan eduki beharko da Dagoen Eraikinaren Liburua aplikatzea.

7. Foru lege hau onetsi ondoren gehienez ere hiru urtean onetsiko den erregelamenduzko garapenaren bitartez ezarriko da zer prozedura erabiliko den Toki Administrazioaren arloko eskumena duen departamentuak, energiaren arloko eskumena duen departamentuaren laguntzarekin, bere gain har dezan auditoretza energetikoa egin eta energia-kudeatzailea izendatzeko eginkizuna 5.000 biztanle eskubidedun baino gutxiago duten udalerrietan, udalak eskatu ondoren eta eginkizun horiek mankomunatuta betetzen ez badituzte.

78. artikulua. Erregai fosilekiko menpekotasuna murrizteko jarduketa-plan energetikoak.

1. Bi urteko epean, administrazio publikoek eta haiei lotutako organismo publikoek diseinatu eta gauzatu beharko dituzte jarduketa energetikorako urte anitzeko planak. Haietan, egoeraren diagnostikoa egin eta jarduteko estrategiak finkatu beharko dituzte, erregai fosilekiko menpekotasuna murrizteko, foru lege honen helburuei jarraikiz eta Espainiako Eraikuntzaren Sektoreko Birgaikuntza Energetikorako epe luzeko 2020 Estrategiarekin

eta Energia eta Klimarako 2021-2030 Plan Batera-tiarekin bat etorritik. Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren kasuan, betebeharrak horiek departamentu bakoitzari eta haiei lotutako organismo publikoei egotziko zaizkie.

2. Plan horiek jasotzeko beharko dituzte:

a) Energia kontsumoaren murrizketa zehaztu den eraikin, ibilgailu eta argiteria publikoen multzoa.

b) Haien titularitateko eraikin eta azpiegituren kontsumoa %25 murrizteko helburua, 2027rako, foru lege hau onartzen den urteko kontsumoaren aldean; bestela, "A" kalifikazio energetikoko ziurtagiria lortu beharko dute beren eraikin guztietarako; edo bestela, dagokion tipologian "A" kalifikazioa lortzeko behar diren energia-kontsumoaren ratioak baino baxuagoko kontsumoak lortzeko ezintasuna justifikatzen duen aldeko auditoretza aurkeztu beharko dute.

c) Beren eraikinetan energia berriztagarrien aprobetxamendurako sistemak instalatzeko egutegi bat, helburua izanik 2030a baino lehen administrazio bakoitzaren eraikinetan energia-kontsumo guztiaren % 35 izatea, 2035 baino lehen % 65era iristea, eta %100 izatea 2040 baino lehen. Horretarako ezarriko dituzte energia fotovoltaikoa sortzeko instalazioak, administrazio bakoitzaren eraikinetan estalkien azaleraren % 40an, 2030 baino lehen, % 65 estaliz 2035 baino lehen, eta % 100era iritsiz 2040erako.

d) Energia berriztagarriak aprobetxatzeko ezarritzen diren sistemak, aurreko apartatuan eskatzen diren energia-kontsumoaren aurrezpena lortzen ez badute, helburu hori konpentsatu dezakete energia berriztagarriak ekoizteko proiektuetan parte hartuz, baldin eta Nafarroako administrazio publikoek sustatu eta kudeatuak badira, eta eraikin bakoitzeko, 10kW-ko puntadun sistema fotovoltai-ko baten pareko energia-ekoizpena eman beharko dute.

e) Behar diren neurriak sustatzea gutxitzearen, aurrezpenaren eta efizientzia energetikoaren arloan, 2030eko energiaren azken kontsumoa joerazko baina % 39,5 txikiagoa izateko gutxienez, hori guztia energiaren arloko estatuko oinarritzko araudien esparruan.

3. Birgaitzen diren eraikin publikoek, Etxegin-tzaren Kode Teknikoak zehazten duenaren arabera, gutxienez, 'B' kalifikazio energetikoa lortzeko behar diren lanak egin beharko dituzte, salbu eta ondare-eraikinek, ezin badute kalifikazio hori lortu beren ondare-balioari kalterik egin gabe.

4. 2030ko urtarrilaren 1etik aurrera, eta hiri errentamenduen gaian indarra duen legedian ezartzen dena galarazi gabe, administrazio publikoek eta haiei lotutako organismo publikoek beren erabilerarako alokatzen dituzten higiezin guztiak izan beharko dute, Etxegintzaren Kode Teknikoak 2030ean indarra duen bertsioaren arabera, energia-kontsumo ia nuluko eraikinen kalifikazioa. Kalifikazio hori ez duten eraikinetan dauden higiezin indarreko alokairu-kontratuak ezin izanen dira luzatu 2030etik harat. Betebehar horretatik salbuetsita geratzen dira: Betebehar horretatik salbuetsita geratzen dira:

a) Energia-kontsumo ia nuluko higiezinik alokairuan hartzeko modurik ez dagoen herrietako higiezin alokairuak.

b) Azalera 60 m² baino txikiagoa duten lokalen alokairuak.

c) Behin-behineko alokairuak, esate baterako, eraikin bat birgaitu edo eraiki bitarteko birkokapenak, edo bestelako arrazoiren batek eragindakoak, gehienez bi urtez.

5. 2025etik aurrera, Foru Komunitateko Administrazioak, toki erakundeek eta haien organismo publikoek kontsumitzen duten energia elektrikoaren erdiak izan beharko du A sailkapeneko ziurtagiria, jatorria, osotara berriztagarrietan duela dioena, eta 2030etik aurrera, berriz, kontsumitutako energia elektriko guztiak berriztagarria izan beharko du osotara (A sailkapena). Energia elektriko horretatik % 25 autoekoiztua izanen da, eta modu horretan herritarrek eta energia komunitateek ekoizpenean parte hartzeko aukera izanen dute, gutxienez urteko ekoizpenaren % 51n.

79. artikulua. Erabilera orokorreko ibilgailu elektrikoaren karga puntuak.

1. Nafarroako administrazio publikoek ibilgailu elektrikoak kargatzeko puntuen sarea planifikatu eta ezarriko dute; sarea egokia eta nahikoa izanen da lurralde osoan foru lege honen helburuak betetzeko.

Horretarako, bi urteko epean, eskumeneko departamentuak gai honetako premiak beteko dituzten karga puntu nahikoak diseinatuko ditu Nafarroako errepide sarean.

500 biztanle baino gehiagoko toki entitate guztiek, bi urteko epean, beren udalerrian izan beharko dute 22 kW edo gehiagoko karga puntu bat, gutxienez, automobilak eta ibilgailu komertzialak kargatzeko, eta 7,4 kW edo gehiagoko beste karga puntu bat ziklomotorrak, bizikleta elektrikoak eta mugikortasun pertsonaleko beste ibilgailu batzuk kargatzeko.

Prozedura publiko baten bidez instalatuko dira, norgehiagoka librea eta eskaintzen arteko lehia bermatuta. Irisgarritasun unibertsal eta librea egonen da haiek erabiltzeko. Eta operadore adjudikaziodunak bermatuko du haien mantentzea.

Nafarroako toki-entitateek lehenetsunez bermatuko dituzte artikuluko honetako aginduak betetzeko beharrezkoak diren instalazioak paratzeko lurzoru publikoak.

Nafarroako Gobernuak urtero aurrekontu partida bat gaituko du, egotzi ezin zaizkien arrazoiengatik artikuluko honetako betebeharrak bete ezin dituzten herrietan instalazio hori finantzatzeko.

2. Bi urteko epean, administrazio publikoek eta haiei lotutako organismo publikoek erabilera orokorreko karga puntu bat izan beharko dute gutxienez, 10 ibilgailu baino gehiago dituzten zerbitzu publikoen azpiegiturretan.

3. 2025eko urtarrilaren 1a baino lehen, erabilera publikoko aparkaleku guztiek, publikoak nahiz pribatuak izan, ibilgailu elektrikoak kargatzeko puntu bat izan beharko dute gutxienez, 40 aparkaleku-plazako, eta erabilera horretarako bakarrik gordetzen ahalko da benetako eskaeraren arabera.

4. 2025eko urtarrilaren 1a baino lehen, kamioietarako erabilera publikoko aparkaleku guztiek, publikoak nahiz pribatuak izan, 100 aparkaleku-plaza baino gehiagokoak, karga puntu elektriko bat duen aparkaleku-plaza bat izan beharko dute gutxienez, aparkalekuko 10 tokiko, hozkailu erdi-toia funtzionatzen mantentzeko, eta erabilera horretarako bakarrik gordetzen ahalko da benetako eskaeraren arabera.

5. Nafarroako Gobernuak abian jarriko ditu laguntza eta sustapen neurriak, erakunde publiko eta pribatuek erabilera orokorreko karga puntuen azpiegiturak ezar ditzaten. Horietako bat izanen da jendeari oro har iragarri eta ikusgai jartzea hornidura elektrikoaren sailkapen energetikoa ibilgailu elektrikoetarako Nafarroako karga puntu guztietan.

6. Nafarroako edozein administrazio publikok sustatutako karga puntuak direnean, azpiegitura horren energia elektrikoaren hornidurak A sailkapena izan beharko du eta jatorria, osotara, energia berriztagarrietan izatearen ziurtagiria.

II. KAPITULUA

Mugikortasun jasangarria Administrazioan

80. artikulua. Modu jasangarrien eta erregai alternatiboen erabilera administrazioaren ibilgailuetan.

1. Foru lege honek indarra hartu eta urtebeteko epean Nafarroako Foru Komunitateko sektore publikoko erakundeek erosten dituzten ibilgailu arin guztiek (M1, M2, N1 eta N2) edo erakunde horiekin izenpetutako kontratu publikoetan erabiltzen direnek zero isurketakoak edo karbono isurketa neutralekoak izan beharko dute, baldin eta eskakizun teknikoak edo erabilerakoak betetzen ahal badira teknologia erabilgarriarekin.

2. Administrazio publikoen eta haiei lotutako organismo publikoen titularitateko eraikin berriek, aparkalekuko plaza bat gutxienez atxikia badute, ibilgailu elektrikoetarako karga puntuak izan beharko dituzte, eta orobat, bizikletak eta antzekoak erabiltzeko eta aparkatzeko erraztasunak emateko tokiak beharko dituzte.

3. Urtebeteko epean, garajea edo aparkatzeko guneak dituzten administrazioaren eraikinek aparkaleku seguruak izan beharko dituzte bizikletentzat eta antzekoentzat.

4. Foru lege honek indarra hartu eta bi urteko epean, 25 langile edo gehiagoko administrazio publikoek eta haiei lotutako organismo publikoek lanera joateko eta lanak eragindako joan-etorrietarako mugikortasun-planak prestatu beharko dituzte. Haietan sustatuko dituzte langileen artean oinezko joan-etorriak, bizikleta eta antzekoen erabilera, garraio partekatua eta garraio kolektiboa autobusean edo garraio publikorako bonuak, eta minimizatuko ibilgailu motordunetan egiten diren joan-etorriak.

5. Urtebeteko epean, Nafarroako Gobernuak eta toki entitateek telelanerako plan bat prestatu behar dute administrazio publikoetarako, eta behar diren legeria-aldaketak proposatuko dituzte lanpostuan etengabe nahitaez egon behar ez duten langileek etxetik lan egin ahal izan dezaten.

VI. TITULUA

Ikuskapena, jarraipena eta zehapen araubidea

I. KAPITULUA

Ikuskapena eta jarraipena

81. artikulua. Kontrola eta ikuskapena.

1. Nafarroako administrazio publikoek, bakoitzari dagozkion eskumenen esparruan, foru lege honetan ezarritakoa betetzen dela zainduko dute, aplikatzen den lurralde, jarduera, eraikin, ibilgailu eta instalazioetan.

2. Ingurumenaren eta energiaren arloko eskumenak dituzten departamentuek beteko dituzte ikuskapenaren eginkizunak foru lege honetan ezartzen den moduan.

3. Ikuskaritza zereginak hauek izanen dira, besteak beste: in situ bisitak, isurketak neurtzea, barne txostenak eta jarraipen agiriak egiaztatzea, autokontrolak egiaztatzea, erabilitako teknikak frogatzea, eta neurriak araudira egokitzen diren edo ez zehaztea.

82. artikulua. Ikuskapen-jarduketaren helburuak.

1. Ingurumenaren arloan eskuduna den departamentuaren ikuskaritza zerbitzuei dagokie honakoak egitea:

a) Administrazio publikoen, enpresen eta herritarren jarduketa bideratzea klima-politiken helburuak lortzera.

b) Aholkularitza ematea lege honetan eta berau garatzen duen araudian ezarritako betebeharr juridikoak betetzeko.

c) Ingurumen arloan indarrean dagoen legeria betetzen dela kontrolatu eta egiaztatzea.

d) Kautelazko neurriak ezartzea eta zehapen prozedurak hastea ahalbidetzen duten jarduketak formalizatzea.

2. Baimena duten kontrol erakundeei dagokie b) eta c) letretan aipatutako eskudantziak egikaritzea indarreko legeriaren terminoetan.

3. Ikuskapen batean ondorioztatzen bada posible dela beste organo edo administrazio publiko batzuen zehapen eskumenei eragiten ahal dieten arau-hausteak egotea, ingurumen arloko departamentu eskudunak egindako aktak jakinaraziko dizkie, eta, hala dagokionean, baita eskuragarri dituen txosten osagarriak ere.

83. artikulua. Ikuskapen-zerbitzu publikoak.

1. Funtzio publikoaren araudiaren arabera, horretarako behar bezala gaituta dauden funtzionarioek osatzen dute ingurumenaren arloan eskumena duen departamentuko ikuskaritza zerbitzua. Ikuskaritza funtzioa gauzatzen duten langileek agintaritzaren izaera izanen dute.

2. Ikuskaritza lanak gauzatzen dituztenek, besteak beste honako ahalak egikaritzen ahalko dituzte:

a) Etxebizitzak ez diren eta energia kontsumitzaile edo sortzaile diren higiezin, establezimendu edo instalazioetara sartzea.

b) Arrazoituz eskatzea establezimenduaren edo instalazioaren titularra, arduraduna edo ordezkaria eta ekipoen eta gailuen instalazioan, mantentzean edo kontrolean parte hartu duten

langile teknikoak Administrazioaren bulegoetan agertu beharra.

c) Ikuskaritza funtzioak betetzeko beharrezkoa den dokumentazioa eta informazioa aurkezteko eskatzea.

d) Aplikatu beharreko araudia betetzen dela egiaztatzeko ikerketa eginbideak, funtzionamendu kontrolak edo probak egitea.

3. Artikulu honetako 1. apartatuan aipatzen diren langileak behar bezala identifikatuko dira, sekretu profesionala gordeko dute eta ikuskaritza jarduketaren konfidentzialtasuna errespetatuko dute.

84. artikulua. Efizientzia energetikoko ikuskapenak.

1. Efizientzia energetikoaren betekizunak betetzen direla egiaztatzeko, energia arloan eskuduna den departamentuak energia kontsumitzen edo sortzen duten instalazioen hasierako eta aldizkako ikuskapenak planifikatuko ditu estatu erregelamenduan edo foru erregelamendu espezifikoan ezarritako terminoetan.

2. Ikuskapenetan idatziz jasoko dira instalazioaren sailkapen eta kalifikazioarekin lotuta indarrean dagoen araudiaren betetze maila.

85. artikulua. Laguntza eman beharra.

Foru lege honetan xedatzen denak ukitzen dituen erakunde eta pertsonak, behar duten laguntza eman behar diete ikuskapena egiten duten langileei, eta erraztu behar diete zeinahi azterketa, kontrol, eta beharrezko informazio-bilketa egitea, haien eginkizuna bete dezaten; eta horretarako:

a) Ikuskapena egiten duten langileei kontrolatu beharreko finka, instalazio, areto eta ibilgailu gutzietarako sarbide egoki eta segurua erraztu behar diete.

b) Ingurumenaren eta energia-trantsizioaren arloko legedia betetzen dela egiaztatzeko beharrezkoa den informazio eta dokumentazio guztia eman behar diete.

II. KAPITULUA Zehapen araubidea

86. artikulua. Zehatzeko ahalmena egikaritzea.

1. Artikulu hau aplikagarria izanen da, soilik, portaera arau-hausleak, kasu bakoitzari, dagokion gaiaren arabera, aplikatu beharreko legedia sektorialaren bidez ezin direnean zigortu.

2. Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuko organoei dagokie zehapen ahalmena, foru lege honekin bat, foru lege honetan ezarritako betebeharrak juridikoen arau-haustea dakarten ekintzak edo ez-egiteen gainean.

87. artikulua. Pertsona erantzuleak.

1. Foru lege honetan aurreikusitako arau-hausteen erantzuleak izanen dira horiek egiten dituztenak, ekintzaz nahiz ez-egiteaz.

2. Prozeduraren ikuskapen edo instrukzio organoak eskatzen ahalko die arau-haustea ekarri duten jokabideen erantzuleei, zehapen espediente hasi aurretik edo bitartean, urratutako araudia betetzeko neurri zuzentzaile egokiak har ditzatela behar bestekoa izanen den epean, hilabetekoan gutxienez.

3. Aurreko apartatuan aipatzen den epea iragaten bada eskaera egin zaionak zuzendu gabe irregulartasuna edo modu egokian justifikatu gabe ezinezkoa duela foru lege honek ezarritako betebeharrak betetzea, zehapen espedienteari hasiera edo jarraipena ematen ahalko zaio.

88. artikulua. Arau-haustekak.

Foru lege honen ondorioetarako, eta legedi sektorialak xedatzen duena galarazi gabe, honakoak arau-hauste administratiboak izanen dira:

1. Oso astunak:

a) Ez betetzea energia eta karbono aztarna murrizteko planetan ezarritako helburuak, berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketakoak, isurketa horiek baimendutako adierazlea baino % 100 handiagoak badira.

b) Baimendutako kontrol erakundeek egindako ikuskapenek, probek edo entseguek nahita osatu gabe edo emaitza faltsu eta okerrekin adierazten badituzte klima-aldaketaren arloko beren funtzioak betetzean egiaztatutako egitateak.

c) Subjektu pribatuek, foru lege honen arabera, egin edo aurkeztu behar dituzten ziurtagiri, txosten, akta, oroitidazki, proiektu tekniko edo beste edozein dokumentu ematea, haien edukiak, nahitara, errealitatea islatzen ez duenean, edo datu faltsuak jasotzen dituztenean.

d) Arau-hauste astunak behin eta berriz egitea, horiek egin aurreko bost urteetan zigortuak izan direnean.

2. Astunak:

a) Ez betetzea energia eta karbono aztarna murrizteko planetan ezarritako helburuak, energia kontsumoak eta berotegi-efektuko gasen isurketen

murrizketakoak, isurketa horiek baimendutako adierazlea baino % 50 handiagoak badira.

b) Sistema elektrikoaren edo erregai fosilen operadoreek energia kontsumoei buruzko informazioa ez ematea edo informazioa eskuratzea oztopatzea eta banaketa sareen konexioari eta ebakuazio gaitasunari buruzko informazioa falta izatea (horien trazadura, kokapena eta eraldaketa eta tratamendu zentroen ezaugarriak barne), foru lege honen eskakizunen arabera.

c) Instalazioetara sartzea edo informazio eta zaintza zereginak egitea ukatzea ikuskapen-zerbitzu publikoei edo baimendutako kontrol-organismoei, foru lege honek edo honen erregelamendu bidezko garapenak ematen dizkieten eginkizunak galarazten edo eragozten direnean eta datuak ematea ukatzea.

d) Arau-hauste astuna izanen da mugikortasuna sortzen duten zentro handiek foru lege honen 47. artikuluan beren langile, bezero eta erabiltzaileentzat ezarritako mugikortasun plan jasagarrien betebeharrak ez betetzea.

e) Foru lege honek eta berau garatzen duten erregelamenduzko arauak zehaztutako betebeharrak ez betetzea energia berriztagarrien eta energia efizientziaren arloetan eraikinak eraiki eta birgaitzeari dagokionez.

f) Energia zaurgarritasun egoeran dauden kontsumitzaileei oinarritzko energia hornidurak moztea, foru lege honen 68.3 artikuluan ezarritakoa urratuz.

g) Arau-hauste arinak behin eta berriz egitea, horiek egin aurreko bost urteetan zigortuak izan direnean.

3. Arinak:

a) Ez betetzea energia eta karbono aztarna murrizteko planetan ezarritako helburuak, energia kontsumoak eta berotegi-efektuko gasen isurketen murrizketakoak, isurketa horiek baimendutako adierazlea baino % 50 handiagoak ez badira eta erantzuleak jaso baldin badu aurretik ikuskapeneko zerbitzu publikoen ohartarazpena.

b) Ez betetzea karbono aztarnaren kalkuluak, energia eta karbono aztarna murrizteko planak eta haien jarraipena, agintaritzak eskudunek zehaztu bezala, aurkezteko betebeharra.

c) Apainketa, publizitate edo merkataritzako argiteria piztuta izatea fluxu murriztuko ordutegian.

d) Auditoretza energetikoak eta jarduketak energetikoaren planak ez aurkezteak, foru lege honetan ezartzen diren moduan eta epeetan.

e) Laguntza ez ematea funtsezko datuak aurkezterakoan Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren estatistikaren eginkizuna betetzeko eskumena duten erakundeei.

f) Ikuskapen zerbitzu publikoei laguntza ez ematea eta administrazio publikoek eskatutako informazioa emateari uko egitea, arau-hauste astuna ez denean.

g) Administrazio publikoek ez betetzea 78.4 artikuluan ezarritako betebeharra, hau da, ia kontsumo hutsalik ez duten higiezinak alokatzea foru lege honetan ezarritako epean.

h) Foru lege honetan edo haren garapenerako arauetan ezarritako beste edozein eskakizun, betebeharrak edo debeku ez betetzea, arau-hauste astuna edo oso astuna ez denean.

89. artikulua. Zehapenak.

1. Foru lege honetan aurreikusten diren arau-hausteak egiteagatik, honako zehapen hauetako bat ezarriko da:

a) Arau-hauste oso astunak, 250.001etik 2.500.000 eurora bitarteko isuna.

b) Arau-hauste astunak: 25.001etik 250000 eurora bitarteko isuna.

c) Arau-hauste arinak: 600etik 25.000 eurora bitarteko isuna.

2. Halaber, egintzen ezaugarrien arabera, edo energia-trantsizioarako eta klima-aldaketaren aurkako borrokarako jarduketak gauzatzean izan dezaketen eraginagatik, isunaz gain, honako zehapen hauetako bat ezartzen ahalko da:

a) Energia ekoizten duen edo berotegi-efektuko gasen isurketak eragiten dituen jardueraren edo instalazioaren behin betiko itxiera, hiru urtez gehienez, arau-hauste oso astunaren kasuan, eta urte bat gehienez, gainerako kasuetan.

b) Ibilgailuak edo makineria geldiaraztea, gehienez urte betez.

c) Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren dirulaguntza edo laguntza publikoak hartzeko eskubidea kentzea urte bat eta hiru urte bitarteko epe batez.

d) Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratzea arau-hauslearen identitatea eta ezarritako zehapena.

3. Zehapenen mailaketa Sektore Publikoaren Araubide Juridikoari buruzko urriaren 1eko 40/2015 Legearen 29. artikuluan xedatutakoarekin bat egiten da.

4. Artikulu honetan aurreikusitako isunak jar-tzeak berez zehapenari dagokion helburu preben-tiborako bide ematen ez badu, arrazoi aski bada-go, eta arau-hauslearen gaitasun ekonomikoa kontuan hartuta, honako zehapen hauek ezartzen ahalko dira:

a) Arau-hauste oso astunetan, subjektuaren azken ekitaldi ekonomikoan izandako negozio-bolumenaren %10erainoko isuna.

b) Arau-hauste astunetan, subjektuaren azken ekitaldi ekonomikoan izandako negozio-bolumenaren % 5erainoko isuna.

5. Foru lege honetan aurreikusitako arau-haus-teengatik ezartzen diren zehapenek murrizketa izaten ahalko dute, Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioari eta foru-sektore publiko instituzio-nalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean ezarritakoarekin bat.

6. 88.1 a), 88.2 a) eta 88.3 a) artikuluetako arau-hausteen kasuan, zehapena ordaintzeak ez du salbuesten isurketak murrizteko betebeharretik.

90. artikulua. Arau-hausteen eta zehapenen preskripzioa.

1. Arau-hauste oso astunek bost urtera preskri-batuko dute, astunek hiru urtera eta arinek urtebe-tera; arau-hauste oso astunengatik ezarritako zehapenek bost urtera preskribatuko dute, arau-hauste astunengatik ezarritakoek hiru urtera eta arau-hauste arinengatik ezarritakoek urtebetera.

2. Arau-hausteen preskribatze-epea zenbatzen hasiko da arau-haustea egin den egunetik aurrera.

3. Arau-hauste jarraituak egiten direnean, pres-kripzio-epea jarduera bukatzen denetik edo arau-haustearen azken egitetik aurrera zenbatzen hasi-ko da. Arau-hausteak iraunkorrak direnean, epea legez kontrako egoera ezabatzen den egunean zenbatzen hasiko da. Arau-haustearen egitate edo jarduerak ezezagunak direnean kanpoko zeinurik ez dutelako, epe hori zeinuok azaltzen direnetik aurrera zenbatzen hasiko da.

4. Arau-hausteen eta zehapenen preskripzioari dagozkion gainerako gaietan, Sektore Publikoaren Araubide Juridikoari buruzko urriaren 1eko 40/2015 Legean xedatutakoak aginduko du.

91. artikulua. Ordezko ingurumen-prestazioa.

Behin zehapen prozedura hasita, ustezko erantzuleak diren pertsona juridikoek aukera izan-en dute, isun gisako zehapenaren orde, inguru-menari onura ekarriko dien ingurumen arloko lehengoratzeko, kontserbazio edo hobekuntza zerbi-tzu bat egitea eskatzeko, zehapena jartzeko esku-

mena duen organoak ezartzen dituen baldintza eta moduekin. Zehapenaren ebazpena jakinarazi ondoren ere, bidezko izanen da isun gisako zeha-penaren orde, ingurumen-prestazio bat eskatzea hilabeteko epean.

92. artikulua. Zehapenen atxikipena klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren arloan.

Foru lege hau aplikatzearen ondorioz egiten diren arau-hausteengatik jasotzen diren isunak Nafarroako Aurrekontu Orokorretako "Nafarroako Klima Funtsa. Klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren arloko zehapenak" izeneko partidari edo baliokidean sartuko dira. Gobernantza klima-aldaketaren eta energia-trantsizioaren arloan: Ondorio horietarako zenbatuko dira bai ingurumenaren arloko eskumena duten organoek borondatezko epean jasotako diru-kopuruak bai ezarritako zeha-penen ondorioz diru-bilketarako organoek epe exekutiboan jasotakoak.

93. artikulua. Zehapen prozedura.

1. Ingurumenaren eta energia-trantsizioaren arloko arau-hausteak egiteagatik zehapenak eza-rriko dira dagokien prozedura instruitu ondoren eta bat etorrita Nafarroako Foru Komunitateko Admi-nistrazioari eta foru-sektore publiko instituzionalari buruzko martxoaren 11ko 11/2019 Foru Legean, Administrazio Publikoaren Administrazio Prozedura Erkideari buruzko urriaren 1eko 39/2015 Legean eta Sektore Publikoaren Araubide Juridikoari buruzko urriaren 1eko 40/2015 Legean xedatuta-koarekin.

2. Zehapen prozeduran ebazpen espresa eman eta jakinarazteko epea, gehienez, sei hila-beteko izanen da espedientea irekitzeko ebaz-pen administratiboa ematen den egunetik hasita.

3. Ebazteko eskumena duen organoak erabakitzen ahalko du, ebazpen administratibo arrazoituaren bidez eta behar bezala justifikatuta-ko arrazoi batengatik, aplikatzeko den gehieneko epearen luzapena, gehienez ere sei hilabetekoa.

94. artikulua. Organo eskudunak.

Ingurumen arloko eskumenak dituen zuzendaritza nagusiaren titularrak ebatziko ditu zehapen prozedurak arau-hauste arinak edo astu-nak direnean, eta ingurumenaren arloko eskume-na duen departamentuaren titularrak, berriz, arau-hauste oso astunen kasuan. Nolanahi ere, 200.000 eurotik gorako isuna atxikia duten arau-hauste oso astunak direnean, ebazteko eskumena Nafarroako Gobernuarena izanen da.

Lehen xedapen gehigarria. Ebaluazioa.

Nafarroako Gobernuak lau urtean behin egingen du foru lege honen garapenari buruzko ebaluazio txosten bat, zeina klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren Batzordera eta klima-aldaketaren eta Energia Trantsizioaren arloko politikari buruzko Gizarte Kontseilura igorriko baita, eztabaidatu eta baloratu dezaten, eta ondoren Nafarroako Parlamentura.

Bigarren xedapen gehigarria. Baliabideak jartzea.

Nafarroako Gobernuak toki erakundeek eta herritarren eskura jarriko du foru lege honetan aurreikusitako helburuak behar bezala betetzen direla bermatzeko aholkularitza zerbitzu bat eta behar adinako bitarteko ekonomikoak.

Hirugarren xedapen gehigarria. Nafarroan diren zentral termikoen trantsizioa, itxiera edo ordezkapena.

Nazioarteko itunetan eta estatuko oinarrizko araudian isurketak murrizteko ezarri diren helburrekin bat, Nafarroako Gobernuak, bere eskumeneren baitan, Nafarroako Foru Komunitatean dauden zentral termikoen trantsizio, itxiera edo ordezkapenerako irizpideak, prozedurak eta epeak ezarriko ditu.

Laugarren xedapen gehigarria. Oinarrizko baliabideak diren energia eta ura eskuragarri izateko bermea.

1. Nafarroako Gobernuak eta, hala badagokie, tokiko erakunde eskudunek, beren eskumeneren eremuan eta biztanleria osoak zenbait oinarrizko baliabideren gutxienezko nahitaezko kontsumoa eskuragarri duela bermatzeko, behar diren prestazio mekanismoak sustatuko dituzte energia elektrikoaren, motorrentzat ez diren erregaien eta uraren hornidurari dagokionez.

2. Lehen apartatuarekin bat, behar diren prestazio mekanismoak diseinatuko dira pobrezia eta gizarte bazterketa arriskuan dagoen biztanleriak energia elektrikoaren, motorrentzat ez diren erregaien eta uraren gutxienezko eta ezinbesteko hornidurak izan ditzan.

3. Gizarte eskubideen, energiaren eta uraren arloetan eskudunak diren departamentuek eta, hala badagokio, toki erakundeek pobrezia eta gizarte bazterketa egoeran dauden biztanleen gutxienezko ezinbesteko hornidura bermatzeko energia eta ur kontsumo minimoak ezartzeko baldintzak eta metodologia definitu beharko dituzte.

Bosgarren xedapen gehigarria. Baliabide zuzkidura.

Nafarroako administrazio publikoek, beren eskumeneren arabera, behar diren giza baliabideak eta baliabide materialak lortuko dituzte foru lege honen helburuak betetzen direla bermatzeko.

Seigarren xedapen gehigarria. Lurralde, sektore eta udal hirigintza plangintza.

Foru lege hau indarrean sartzen denetik aurrera, zortzi urteko epea egonen da foru lege honetan aipatutako lurralde-plan, plan gidari sektorial eta antolamendu-plan orokor guztiak berrikusiak izan daitezten klima-arriskuak gutxitzearen eta karbonoan neutroa den lurralde bateranzko trantsizioaren ikuspegitik.

Zazpigarren xedapen gehigarria. Klima Aldaketaren eta Energia Trantsizioaren arloko politikarako Gizarte Kontseilua eratzea.

Nafarroako Gobernuak foru lege hau onetsi eta urtebeteko epean onetsiko du foru lege honetako 8. artikuluan Klima Aldaketaren eta Energia Trantsizioaren arloko politikarako Gizarte Kontseilua sortzeko aurreikusitako den foru dekretua. Horrela, indarrean jarri eta hamabost hilabete igaro aurretik gizarte partaidetzako organo hori sortuko da.

Zortzigarren xedapen gehigarria. Ibilgailu elektrikoak kargatzeko puntuak instalatzeko baimen eskaria eta puntu horietarako sarbide publikoa.

1. Ibilgailu elektrikoaren karga puntuen instalazioa eta ezarpen jarduera erantzukizunpeko adierazpenaren araubidearen menpe dago.

2. Udal lizentzia duen jarduera baten arloan ibilgailu elektrikoak kargatzeko puntu bat instalatzen denean ez da beharrezkoa lizentzia berria eskuratzea, baina dagokion udalari funtsezkoa ez den aldaketaren nahitaezko jakinarazpena egingen zaio.

Bederatzigarren xedapen gehigarria. Energia kudeatzaileen prestakuntza.

Energia arloan eskuduna den departamentuak Nafarroako Administrazio Publikoaren Institutuarekin bat sustatuko ditu foru lege honen 77 artikuluan araututako energia kudeatzaileen zeregin propioak egikaritzeko prestakuntza neurri espezifikoak.

Hamargarren xedapen gehigarria. Gobernuaren maila estatuan eta European.

Nafarroako Gobernuak parte hartzen duen estatuko, Europako edo nazioarteko partaidetza edo kontsulta organo edo prozesuetan duen mai-

lak kontuan hartuko ditu foru lege honen printzipioak eta Nafarroak klima-aldaketarekiko duen zaurgarritasuna.

Hamaikagarren xedapen gehigarria. Administrazio kontratazioari buruzko xedapenak.

Kontratu Publikoei buruzko apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legean ezarritakoarekin bat, kontratazio publiko guztietan ingurumenari eta jasangarritasun energetikoari buruzko irizpide transbertsal eta nahitaezkoak jasoko dira, kontratuaren xedarekin zerikusia daukatenean. Irizpide horiek objektiboak izanen dira, kontratazio publikoa oinarritzen duten printzipioak errespetatuko dituzte, eta, esleitzen zaien haztapenarekin batera, dagokion baldintza-agirian jaso beharko dira.

Horretarako, Nafarroako administrazio publikoen eta foru sektore publikoko organismo eta erakundeen multzoaren kontratazioak, Kontratu Publikoei buruzko apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legearen 60. eta 61. artikuluekin bat, kontratazioetako baldintza-agirietako betekizun tekniko berezi gisa jasoko ditu isurketen eta karbono aztarnaren murrizketarako irizpideak, berariaz direnak klima-aldaketaren aurka borrokatzeko. Ondorio horretarako, foru lege hau indarrean jaritzen denetik urtebeteko epean, ogasunaren arloan eskuduna den departamentuak ingurumen arloan eskuduna den departamentuarekin prestazio katalogo bat sortuko du. Kontratazioan kontuan hartuko dira apartatu honetan aipatutako klima-aldaketaren aurkako irizpideak eta isurketak eta karbono aztarna murrizteko irizpideak identifikatuko dira, elikadura jasangarri eta osasuntsuarekin lotutakoak barne. Edonola ere, Kontratu Publikoei buruzko apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legearen 66. artikuluan ezarritakoarekin bat, kontratazio organoek behar diren neurriak ezarriko dituzte bermatzeko kontratuak egikaritzean kontratistek ingurumen arloko betebeharrak betetzen dituztela.

2. Nafarroako administrazio publikoek eta haien menpeko sektore publikoko erakundeek Kontratu Publikoei buruzko apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legearen 64. artikuluan xedatutakoa betez, proiektuak, obra kontratuak edo emakidak idazteko lizitazioetan, bestelako adjudikazio irizpideen artean honako hauetako bat gehituko dute:

a) Lizitatzen diren eraikinen energia kalifikazioa handienaren betekizunak.

b) Energia aurrezpena eta efizientzia, eraikinetan isolamendu termiko handia, energia berrizgarriak eta instalazioen emisio baxuak ahalbidetzen dituztenak.

c) Eraikuntza jasangarriko materialak erabiltzea, horien bizi erabilgarria kontuan hartuta.

d) Berotegi-efektuko gasen isurketak eta bestelako atmosfera kutsatzaileak gutxitzeko neurriak obra publikoen eraikuntza prozesuaren askotariko faseetan.

e) Klima-aldaketara moldatzeko neurriak.

f) Hondakinen sorkuntza gutxitzea.

3. Halaber, Kontratu Publikoei buruzko apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legearen 60. eta 61. artikuluetan xedatutakoa betez, proiektuak edo obra kontratuak idazteko edo obra emakidak egiteko lizitazioetan baldintza tekniko gisa honako hauetako batzuk gehitzen ahalko dira:

a) Eraikuntzetan erabiltzen den zura modu jasangarrian kudeatutako basoetatik etortzea, haren aztarna ekologikoa kontuan hartuta.

b) Toki espezieekin basoberritzeak egiteko jarduketak, obraren edo lizitazioaren xede den zerbitzua egikaritzearen ondorioz sortutako karbono aztarna arintzeko neurri osagarri gisa.

Xedapen indargabetzaile bakarra.

1. Indarrik gabe uzten dira foru lege honetan xedatutakoari kontrajartzen zaizkion edo haren kontrakoak diren maila bereko edo apalagoko arau guztiak.

2. Honako xedapen hauek utzi dira indarrik gabe espresuki:

– 10/2005 Foru Legea, azaroaren 9koa, gaueko ingurumena babestearren argiteria antolatzeari buruzkoa.

– 199/2007 Foru Dekretua, irailaren 17koa, azaroaren 9ko 10/2005 Foru Legea garatzeko Erregelamendua onesten duena. Aipatu legea gaueko ingurumena babestearren argiteria antolatzeari buruzkoa da.

Azken xedapenetako lehena. Nafarroako Toki Ogasunei buruzko martxoaren 10eko 2/1995 Foru Legea aldatzeko epea, trakzio mekanikoko ibilgailuen gaineko udal zergari dagokionez.

Foru lege hau onetsi eta urtebeteko epean, Nafarroako Gobernuak Nafarroako Toki Ogasunei buruzko martxoaren 10eko 2/1995 Foru Legearen II. tituluko IV. kapituluaren aldaketa sustatuko du, trakzio mekanikoko ibilgailuen gaineko zerga ibilgailu horiek eragindako isurketak kontuan harturik zehaztu dadin.

Azken xedapenetako bigarrena. Hondakinei eta haien fiskalitateari buruzko ekainaren 18ko 14/2018 Foru Legea aldatzea.

Bat. 19. artikulua aldatzen da, eta testu hau izanen du aurrerantzean:

“19. artikulua. Erosketa publiko ekologikoa.

1. 2023ko ekainaren 30aren aurretik Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren kontratu publikoen erregulazioan eskumena duen departamentuak Nafarroako administrazio publikoen kontratazio publiko ekologikorako plan bat onetsiko du. Aipatu planean jasoko da kontratuetarako baldintza-agirien ereduen prestaketa, non txertatuko baitira foru lege honen xedearekin eta ekonomia zirkularerako trantsizioarekin koherenteak diren energia- eta klima-irizpideak. Kontratazio berderako plan hori Kontratu Publikoek buruzko apirilaren 13ko 2/2018 Foru Legearen aplikazio esparruan sartuta dauden erakunde guztietan aplikatu beharko da. Kontuan hartu beharko da, halaber, genero-klausulak gehitzea, kontratuak betetzean emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna sustatuko dutenak.

2. Nafarroako administrazio publikoen kontratazio publiko ekologikorako planak Europar Bata-sunaren kontratazio ekologikorako irizpideei jarraituko die, bukaerako COM (2008) 400 komunikazioan («Kontratazio publikoa ingurumen hobe baterako») eta huraxe garatzen duten gide-tan ezarritakoarekin bat. Planak, gutxienez, gai hauetako kontratuak aurreikusiko ditu: eraikinak jaso eta kudeatzea, errepideen eraikuntza eta mantentze-lanak, elektrizitate hornidura, inprimaketa-tresnak eta ordenagailuak, garbiketa produktuak eta zerbitzuak, klimatizazio sistemak eta garraioa, elikadura eta jatetxe zerbitzuak.

3. Nafarroako administrazio publikoen kontratazio publiko ekologikorako planak helburu progresiboak ezarri eta behar diren neurriak aurreikusiko ditu kontratu publikoetan bete daitezen, baldin eta kontratuen xedean, gutxienez, honako hauen erabilera sartuta badago:

a) Nekazaritzako elikagaiak, elikagai ekologikoak edo hurbilekoak erosteko helburu progresiboak ezarrita. Kontratuak betetzeko kontratazioaren baldintza orokorretan adierazi beharko dira elikagai ekologikoen eta hurbilekoen erosketen ehunekoak.

b) Zuraren erabilera herri-lanetako kontratuetan, Nafarroako Baso Ondarea babestu eta gartzeari buruzko abenduaren 31ko 13/1990 Foru Legearen 63 bis artikulua 2. apartatuan xedatutakoarekin bat.

4. Obra publikoen kontratazioan eta egikaritzean zehaztuko dira bakoitzarentzat erabili beharreko material ziurtatu eta birziklatuen ezaugarriak eta ehunekoak, obra motaren arabera. Aurkeztutako proiektuetan erabiliko diren materialen jatorriaren justifikazio agiriak atxikiko dira eta ahal den heinean karbono aztarnaren kalkuluan eta bizi zikloaren analisisian oinarrituko dira.

5. Administrazio publikoek eta haiei lotutako organismo publikoek energia kontratatzeke egiten dituzten lizitazioetan exijituko da, lehentasunez, energia guztiak jatorri berriztagarriaren ziurtapena izatea 2022ko urtarrilaren 1etik aurrera. Energia elektrikoaren kasuan, exijituko da, lehentasunez, merkaturatzaileak A etiketa izatea edo hurrengoak, enpresa elektrikoek merkaturatzaile bakoitzaren ingurumen inpaktua neurtzeko duten etiketa sistemaren arabekoak (A-G). Aipatutako lizitazioetan lehenetsiko da energia PPA kontratuen bidez kontratatzea instalaziotik 150 km baino gutxiagora dauden enpresekin, eta autokontsumoa duten hornidura kontratuak izatea”.

Bj. 27. artikulua aldatzen da, eta testu hau izanen du aurrerantzean:

“27. artikulua. Ekitaldi publikoak.

1. Ingurumenaren arloko eskumena duen Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren departamentuak ekitaldi publikoek eta jasangarritasunari buruzko erregelamendu bat onetsiko du, eta hondakinak kudeatzeko plan bat ere exijituko da.

2. Administrazio publikoek sustatutako, antolatutako edo diruz lagundutako ikuskizun publikoetan, ontziratutako edarien salmentari eta banaketari alternatibak jarri beharko zaizkie, eta, betiere, bermatu beharko da iturriko ura edateko aukera dagoela edalontzi berrerabilgarrien bidez edo ur botila berrerabilgarriak jarritz. Gainera, gordailu sistema bat ezartzen ahalko da ((SDDR eta beste batzuk) ontziak edonon botata geldi ez daitezen edo egoki kudea daitezen.

3. Egin behar diren ekitaldi publikoetan honakoak gehitu beharko dira:

a) Berotegi-efektuko gasen isurketa murrizteko ezarriko diren ekintzak edo neurriak.

b) Gune mugatuetan egiten diren ekimen publiko edo pribatuko ekitaldien karbono aztarnaren kalkulua, 2.000 lagunetik gorako edukiera badute edo egun batez 2.000tik gora lagun biltzen badi-tuzte.

Hiru. 32.2 artikuluari c) apartatua gehitzen zaio. Hona testua:

“c) Biomassetatik hartzen diren hondakinak energia sortzeko erabiltzea, Kutsaduraren Prebentzio eta Kontrol Integratuari buruzko uztailaren 1eko 16/2002 Legearen esparruan zehazten den bezala”.

Azken xedapenetako hirugarrena. Nafarroako kooperatibei buruzko abenduaren 11ko 14/2006 Foru Legea aldatzea.

69. artikulua aldatzen da, eta testu hau izanen du aurrerantzean:

“69. artikulua. Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen kooperatibak.

Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen kooperatibak dira helburutzat dutenak ondasunak edo zerbitzuak ematea bazkideen eta haien bizikideen erabilerarako eta kontsumorako. Azken hartzailearen izaera duten pertsona fisikoak eta erakunde eta antolakundeak izan daitezke kooperatiba horietako bazkideak. Kooperatiba horiek bazkideei eskaintzen edo banatzen dizkieten ondasunak edo zerbitzuak ekotzi ahalko dituzte, haien izaera espezifikoak galdu gabe. Kooperatibak bazkideei ondasunak eta zerbitzuak ematea ez da izanen ondare-eskualdatzea.

Halaber, kontsumitzaile eta erabiltzaile kooperatiba gisa eratu ahal izango dira pertsona fisikoak edo juridikoak, publikoak zein pribatuak (ETEak barne), biltzen diren entitate juridikoak, energia (berriztagarria barne) sortzen, banatzen, hornitzen, kontsumitzen, agregatzen edo biltzen parte hartzen duten udalerriak eta beste toki agintaritzak, efizientzia energetikorako zerbitzuak ematen dituztenak edo komunitate energetikoaren antzeko jarduerak edo haien osagarriak direnak egiten dituztenak, baldin eta beren helburu nagusia bazkideei edo ari diren herriari edo toki zein eskualde eremuari ingurumen-onurak eskaintzea bada”.

Azken xedapenetako laugarrena. Nafarroako Baso Ondarea babestu eta garatzeari buruzko abenduaren 31ko 13/1990 Foru Legea aldatzea.

Bat. Artikulu berri bat gehitzen da, 55 bis artikulua, eduki honekin:

“55 bis artikulua.

Zur edo egurretako aprobetxamenduak baimentzen ahalko dira, aldezturik haien berri emanda, haien bolumena ez bada 100 metro kubiko zur edo egur baino handiagoa. Ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuko zuzendaritza nagusiak emandako ebazpenaren

bidez ezarriko dira gai honetako baldintza tekniko espezifikoak”.

Bi. Artikulu berri bat gehitzen da, 55 ter artikulua, eduki honekin:

“55 ter artikulua.

Dendroenergia sortzeko produktuen mobilizazioan laguntzeko, Nafarroako Baso Ondarean sartutako mendietako zur eta egurretako baso aprobetxamenduak honako prozedura hauetako baten bidez besterenduko dira:

a) Oro har, enkante publikoaren sistema erabiliko da. Nolanahi ere, besterendu aurretik zura edo egurra tasatu beharko da, eta tasazio hori espedientean sartuko da. Enkantea hutsik geldituz gero, zilegi izanen da lotea zuzenean adjudikatzea, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuan Ekonomia eta Ogasun Departamentuak duen Kontu-hartzailetza Delegatuak adostasuna eman ondoren.

b) Era berean, egurrezko eta zurezko produktak lehiaketa bidez saltzen ahalko dira, kalitate-prezio eskaintzarik onena oinarri harturik, baldin eta prezioa ez bada besterentzea egiteko irizpide erabakigarri bakarra. Horrelakoetan, puntuazioaren % 50 gutxienez formula objektiboak aplikatuz kalkulatu beharko da, salmentaren baldintza-agiri arautzaileetan ezarriko direnak, eta haietan, irizpide bakoitzaren haztapen erlatiboa zehaztuko da. Era berean, irizpide sozialak eta ingurumenekoak ezartzen ahalko dira. Lehiaketa hutsik geldituz gero, zilegi izanen da lotea zuzenean adjudikatzea, ingurumenaren arloko eskumena duen departamentuan Ekonomia eta Ogasun Departamentuak duen Kontu-hartzailetza Delegatuak adostasuna eman ondoren.

c) Orobat, zur eta egurretako aprobetxamenduak zuzenean besterentzea erabakitzen ahalko da, aipatutako produktuen erosleak, baso biomasa barne, beste administrazio publiko bat edo organismo publiko bat denean, edo administrazio publikoen mendeko beste erakunde bat.

d) Salbuespenez, 15.000 eurora bitarteko balorazioa duten zur eta egurretako aprobetxamenduen zuzeneko besterentzea ere erabakitzen ahalko da, edo kasu hauetan:

– Presakotzat jotzen diren eta interes publikoari eragiten dioten herri-lanak edo lan pribatuak direla-eta egiten badira, eta era berean, Gobernu zentralak edo Nafarroako Gobernuak presako egoeratzat jo dituzten kasuetan.

– Basoko suteak, izurriteak eta gaitzak edo zahaiztiaren egonkortasunerako arriskuak direla-

eta mendiko produktuak premiaz erauzi behar badira.

e) Doan lagatzen ahalko dira Nafarroako Baso Ondareko eremuen erabilera edo kudeaketa, hala onura publikoko nola interes sozialeko xedeetarako”.

Azken xedapenetako bosgarrena. Nafarroako abelbideei buruzko abenduaren 15eko 19/1997 Foru Legea aldatzea.

Artikulu berri bat gehitzen da, 7 bis artikulua, eduki honekin:

“7. bis artikulua. Herri-lurren desafektazioa.

Abelbideen trazaduren sailkapena, mugaketa edo aldaketa onesten dituzten administrazio egintzek aldi berean ekarriko dute herri-lurraren desafektazioa, herri-lurrak ukitzen badituzte”.

Azken xedapenetako seigarrena. Ingurumen eragina duten jarduerak arautzen dituen abenduaren 16ko 17/2020 Foru Legearen aplikazio osagarria.

Foru lege honen 81. artikuluan eta hurrengoetan ikuskaritza jarduerarekin lotuta aurreikusitako guztirako Ingurumenean eragina duten jarduerak arautzen dituen abenduaren 16ko 17/2020 Foru Legearen “Ingurumen arloko esku-hartzea duten proiektuen, jardueren eta instalazioen ikuskaritza eta jarraipena” izeneko II. tituluan jasotako erregelamendu osagarria aplikatuko da.

Azken xedapenetako zazpigarrena. Nafarroako Gobernuari gaikuntza ematea.

1. Baimena ematen zaio Nafarroako Gobernuari foru lege hau aplikatu eta garatzeko behar diren erregelamendu-mailako xedapenak eman ditzan.

2. Horrekin batera, baimena ematen zaio Nafarroako Gobernuari foru lege honetan aurreikusitako atalaseak aldatzeko, indarreko araudira, zientzia eta teknikaren bilakaerara eta nazioarteko arauetan eta Europar Batasunaren Zuzenbideak xedatzen dena eragokitzeko xedeaz.

Azken xedapenetako zazpigarrena. Indarra hartzea.

Foru lege honek indarra hartuko du Nafarroako Aldizkari Ofizialean argitaratu eta biharamunean.

Halere, foru lege honen IV. tituluko II. kapituluaren aurreikusitako den zehapen araubideari dagozkion aurreikuspenek ondorioak izanzen dituzte foru lege honek indarra hartu eta bi urte iragan ondoren.

I. ERANSKINA

Definizioak

Karbono aztarnaren 1. maila: zuzeneko isurketak, honakoek eragindakoak:

– Eraikinetako erregai kontsumoa (gas naturala eta gasolioko galdarak)

– Giroitze/hozteko ekipoetako gas hoztaile floratuen ihesak (gas karga ekipo horietan egina)

– Ibilgailuen erregai kontsumoa

Karbono aztarnaren 2. maila: zeharkako isurketak, elektrizitatearen kontsumoak eragindakoak.

Autokontsumo partekatua: energia berriztagarriko instalazio baten ekoizpena inguruko erabil-tzaile-komunitate batek kontsumitzen duenean sortzen den egoera da; linea zuzen batez edo hurbileko sare batez egiten da konexioa.

Karbonoaren balantze neutroa: karbono isurketak eta finkapenak parekoak direnean sortzen den orekari ematen zaion izena da.

Klima-aldaketa: Lurreko klimaren aldaketa globala. Kausa naturalek eta gizakiaren jardunak eragindako aldaketa da, eta klimaren parametro guztietan gertatzen da: tenperatura, prezipitazioak, hodeiak eta abar, denbora-eskala oso desberdinetan.

Erregai alternatiboak: garraioan erregai fosil klasikoaren ordezkotako energia iturri gisa erabiltzen diren erregaiak edo energia iturriak, lagungarri izan daitezkeenak horien deskarbonizaziorako eta garraioaren sektorearen ingurumen-portaera hobetzeko. Besteak beste, hauek daude talde honetan: elektrizitatea; hidrogenoa; bioerregaiak (2009/28/EE Zuzentarauaren 2. artikuluko i) letran definitzen diren bezala); gas naturala, biometanoa barne, gas moduan (gas natural konprimatua, GNK) nahiz likidotua (gas natural likidotua, GNL).

CO₂ Isurketen Borondatezko Kontentsazioa: erakundeek eta pertsonak beren borondatez egiten duten ekarpen ekonomikoa da, isurketen zerbatespen batean oinarritua. Ekitaldi batek, mugikortasunak, energia-kontsumoek edo produktu edo zerbitzuen beste edozein erabilera dakartzan isurketak karbonoak merkatuan duen prezioarekin biderkatuta kalkulatu da.

Herritarren energia-komunitatea: borondatezko partaidetza irekirako aukera ematen duen erakunde juridiko bat da, energia eskala txikiak ekoizten aritzen dena eta energia berriztagarrien proiektuak hurbil dagoena. Erakunde horretako kide izan daitezke pertsona fisikoak eta juridikoak, publikoak nahiz pribatuak (enpresa txiki eta ertainen elkarte-

ak eta bestelako erakundeak, haien jarduera ekonomikoa merkatu elektrikoan betetzen ez badute), erakundearen gaineko benetako kontrola izanzen dutenak. Komunitate hauen helburu nagusia da ingurumen, ekonomia edo gizartearen arloko onurak lortzea beren kideei edo jarduten duten herriari, finantza errentagarritasunaren gaintik. Herritarren energia-komunitate batek partaidetza izaten ahal du energiaren sorkuntzan, barne dela iturri berriztagarrietatik heldu den energiaren sorkuntza, hala nola banaketan, horniduran, kontsumoan, agregazioan, energiaren biltegiatzean, efizientzia energetikoko zerbitzuak ematen, ibilgailu elektrikoaren karga-zerbitzuak ematen edo bestelako energia-zerbitzuak ematen, komunitateko kideentzat edo herriarentzat.

Argi-kutsadura: Gaueko iturri artifizialeetatik isurtzen den argi-fluxua, luminaria horiek instalatu diren inguruan aurreikusten diren jardueretarako beharrezkoak ez diren norantza edo hedadura-tarteetara zabaltzen denean, nahi ez diren ondorioak eragiten ditu, besteak beste zerurantz hedatzea, pertsonak eta animaliak itsutzea edo haien eremuetan bidegabe sartzea.

PPA kontratua (Power Purchase Agreement): energiaren salerosketarako epe luzeko akordio edo kontratu bat da, energia berriztagarriak garatzen dituen eragile baten eta erakunde kontsumitzaile baten artekoa.

Adierazleen aginte-etaulak: klima-aldaketarekin lotutako funtsezko parametroen eboluzioaren berri ematen duen tresna bat da.

Dendroenergia: basoetatik, zuhaitzetatik eta baso-eremuetako beste landareetatik eratortzen diren bioerregai solido, likido edo gaseoso primario edo sekundarioetatik lortzen den energia da.

Ekonomia zirkularra: Jasangarritasun maila handia lortzeko baliabideen erabilera efizientzia sustatzen duen ekonomia. Horretarako, ekodiseinua, hondakinen sorkuntzako prebentzioa eta material eta produktuen berrerabilpena, konponketa, birmanufakturazioa eta birziklapena erabiltzen ditu, eta, horrenbestez, horien balioa ahalik eta denbora luzeenean mantentzen da eta hondakinen ekoizpena eta baliabide naturalen erabilera gutxitzen dira. Modu horretan, produktu edo material baten bizi erabilgarria bukatzen denean, berriz erabiltzen ahal da eta ekonomian eta gizartearen balioa sortzen jarraitzen ahal da, hondakinak sortzea eta baliabide natural birjinak kontsumitzea saihestuz.

Ekonomia hipokarbonikoa: CO₂ isurketak nabarmen txikiagoak dituen ekonomia mota bat

da, erregai fosilen erabilera oinarritutako ekonomia-aren aldean.

Energia neto edo ia nuluko eraikinak: eraikin oso efizienteak dira, eta energia-eskaera oso apala dute, energia-iturri berriztagarriekin asetzen dena. Eraikin hauek kontsumitutako adina energia ekoizten dute. Zero energiako helburu garbiak lortzeko, eraikin hauek, lehenengo eta behin, zorrotz jaitsi behar dute energia eskaera, efizientzia energetikoko teknologiak erabiliz, eta, ondoren, energia iturri berriztagarriak erabili behar dituzte hondarrek eskaerari erantzuteko.

Isurketa lausoak: izen hori ematen zaie berotegi-efektuko gasen zenbait isurketari, hain zuzen ere, Berotegi-efektuko gasen isurketen eskubideen merkataritza araubidea arautzen duen martxoaren 9ko 1/2005 Legearen aplikazioaren esparrutik kanpo geratzen direnei.

Klima-agertokiak: klima-aldagaien bilakaeraren XXI. menderako proiektzioak dira, berotegi-efektuko gasen isurketen aurreikuspen desberdinen gainean egiten direnak. Aurreikuspen horiek zehazten dira isurketa-agertokietan, hau da, egiantzeko deskribapenak proposatuz etorkizuneko bilakaera irudikatuzko, oinarritzat hartuta hipotesi multzo koherente eta barrutik sendo bat, demografia, ekonomia, teknologia, gizarte eta ingurumen arlotako bilakaerari buruzkoa.

Gune mugatuak: ekitaldi publikoak egiteko esparru itxiak edo aire zabalean daudenak, fisikoki mugatuak obra elementuekin, hesiekin, elementu naturalekin edo beste batzuekin, sarrera bat edo gehiago dituztenak eta bertan sartzeko kontrolak.

Elektrizitatearen etiketak: amaierako bezeroei kontsumitzen duten elektrizitateaz informazio fidagarria eta homogeneoa emateko helburuarekin diseinatutako tresna bat da, formatu bateratu batean emana, edozein izanik ere energia saldu dion merkaturatzailea edo banatzailea; informazio zehatza ematen du hauei buruz:

– Kontsumitu duten elektrizitatea sortzeko erabili diren energia iturriak, xehakaturata.

– Ekoizpen horrek eragin duen ingurumen-inpaktua.

Tresna horri esker, azken bezeroak informazio osagarria lortuko du bere merkaturatzaile edo banatzaileaz, dagokionaz, gai hauei buruz: erabilitako erregai nahasketa, aurreko urtean merkaturatutako elektrizitateak sortutako ingurumen inpaktua eta, sektoreko batez bestekoarekin alderatuta, duen posizio erlatiboa; azken batean, merkatu elektrikoaren gardentasuna areagotuko da horrela.

Jatorri berriztagarriko gasen bermea: akreditazio honek ziurtatzen du gas naturalaren edo hidrogenoaren zati bat, denbora tarte zehatz batean, iturri berriztagarrietatik lortu dela.

Elektrizitatearen jatorri bermea: akreditazio honek ziurtatzen du energia elektrikoaren hainbateko kopuru bat, denbora tarte zehatz batez, iturri berriztagarrietatik eta efizientzia handiko sorkuntza partekatutik abiatuta lortu dela. Jatorri Berme-ko Sistemaren funtzionamenduaren ezaugarriak Europako eta Espainiako araudian jasota daude.

Berotegi-efektuko gasak (BEG): atmosferan dauden gasak dira, jatorria naturan dutenak edo giza jardueran, eta berotegi-efektua eragiten dutenak, eguzki-izpi infragorrien xurgapenagatik. Berotegi-efektuko gasak dira Klima Aldaketari buruzko Nazio Batuen Esparru Konbentzioaren testuinguruan halakotzat hartzen direnak: karbono dioxidoa, metanoa, oxido nitrosoa, hidrofluorokarbonoak, perfluorokarbonoak eta sufre hexafluoruroa.

Berotegi-efektuko gas fluoratuak: hidrofluorokarbonoak (HFC), perfluorokarbonoak (PFC) eta sufre hexafluoruroa (SF6) dira; definizio horretan sartzen dira, baita ere, Berotegi-efektuko zenbait gas fluoraturik buruz, 2006ko maiatzaren 17an, Europako Parlamentuak eta Kontseiluak emandako 842/2006 (EE) Erregelamenduan araututakoak, eta orobat, Ozono-geruza ahitzen duten substantziei buruz, 2009ko irailaren 16an, Europako Parlamentuak eta Kontseiluak emandako 1005/2009 (EE) Erregelamenduan arautzen diren substantziak.

Jatorri berriztagarriko gasak: osagai organiko-ko gasak dira, biomasatik abiatuta lortzen direnak, edo hidrogenoa, prozedura elektrokimikoen bitartez, betiere fabrikatzeko prozesuan energia elektriko berriztagarria erabiltzen bada.

Karbono aztarna: erakunde, ekitaldi edo jarduerari, edo produktu nahiz zerbitzu baten bizikloari lotuta sortzen diren berotegi-efektuko gasen isurketa guztien batura da. Haien neurria adierazteko CO₂ tona baliokideak erabiltzen dira.

Klima-aldaketaren inpaktuak: klima-aldaketak naturaren sistemen eta giza sistemen gainean dituen efektuak.

Azpiegitura berdea: kalitate handiko naturaguneen eta ingurune erdi-naturalen sare bat da, ingurumenari dagozkion beste hainbat osagai biltzen dituena; estrategikoki planifikatua da, eta berariaz diseinatua eta kudeatua, zerbitzu ekosistemikoen eskaintza zabal bat osatzeko eta landaguneen nahiz hiriguneen biodibertsitatea babesteko.

Mugikortasun jasangarria: ezaugarri hauek ditu: 1) Norbanakoen, enpresen eta gizartearen irispide eta garapen beharrak asetzeko aukera ematen du, segurtasunez eta giza osasunarekin eta ekosistemarekin bat eginda, eta belaunaldiekin eta haien arteko parekidetasuna sustatzen du; 2) Eskuragarria da, efizientziaz jarduten du, garrariorako aukera desberdinak eskaintzen ditu, eta ekonomia lehiakor baten eta eskualdeko garapen orekatu baten oinarriak jartzen ditu; 3) Isurketak eta hondakinak mugatzen ditu, planetak horiek xurgatzeko duen gaitasuna aintzat hartuta; baliabide berriztagarrien kontsumoa mugatzen du haien ekoizpenaren mailara edo hortik behera; baliabide ez-berriztagarriak erabiltzen ditu ordezkotzat berriztagarrien garapenaren maila berean edo hortik behera; eta espazioaren erabilera eta zaratak minimizatzen ditu.

Pobrezia energetikoa: etxe baten gaitasun falta energiaren arloko etxeko zerbitzuetan behar den maila soziala eta materiala lortzeko.

Karbono aurrekontua: isurketak murrizteko helburuak antolatzeko tresna bat da. Horren helburua da, berotegi-efektuko gasen isurketen inbentariotik abiatuta, eta etorkizunerako proiektzioak aintzat hartuta, isurketen murrizketa lortzeko helburuak banatzea, Nafarroako jarduera ekonomikoaren sektore guztiak kontuan hartuta, eta aurrekontu orokorrekin lotzea, departamentuen eskumenen arabera.

Zuhurtasun printzipioa: printzipio hori aintzat har daiteke fenomeno, produktu edo prozesu batek ondorio ustez arriskugarriak izan ditzakeenean, ebaluazio zientifiko eta objektibo baten arabera, delako ebaluazio horrek arriskua behar den ziurtasunez zehazteko aukerarik ematen ez badu, betiere Europar Batasunak emandako Komunikazioetan edo bestelako egintza juridikoetan ezarritako printzipioak aplikatuz (Zuhurtasun printzipioa baliatzeari buruz Bartzordeak emandako Komunikazioa/* COM/2000/0001 azkena */ eta ondorengoak).

Energia-zerbitzuen hornitzailea: energia-zerbitzuak ematen dituen pertsona fisikoa edo juridikoa da, edo azken bezeroaren instalazioan edo lokalean efizientzia energetikoa hobetzeko bestelako neurriak aplikatzen dituena, indarreko araudiaren arabera.

Haize-parkearen berreraikuntza: jarduketa honetan, lehendik jardunean ari den haize-parke eoliko baten potentzia instalatua handitu gabe, instalazioen zati bat aldatzeko edo berritzeko zenbait eragiketa egiten dira, haize-parkearen segur-

tasun-baldintzak eta efizientzia bermatuz eta areagotuz.

Birgaikuntza: eraikinak eta instalazioak birgaitu edo berritzea, haien efizientzia energetikoa hobetzeko eta energia berriztagarriez hornitzeko, berotegi-efektuko gasen isurketak moteltzeko asmoz.

Haize-parke bat berrindartzea: lehendik lanean ari den haize-parke baten potentzia instalatua handitzea da; horretarako, instalatutako haize-sorgailu guztiak edo haietako batzuk kentzen dira, eta haien ordeztatuak dira banakako potentzia handiagoa duten sorgailuak.

Erresilientzia (lurralde erresilientea): giza sistemek inguruko aldaketan aurrean egokitzeko duten gaitasuna da. Gizarteari, haren jarduerari, haren azpiegiturari eta haren kulturei dagokionez, eta klima aldaketaren kasuan, hain zuzen ere, gizakiaren jarduerak berak eragindako aldaketak dira.

Garraio Sistema Publiko Integratua (GSPI): gizarteak dituen erroketari aurre egiteko konponbideak, naturaren inspirazioa eta babesa bilatzen dutenak; errentagarriak dira, eta aldi berean onuragarriak ingurumen, gizarte eta ekonomiaren ikuspegitik, eta erresilientzia areagotzen laguntzen dute.

Naturan oinarritutako konponbideak (NoK): kontzeptu honen baitan jasotzen dira gizartearen hainbat erroketari konponbidea emateko, ekosistemen eta haiek eskaintzen dituzten zerbitzuen gainean oinarrituta proposatzen diren ekintza guztiak, besteak beste, klima-aldaketaren, elikadura-segurtasunaren eta hondamendi-arriskuen aurrean.

Karbono-hustubideak: karbono dioxidoa atmosferatik erauzi eta lurzoruan, basoetan edo itsasoan atxikitzen duten sistemak edo prozesuak dira. Kiotoko Protokoloan karbono-hustubidetza jotzen dira lurra erabiltzeko hainbat jarduerak, lurra erabilera-aldaketa eta basogintza (LULUCF ingelesezko siglak).

Garraio publikoa: garraio publikoa dela ulertzen da uztailaren 30eko 16/1987 Legean definitutakoa. 2009-12-27an finkatu zen definizioa, Lurreko Garraioen Ordenamendua onartu zenean, 62. artikuluan esaten baitzuen: garraio publikoak dira hirugarrenen kontura egiten direnak, ordainsari ekonomikoa ordainduta.

Zero isurketako ibilgailua: ibilgailu motordunen isurketa kutsagarriak ia erabat deuseztatzeko helburuz aplikagarria den araudian ezarritako estandarrak betetzen dituen ibilgailua da.

Ibilgailu partekatua: lurreko ibilgailu motorduna, gidari batek eta bidaiari batek edo gehiago batera erabiltzen dutena kosturik gabe, kenduta ibilgailu pribatu batean egindako bidaiak batek atxikiak dituen gastuak partekatzea, gidariak bere kontura egiten duen lekualdatze batean. Helburu horrekin bitartekaritza lanak egiten dituzten enpresek kostu bidez egin dezakete.

Ibilgailu elektrikoa: ibilgailu motorduna, bulkada-unitatean gutxienez mekanismo elektriko ez-periferiko bat duena, energia-bihurgailu gisa funtzionatzen duena eta energia biltegitratzeko sistema kargagarri batez hornitua, kanpotik kargatu daitekeena.

Ibilgailu garbia: ibilgailu motordunen isurketa kutsagarriak nabarmen murrizteko helburuz aplikagarria den araudian ezarritako estandarrak betetzen dituen ibilgailua da (Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2019/1161 (EB) Zuzentaraua, 2019ko ekainaren 20koa, eta ondorengoak).

Isurketa neutraltasuna duen ibilgailu astuna: ibilgailu garbia, aplikagarria den araudian ezarritako estandarrak betetzen dituen eta zirkulatu daitekeena jatorri berriztagarriaren berme ziurtagiriak dituzten erregaiekin.

Zaurgarritasuna: klima-aldaketaren inpaktu kaltegarri eta, batez ere, klimaren aldakortasunari eta klimaren muturreko gertakizunei aurre egiteko sistema batek duen gaitasun falta da.

